

L'ATENCIÓ COM A BASE DE L'APRENENTATGE. ANÀLISI DE LES CAUSES DE LA MANCA D'ATENCIÓ A L'EDUCACIÓ INFANTIL (3-6) ELABORACIÓ D'UN MATERIAL PER A TREBALLAR LA CONCENTRACIÓ I

L'ATENCIÓ INDIVIDUAL I DEL GRUP. **1**

LLICÈNCIA RETRIBUÏDA DEL DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ
GENERALITAT DE CATALUNYA.

CURS 08/09

L'ATENCIÓ COM A BASE DE L'APRENENTATGE.
ANÀLISI DE LES CAUSES DE LA MANCA D'ATENCIÓ A
L'EDUCACIÓ INFANTIL (3-6). ELABORACIÓ D'UN
MATERIAL PER TREBALLAR LA CONCENTRACIÓ I
L'ATENCIÓ INDIVIDUAL I DEL GRUP.

ANNA LLAURADÓ BOADA
REVISAT PER: EQUIP D'EDUCACIÓ INFANTIL DE L'ICE DE LA UNIVERSITAT
DE BARCELONA:
FERRAN CANDELA
OTÍLIA DELFIS

Fitxa resum de la investigació:

Investigació de caràcter qualitatiu realitzada al parvulari d' un CEIP de Barcelona que consta de:

1 línia per nivell educatiu: de 7 a 16 nens per aula.

3 mestres tutores: 2 definitives al centre amb d' entre 7 i 15 anys d'experiència i una en destinació en pràctiques sense experiència en el mon escolar.

Mestres especialistes de música, anglès i mestra de suport.

Mestra especialista en educació especial.

Objectius de la investigació:

- Trobar les causes que provoquen que els nostres alumnes es comportin amb manca d'atenció a l'aula.
- Concretar quines metodologies de les que s'apliquen actualment a les aules d'educació infantil són més adequades, per les seves característiques, per a ajudar els infants a captar i mantenir l'atenció a l'aula.
- Elaborar un material per potenciar l'atenció individual i del grup a l'educació infantil.

El treball consta de tres parts: (Dues en el present document i una penjada al web)

1. Documentació teòrica: realitzada entre els mesos de setembre i novembre.
 2. Recollida i anàlisi de dades: realitzada entre els mesos de desembre a juny.
 3. Material per a treballar l'atenció i concentració a l'educació infantil.
- <http://www.slideshare.net/allaura2>

Al final podrem trobar la bibliografia i els annexos.

Agraïments:

A la Montse, la Mercè i la Marta, que en tot moment m'han ajudat en allò que he necessitat i han permès que pogues dur a terme les observacions a les seves aules.

A la Teresa, la Diana i el Narcís, que han estat d'acord i han facilitat que pugui realitzar la llicència a l'escola.

A la Raquel, que m'ha corregit la llicència tot i que li he demanat a última hora.

A l'Otília i el Ferran, que m'han supervisat el treball i m'han ajudat a reordenar les idees i a centrar-me en el tema.

Al departament d'educació per haver-me donat l'oportunitat de gaudir d'aquesta llicència.

A l'Alberto, pel seu suport i aclariments en investigació qüalitativa.

A tots els nens i nenes de la meva escola, de Catalunya i del món, perquè sense ells, tot això no tindria sentit.

Index

Introducció	8
I part.....	12
Documentació teòrica	12
1. Definició d'atenció.....	13
2. L'atenció es pot entrenar.....	15
3. Desenvolupament de l'atenció.....	18
3.1. Desenvolupament dels processos selectius:	18
3.2. Desenvolupament de la meta atenció:.....	18
4. Els problemes d'atenció.....	19
5. Causes de la manca d'atenció a l'aula	22
5.1. Causes relacionades amb la salut i el ritme biològic.....	22
5.2. Causes relacionades amb la quantitat i qualitat dels estímuls que l'alumnat percep:	23
5.3. Causes relacionades amb la organització i la qualitat de les activitats que es realitzen a l'aula.	26
5.4. Causes relacionades amb la motivació i les emocions:.....	33
6. El paper educatiu de la família.....	45
6.1. Les funcions de la família	46
6.2. Com pot la família preparar el seu fill/a per anar a l'escola?.....	49
7. Col·laboració entre la família i l'escola	55
7.1. I, què hi diu la llei?.....	61
Part II	64
Recollida i anàlisi de dades	64

Introducció.....	65
1. Àmbit escolar.....	66
1.1. Condicions físiques de l'aula: Temperatura, llum, sorolls exteriors:.....	67
1.2. Espais, materials i mobiliari:.....	69
1.3. La decoració:.....	76
1.4. Els elements de distracció.....	79
1.5. Les activitats.....	82
1.5.1. La motivació i les emocions.....	85
1.5.2. La participació.....	88
1.5.3. La dinàmica i el ritme de les activitats.....	91
1.5.4. La durada de les activitats.....	93
1.5.5. Altres categories sobre les activitats.....	97
1.6. El clima de l'aula.....	101
1.7. Conclusions referides a l'àmbit escolar.....	102
2. Àmbit familiar.....	103
2.1. Els hàbits a casa.....	104
2.2. Els límits.....	107
2.3. Conclusions sobre hàbits i límits.....	108
3. La relació entre la família i l'escola.....	109
3.1. Participació de les famílies a l'escola.....	109
3.2. Valoració i expectatives de les famílies sobre el parvulari.....	110
3.3. Conclusions referides a la col.laboració entre família i escola.....	116
4. A la recerca de la metodologia adequada.....	116
4.1. Les comunitats d'aprenentatge.....	118
4.1.1 Antecedents:.....	118

4.1.2. L'aprenentatge dialògic:.....	120
4.1.3. Els grups interactius:	120
5. Conclusions generals	121
Bibliografia.....	123
Annexos	131
Annex 1. Models de les fitxes d'observació	132
1.1.OBSERVACIÓ DE CARACTERÍSTIQUES FÍSiques DE L'AULA (model)	132
1.2. Full d'Observació d'una activitat (model)	147
1.3. entrevista oberta amb les famílies (model)	149
1.4. Entrevista de grup: Grup de mestres d'Educació Infantil (model).....	151
1.5. Participació dels nens i les nenes en la recollida de dades (model)	154
Annex 2: Observacions realitzades sobre les característiques físiques a les aules..	155
2.1. observació de característiques físiques de l'aula classe: p-3 data: 10/12/08..	156
2.2. OBSERVACIÓ DE CARACTERÍSTIQUES FÍSiques DE L'AULA CLASSE: P-4 DATA:3/12/08.....	164
2.3.OBSERVACIÓ DE CARACTERÍSTIQUES FÍSiques DE L'AULA CLASSE: P- 5	172
Annex 3: Observacions realitzades sobre les activitats, ordenades per dates i per cursos.	181
3.1. P-3	182
3.2. P-5	189
Annex 4. Participació dels nens i nenes en la recollida de dades	212
Annex 5. Què fan els nens durant el dia i la nit? (dades extretes d'un treball realitzat per ells durant el 1er trimestre.	216
Annex 6. Notes de camp	217
Annex 7. Enquestes a les famílies.....	218

Annex 8. Buidat de les enquestes per comentar a les famílies	245
Annex 9. Entrevista al grup de mestres de parvulari	248
Annex 10. Entrevistes a famílies del parvulari	253
Annex 11. Llistat de categories i sots-categories.....	260

Introducció

El nostre primer pensament quan vam arribar com a mestres d'Educació infantil a l'escola, la qual pertany a un barri socialment desfavorit, va ser que era estrany que uns nens que mostraven tenir molt bones capacitats i una intel·ligència normal, no retinguessin els continguts com esperàvem.

De dia en dia, anàvem observant com als nostres nens i nenes els costava massa escoltar un conte, es cansaven de seguida de veure una pel·lícula de dibuixos suficientment curta, o de realitzar qualsevol activitat ja fos individual, per parelles o de grup. El que més sobtava és que fins i tot es cansaven en el joc simbòlic, en què no eren capaços de mantenir l'atenció en allò que estaven fent més de deu minuts.

Totes sabem que l'atenció és molt important en el treball que realitzen nens i nenes perquè puguin aprendre, i relacionar allò que han après, amb els nous continguts. També estem d'acord en afirmar la importància de la motivació dels nens i les nenes perquè tinguin interès per aprendre i s'esforcin. El nostre alumnat d'Educació Infantil tenia problemes greus d'atenció a l'aula. No hi ha cap nen diagnosticat amb dèficit d'atenció i no pensem que en general el puguin tenir, però quan parlem del grup alguna cosa falla. Potser la dinàmica que portem no és la correcta, o els nens i les nenes no realitzen un aprenentatge prou significatiu... Potser falla la motivació, o el treball conjunt dels hàbits a casa i a l'escola...

És per això que vam decidir que l'atenció havia de ser un dels eixos principals del nostre pla de treball, i vam començar introduint objectius dirigits a desenvolupar l'atenció dels nens i nenes en el pla anual de l'escola.

A poc a poc aquest treball ha anat donant els seus fruits, però cal seguir avançant. Es fa necessari analitzar les causes d'aquesta manca d'atenció per poder saber com incidir-hi.

Ens trobem en una època de canvi educatiu, en què reflexionem sobre els èxits i els fracassos del nostre sistema educatiu. Les lleis canvien per adaptar-se a la nova societat

de la informació i la comunicació. Tal com explica Rafael Feito (2008)¹ la Unió Europea recomanava en el projecte DeSeCo (Definition and selection of competences, 2003) de la OCDE, que s'ha d'avançar cap a l'assoliment de competències que ajudin els infants a respondre a demandes complexes i a portar a terme feines diferents de manera adequada en contextos diferents. La LOE (Llei Orgànica d'educació, 2006) ha recollit aquestes recomanacions en els decrets d'ensenyaments mínims, i posteriorment, les diferents comunitats autònomes les han adaptat a la seva realitat concreta. Aquí, a Catalunya, amb els nous decrets d'educació infantil (referits de moment, al segon cicle d'infantil) i primària.

Les competències apareixen relacionades entre elles. Una competència ajuda i recolza una altra i totes serveixen per entendre i interpretar el món, viure en societat i aprendre a aprendre. Algunes d'aquestes competències són les competències intel·lectuals, que són totes aquelles capacitats que faran que els infants siguin capaços de raonar, cercar, elaborar i interpretar la informació, construir coneixement a partir del que ja saben i relacionar-lo amb totes les àrees del coneixement.

En aquest sentit, l'atenció és una capacitat que ajudarà l'infant a aprendre a aprendre, i que es fa imprescindible de treballar a les nostres aules cada dia, de manera sistemàtica, per tal que esdevingui un hàbit en els nostres infants: l'hàbit d'escoltar, de mantenir l'atenció en allò que estiguin fent, de seleccionar els estímuls o la informació que els serà d'utilitat i rebutjar la que no és important...

Aquest treball es justifica per aquesta necessitat de conèixer les causes de la manca d'atenció a les nostres aules, que probablement es pugui extrapolar a nens i nenes d'altres escoles, si més no de característiques semblants. Així mateix, es fa molt necessària l'actualització docent per poder tenir eines per ajudar aquests nens i nenes, canviant, si s'escau, la nostra manera de fer a l'aula, aprenent a aprendre amb els nostres infants.

També pretenc fer una proposta de recursos que ajudin a mantenir i a captar l'atenció dels nens i nenes d'Educació Infantil, analitzant al mateix temps aquelles metodologies i

¹ Feito Alonso, Rafael. (2008) Competencias educativas. Hacia un aprendizaje genuino. *Revista Andaluca educativa*. Nº 66 pag 24-26

dinàmiques del grup que pels seus trets d'identitat, ajudin a mantenir més l'atenció dels nens i les nenes de 3 a 6 anys.

És per tot això que els objectius que m'he plantejat en aquest estudi són els següents:

- Trobar les causes que provoquen que els nostres alumnes es comportin amb manca d'atenció a l'aula.
- Concretar quines metodologies de les que s'apliquen actualment a les aules d'Educació Infantil són més adequades, per les seves característiques, per ajudar els infants a captar i mantenir l'atenció a l'aula.
- Realitzar una recerca bibliogràfica sobre tècniques i mètodes per a treballar l'atenció, a Catalunya, Espanya, i d'altres països.

Encara que, per necessitats del parvulari, i com explicaré més endavant, aquest últim objectiu ha estat canviat per aquest altre:

- Elaborar un material per potenciar l'atenció individual i del grup a l'educació infantil.

És en base a aquests objectius que, amb aquesta investigació, pretenc respondre a les següents preguntes:

- Les causes per les quals els nostres infants són incapaços de mantenir l'atenció, són d'origen endogen o exogen?
- La nostra actuació a l'aula, les metodologies que utilitzem, l'organització del temps, espai i activitats, és prou adequada? Calen canvis?

El treball conté dues parts: La primera part consisteix en la documentació teòrica sobre el tema. Documentació que ha dotat d'un marc referencial la investigació posterior, que s'ha realitzat tenint en compte tot allò recollit en aquesta primera fase.

La segona part consisteix en l'explicació de la fase de recollida i anàlisi de dades, amb les conclusions a les quals he arribat i propostes per realitzar treballs posteriors a partir d'aquesta investigació.

Al final, podem consultar la bibliografia i els annexos, que pretenen ser un suport que proporcionarà més detalls sobre la investigació duta a terme.

I part

Documentació teòrica

1. Definició d'atenció

Abans de començar a parlar de causes, és necessari saber què s'entén per atenció. Les meves anteriors companyes de llicències, Núria Marsal (2007) i Eugènia De pagès (2001)² ja van definir i emmarcar molt bé el terme, i és per això que solament faré un petit resum amb l'objectiu de centrar el tema.

L'atenció és l'acte de dirigir el pensament cap a un objecte (problema, tasca...) concret. L'atenció selecciona els estímuls percebuts de l'exterior i els dona significat ordenant la informació de manera jeràrquica per tal que la ment en faci una posterior elaboració. La memòria aportarà el context per fer significatiu allò percebut, i d'aquesta manera poder retenir una dada. És per això que l'atenció està relacionada amb la memòria i amb la percepció. L'atenció actuarà com a selecció i control de tots els processos cognitius.

L'atenció pot ser voluntària o involuntària. Voluntària serà quan dirigeixes conscientment l'atenció cap a una tasca o uns estímuls, els quals selecciones voluntàriament; i involuntària quan per un acte reflex, involuntari, et dirigeixes cap a un estímul que ha captat la teva atenció.

L'atenció pot ser de diferents tipus:

- Focalitzada: Quan respon a un estímul concret: Ex: girar el cap en direcció a un soroll.
- Sostinguda: Manténir la concentració en una activitat duradora. Per exemple, fer un treball individual, escoltar una classe...Se sap, per proves que s'han passat per

² Marsal, Núria(2007). *activitats per fomentar l'atenció i la reflexió en l'alumnat de primària*"
Llicència retribuïda del departament d'educació.

De pagès, Eugènia(2001). *"La ment zapping. la manca d'atenció i de concentració a l'E.S.O. En l'àrea de ciències socials: Estudi de la situació i proposta d'intervenció en educació emocional."*
Llicència retribuïda del departament d'educació.

mesurar l'atenció sostinguda (prova del rendiment continu de Rosvold (1956), prova del rellotge de Mackworth (1958) i la prova de xifres de Bakam (1959) (citats a Alonso Brull, 2003)³ que:

mantenir l'atenció en la mateixa activitat durant massa temps, redueix l'eficàcia de la tasca.

- Si un element extern pertorba l'atenció, el nivell d'eficàcia inicial es manté en un temps breu.
- Si s'alternen fases de descans amb fases de treball, el nivell d'eficàcia augmenta.
- Selectiva: si selecciones un element de la resta i ignores les distraccions. Per exemple, et concentres en una activitat i ignores altres estímuls ja siguin interns (la gana, una emoció...) o externs (un soroll, un canvi en la llum...)
- Alternant: Respon alternativament a diferents estímuls segons requereix la tasca que estàs fent.
- Dividida: Es pot respondre de manera adequada a diferents tasques o estímuls alhora. Fa referència a la capacitat, d'una banda, de canviar de manera ràpida l'atenció envers els diferents estímuls, i d'altra banda, de respondre de manera adequada a diversos estímuls alhora. Per exemple, quan el professor ha d'atendre diferents alumnes.

Hi ha diferents factors que condicionen l'atenció. Aquests poden ser de caire extern o bé intern:

Factors que condicionen l'atenció:

Factors externs:

- La potència de l'estímul: Un soroll fort, un color viu, una llum més potent... atrauran més l'atenció que no pas un estímul més fluix.
- Canvi en l'estímul: Per exemple, si de sobte a la classe s'apaga el llum, o es trenca el silenci a l'aula, o se sent una ambulància... com que canvia l'estímul, es dirigirà l'atenció cap al nou estímul. També la novetat atrau més l'atenció.

³ Alonso Brull, Vicente. (2003) *Optimización de la atención a través de un programa de intervención musical*. U.V. Servei de publicacions. València.

- Repetició: per exemple, una cançó que sempre es repeteix, o les taules de multiplicar, acaben fixant-se en la memòria a força de la repetició. És un tipus d'atenció no conscient.
- Estructura: en un esquema resultarà més senzill buscar informació que no pas en una llista caòtica.

Factors interns:

- Motivació: Aquest és un aspecte clau en el manteniment de l'atenció. Perquè el nen o nena pugui mantenir l'atenció en una tasca, ha d'estar motivat per aprendre o fer aquella tasca. La motivació és el motiu o interès que porta una persona a fer una cosa determinada, i que farà que persisteixi malgrat les dificultats. La motivació pot ser interna o externa, és a dir, pot venir de l'interior: el nen està motivat per fer una cosa perquè veu que li pot ser útil; o venir de l'exterior: aprovar un examen, obtenir un premi... Més endavant, em referiré més extensament a aquest punt ja que el considero de gran importància.
- Emoció: La relació entre atenció i emoció també és molt estreta. Núria Marsal (veure cita2) ens explicava com les emocions com la por, la vergonya, la pena, l'avorriment, la ràbia, la impotència o la desesperació, dispersen l'atenció. A un nen li serà molt difícil concentrar-se si ha tingut un problema amb algun nen al pati, o amb la família...
- Connexió: Té relació amb l'aprenentatge significatiu. Si allò que està aprenent el nen ho pot relacionar amb una cosa que ja ha après anteriorment, això farà que per ell tingui sentit, i sigui més fàcil de retenir-ho i, alhora, aquest nou aprenentatge li servirà de base per a aprenentatges futurs.
- Aspectes relacionats amb la salut de la persona, com l'estrès, la fatiga, la presa d'alguns psicofàrmacs o drogues, el son, problemes de percepció visual o auditiva...

2. L'atenció es pot entrenar

Perquè es realitzi un bon aprenentatge és necessari, entre d'altres coses, tenir unes capacitats que faran que els infants puguin realitzar tasques físiques o intel·lectuals. Aquestes capacitats depenen de les aptituds de cada persona però també de l'aprenentatge d'unes estratègies determinades o del grau de maduresa. Per tant, les capacitats, i entre elles la d'atendre, es poden aprendre i entrenar. En aquest sentit es dirigeix la tesi de Vicente Alonso Brull (Veure cita 3) que en la seva definició de l'atenció explica que, perquè els mecanismes de l'atenció es posin en marxa, calen una sèrie d'estratègies d'atenció, que no tothom té les mateixes sinó que es donen diferències individuals i que aquestes es poden treballar i entrenar. També en aquest mateix sentit ens parlen Mateu Servera i M. Rosario Galvan (2001)⁴ quan assenyalen que en el mecanisme de l'atenció, que es dona d'una manera innata, hi ha diferències individuals causades per la utilització o no de diverses estratègies d'atenció que són apreses.

Un exemple de com podem ensenyar els nens i nenes a atendre, ens l'explica Antonio Vallés(2002)⁵ assenyalant que l'atenció és un procés psicològic relacionat amb la memòria i la percepció, que explica moltes dificultats de l'aprenentatge, ja sigui per alteracions com per manca d'estratègies per atendre. També diu que hi ha nombrós material per ensenyar els infants a atendre, i que un cop els nens i nenes s'han entrenat amb aquest material és necessari passar a un segon nivell de meta atenció, és a dir, fer els infants conscients del seu propi procés d'atenció amb l'objectiu que s'adonin quan s'estan distreient i puguin posar-hi remei.

La pedagogia moderna ha superat el concepte que l'atenció es podia despertar per mitjans artificials amb la creença que l'atenció sorgeix espontàniament de l'interès que el nen o la nena posa per realitzar una determinada tasca. Tot allò que té interès pel nen o la nena, despertarà la seva atenció. Però amb l'interès no n'hi ha prou. Cal entrenar a

⁴ Servera Barceló, Mateu; Galván Pascual, M. Rosario.(2001) *Problemas de impulsividad e inatención en el niño. Propuestas para su evaluación*. CIDE

⁵ Vallés Arándiga, Antonio(2002). "El aprendizaje de estrategias metaatencionales y de metamemoria .Algunas propuestas y ejemplificaciones para el aula" Revista *Educación en el 2000*. Num. 22 Pag 20-25

l'escola la persistència en un mateix tema d'interès, la continuïtat en el treball, la concentració en l'estudi i la percepció de les qualitats dels objectes.(Luzuriaga 1960)⁶

El nou decret d'educació infantil considera que l'infant ha de ser capaç de desenvolupar una sèrie de competències bàsiques al llarg de l'etapa de primària, basades en capacitats de caire emocional i afectives, intel·lectuals, motrius i de relació. La capacitat d'atenció l'hem d'emmarcar dins de les capacitats intel·lectuals, per tant, seria una capacitat que es pot i hem de treballar a l'aula.

El desenvolupament de la capacitat d'atenció

Alonso Brull assenyala que la capacitat d'atenció es va adquirint amb l'edat. En la primera infància, l'infant és capaç d'una atenció conjunta (amb la seva mare, o persones més pròximes) i a poc a poc es va trobant amb situacions en què se li demana que mantingui l'atenció: buscar quelcom, aprendre a llegir, jugar a la consola... i no sempre estarà preparat per fer-ho amb garanties d'èxit, ja que encara ha de buscar les estratègies que li serviran per mantenir l'atenció.

Alonso assenyala les diferències entre la capacitat d'atenció d'un infant i d'un adult, que són les següents:

- Els infants empren gran part dels seus recursos d'atenció a processar informació irrellevant. Si algun estímul els distreu, els costa més que a un adult tornar a centrar l'atenció en allò que estaven fent.
- Existeix en l'infant un menor control sobre l'atenció i una major tendència a la distracció. Si un infant està estudiant davant del televisor, no solament es distraurà més que un adult, sinó que, a més a més, li costarà més tornar a l'estudi i apartar la mirada del televisor.

Segons assenyala Alonso Brull, altres autors consideren que la capacitat d'atenció no es deu tant al desenvolupament d'unes estratègies d'atenció, sinó que està lligada al processament de la informació sensorial, i això implicaria que l'infant no estarà preparat per captar l'atenció fins que no tingui desenvolupada una bona organització

⁶ Luzuriaga, Lorenzo (1960) *Diccionario de Pedagogia*. Ed. Losada. Buenos Aires

perceptiva. Encara altres autors consideren que el desenvolupament de l'atenció està lligada al desenvolupament de molts processos cognitius, com la memòria, el pensament i la intel·ligència, i que només es desenvolupa independentment dels altres, l'autocontrol de l'atenció, és a dir, la meta atenció.

Però sigui quina sigui la teoria que sostinguin uns i altres, si que tots els autors es posen d'acord en definir uns estadis determinats en l'evolució de l'atenció en l'infant.

3. Desenvolupament de l'atenció

3.1. Desenvolupament dels processos selectius:

- Progressivament, l'infant va adquirint el control evolutiu de l'atenció. Als 4 anys, la novetat no n'és el principal determinant, encara que té molta força.
- Entre els 5-6 anys encara es distreuen molt pels estímuls irrelevantes, encara que són capaços de concentrar-se en aquells estímuls de l'ambient que els desperten més interès.
- Entre els 6 i els 7 anys, els nens comencen a tenir més control de l'atenció i a ser més reflexius. Cap als 10 anys començaran a utilitzar pautes de selecció més sistemàtiques i exhaustives.

3.2. Desenvolupament de la meta atenció:

- Cap als 4 anys, l'infant és capaç d'adonar-se que hi ha nens i nenes que són capaços de mantenir l'atenció més que d'altres, és a dir, que existeixen diferències individuals entre ells i elles. També s'adonen, encara que no ho saben verbalitzar, que determinades característiques dels objectes els ajuden o dificulten en la seva tasca de discriminació perceptiva.

- Als cinc anys, són capaços d'adonar-se que és més fàcil mantenir l'atenció si els interessa allò que fan. També s'adonen que nombrar objectes i posar-los per ordre serveix per adonar-se dels estímuls rellevants.
- Cap als set anys, els nens i nenes s'adonen de la necessitat de no fer cas als estímuls irrellevants perquè això millora la seva atenció. També són capaços de saber que atenen millor si miren al professor i no als companys, si no parlen, si mostren interès i no enreden. Es van adonant de la importància que la pròpia atenció té en l'autocontrol, i és per això que s'adonen que la televisió, per exemple, pot provocar temptacions de distreure's de fer els deures.
- Cap als 9-10 anys, aquestes estratègies ja estan interioritzades. Si no les han desenvolupat correctament, ens trobem amb nens i nenes que els costa fer servir estratègies adequades.

4. Els problemes d'atenció

Conèixer com es desenvolupa l'atenció en els nens i nenes és important a l'hora de determinar fins a quin punt existeix o no un problema real d'atenció, o bé la seva manca d'atenció forma part del desenvolupament normal de l' infant; i també a l'hora de plantejar-nos una activitat, ja que determinarà en quin grau els infants seran o no capaços de mantenir la concentració. Segons Alonso Brull, les manifestacions que ens poden indicar que existeix un problema real d'atenció són:

- L' infant no acaba mai cap tasca i és altament sensible a la presència de distracció, és a dir, dirigeix massa l'atenció cap a estímuls irrellevants.
- Baix rendiment en tasques que requereixen atenció. L' infant no recorda res d'allò que va estudiar el dia anterior i no es concentra en cap tasca.

Una disfunció de l'atenció, segons el mateix autor, es pot produir per excés o per defecte i es defineix com una manca d'adaptació a les demandes ambientals. Si un nen o

nenes està massa concentrat, també pateix un dèficit, ja que deixa de respondre a estímuls del medi ambient que poden ser importants per a la seva adaptació.

Les disfuncions d'atenció més importants en la infància són:

- **Disfuncions de l'amplitud de l'atenció:** El focus d'atenció és massa ampli o massa estret. Si és massa ampli, la persona rep massa informació i es produeix una sobrecàrrega, de manera que no sap què fer amb tanta informació; i si és massa estret, la persona no pot processar la informació que li arriba, quan la majoria de persones, si que podria.
- **Errades en la rapidesa de l'oscil·lació de l'atenció:** En aquest cas el nen o nena triga massa en desplaçar l'atenció d'una tasca a l'altra, o d'un estímulo a un altre. Aquest fet és freqüent en nens i nenes menors de 7 anys.
- **Problemes de concentració:** Ja sigui per excés o per defecte. La majoria d'estudis en la manca de concentració evidencien que aquest fet es dona quan els nivells d'activació no són òptims: per exemple, quan existeix poc interès pels estímuls de l'ambient, poca motivació per realitzar una tasca, o bé quan aquesta és massa familiar.
- **El cas contrari seria la hiperconcentració.** Això passa quan l'infant està massa concentrat en una tasca i no respon a altres estímuls del medi ambient. Aquest fet pot ser normal en nenes i nens petits, i un exemple d'això seria l'infant que es concentra massa en un programa de televisió i no està per res més.
- **La incapacitat per ignorar informació irrellevant:** Es dona quan el nen o la nena es distreu per qualsevol estímulo ambiental, encara que no sigui rellevant per la tasca que està realitzant. Aquesta incapacitat també es dona amb freqüència en els nens i les nenes, quan més petits són.
- **Manca d'intensitat:** Els estímuls no són suficientment forts i no aconsegueixen captar l'atenció de la persona.
- **Indiferència:** La persona no mostra interès pels estímuls ambientals i no posa en marxa els seus mecanismes d'atenció.

- **Curiositat excessiva:** La persona té un interès desmesurat per tots els estímuls que rep de l'exterior i no té la capacitat de centrar-se en un de sol. Dóna lloc a una atenció totalment dispersa.

La curiositat és una qualitat que tenen la majoria de nens i nenes de parvulari, i sovint és un bon aliat que tenim els professionals d'educació infantil per ajudar-los a descobrir el món, però sovint el grup es desborda per aquest excés de curiositat i s'ha de reconduir i treballar perquè no es provoqui aquesta dispersió.

- **Escassetat de recursos d'atenció:** Es dóna en persones que no tenen els mecanismes per captar i mantenir l'atenció.
- **Fatigabilitat:** La persona es cansa de fer una tasca massa aviat. Aquest fet provoca una manca de concentració envers la tasca que està fent, encara que no hi hagi gaires elements de distracció.
- **Impersistència:** La persona no pot mantenir l'atenció gaire temps en una tasca encara que no presenti fatigabilitat.
- **Disfuncions de la vigilància:** Poden ser de dos tipus:
 - **Dèficits de vigilància:** La persona està poc receptiva als estímuls de l'ambient.
 - **Hiper-vigilància:** Es pot donar de dues maneres: atenció a tots els estímuls de l'ambient, siguin aquests rellevants o irrellevants; o bé només a certs estímuls que interessin a la persona.

Totes aquestes disfuncions, solament es poden considerar problemes d'atenció quan la seva persistència provoqui dificultat d'adaptació del nen o la nena al seu medi, i tenint sempre en compte l'edat de l'infant. López-Soler y García-Seda (1997, p. 57) citats per Mateu Servera i M. Rosario Galván (2001, cita 4) també assenyalen que els problemes d'atenció ho són si provoquen manca d'adaptació a les exigències de l'ambient o al que nosaltres ens exigim a nosaltres mateixos.

Més endavant, els mateixos autors expliquen que quan observem conductes de manca d'atenció als nens i nenes, no sempre significa que tinguin un dèficit d'atenció, i que en tot cas s'ha de determinar en proves posteriors relacionades amb la mesura d'altres

paràmetres com la percepció i altres processos cognitius, o buscar l'explicació en l'ambient o en possibles dèficits visuals o auditius.

En aquest paràgraf els autors ens estan guiant sobre possibles causes ambientals o perceptives, de conductes de manca d'atenció en els nens i les nenes que presenten o no dèficit d'atenció, i que completada amb la revisió d'altra bibliografia, ens porta a establir unes pautes sobre quines causes poden provocar conductes de manca d'atenció als nostres nens i nenes.

5. Causes de la manca d'atenció a l'aula

Es poden trobar algunes causes en la mateixa definició d'atenció i també en llibres relacionats amb la motivació o psicologia sobre el pensament, així com organització del parvulari.

De la definició d'atenció i tot el què hem recollit sobre les disfuncions d'atenció, ja podem trobar algunes de les causes que poden provocar que els nens i les nenes no puguin mantenir l'atenció a l'aula:

5.1. Causes relacionades amb la salut i el ritme biològic

Hi ha causes orgàniques que poden originar problemes d'atenció: Una mala alimentació, trastorns del son, fan que els nens i nenes no tinguin un ritme biològic ben sincronitzat, i amb això és difícil aconseguir un ritme d'atenció adequat. La Dra. Romero (2008)⁷ afirmava que la manca de son pot afectar l'atenció i la memòria i produir problemes psicològics com manca de motivació.

També Alonso Brull afirma que, els problemes en el son fan que baixi el nivell d'activació, la persona es fa més susceptible als efectes dels elements que

⁷ Romero, Dra. (2008) "Mentre dormim... Què passa al cos i a la ment durant el son." Revista *Fer salut*. Num 36, pag. 8-9.

provoquen distracció, disminueix la capacitat de fixar-se en estímuls rellevants i disminueix la intensitat de l'atenció.

Un problema orgànic que pot afectar la manca d'atenció, segons Brull, són els problemes respiratoris, que fan que els centres cerebrals no s'oxigenin correctament, produint fatiga, i per tant, manca d'atenció.

Un altre factor a tenir en compte són els problemes sensorials. Una visió o audició deficient afecta la capacitat de percebre i discriminar correctament els estímuls, a banda que provoca fatiga al haver d'esforçar-se més per escoltar, per mirar...Carmen Maria Cubero (2007)⁸ assenyala que els problemes d'atenció i de visió o audició es poden confondre fàcilment, atribuint un problema de manca d'atenció quan en realitat hi ha un problema sensorial relacionat amb la vista o l'oïda.

5.2. Causes relacionades amb la quantitat i qualitat dels estímuls que l'alumnat percep:

Si hem dit que l'atenció fa una selecció dels estímuls i els ordena de manera jeràrquica per tal que la ment els doni un significat, és fàcil inferir que una estimulació inadequada pot causar manca d'atenció.

M. Pilar Sánchez Hipola(1989)⁹ va trobar relacions entre la qualitat i quantitat d'estímuls visuals i l'augment de la capacitat d'atenció selectiva.

També Alonso Brull va concloure en base a unes investigacions que s'havien fet (Boujon, Gillard, Mareau i Pichon, 1996, citat a Alonso Brull 2003) per relacionar atenció amb comprensió de textos, que si augmentem els estímuls irrellevants mentre s'està fent una tasca de comprensió lectora per provocar una atenció dividida, com més atractiu és aquest estímulo més disminueix l'atenció en la tasca, i

⁸ Cubero Carmen Maria (2007): Escuela y docencia: esenciales para el éxito académico y personal de personas con trastornos de déficit de atención. Revista: *Actualidades investigativas en educación*. Vol.7 n°3. Pag 7 a 28. Consultat el 20/10/08 a <http://revista.inie.ucr.ac.cr>

⁹ Sánchez Hipola, M. Pilar (1989) "la atención selectiva: estudio de la influencia de los estímulos de la tarea y del estilo cognitivo impulsividad-reflexividad" Tesis doctoral Complutense de Madrid,

també va determinar que multiplicar els estímuls (visuals, auditiu...) dispersa l'atenció.

Un equip de l'editorial CEAC (2004)¹⁰ ha establert que és important controlar els estímuls que rep l'alumnat d'educació infantil, organitzar els espais i seleccionar els materials més adequats ja que l'aprenentatge serà més ric com més estimulant sigui l'entorn. Però aquests estímuls han d'estar convenientment ordenats i seleccionats, sempre que es pugui, per no obtenir l'efecte contrari. Anomenaré quins són els estímuls que s'han de cuidar per tal que no causin una manca d'atenció a l'alumnat:

- Soroll ambiental massa fort que fa que l'alumnat no pugui escoltar bé el que diu el professor o un company. Cristina Castillo, M. Carmen Flores *et al* (1987)¹¹ ja recomanaven que l'edifici de Parvulari fos un edifici a part de la primària, i aïllat dels sorolls externs, per facilitar la tranquil·litat que necessiten els nens d'aquesta edat. Vicente Ponsoda, en la seva tesi (1981)¹² trobava evidències dels efectes del soroll en la distribució de l'atenció. També un estudi de Concepción Cabrera (1994)¹³ analitzava els efectes del soroll en l'atenció i el rendiment dels escolars.
- La il·luminació: L'aula ha de disposar de llum natural, que permeti, si és possible, prescindir de l'artificial. Si no és possible, és millor la llum blanca en la intensitat suficient. Evitar reflexos de llum a la pissarra.
- La temperatura: Ha de ser l'adient. Una temperatura constant de 20 ° és la ideal. Tot això, que pot semblar obvi, sovint no ho és tant, i en la realitat ens trobem amb aules en què la calefacció és massa alta i els nens i les nenes pateixen calor, amb el que això suposa de despesa energètica que es podria

¹⁰ CEAC Educación infantil. 2004 "Centro educativo. Los aspectos legales y el proyecto educativo" Ed. CEAC

¹¹ Castillo, Cristina. Flores, M. Carmen i altres. 1987 "Educación preescolar. Metodos, técnicas y organización" Ed. Ceac.

¹² Ponsoda, Vicente. 1981 "Efectos del ruido en la atención visual". Tesi doctoral. Universidad Complutense de Madrid.

¹³ Cabrera, Concepción. 1994 "Efectos del ruido en la atención y el rendimiento de los escolares." tesi doctoral. Universidad Complutense de Madrid.

evitar. A més a més, tots sabem que el nostre calendari escolar està adaptat al clima del país, i és per això que s'han adoptat horaris que tenen en compte la llum natural o la temperatura, intensificant al matí l'horari general durant el mes de juny. L'aula ha d'estar ventilada. Es pot ventilar durant l'estona de pati o al migdia, quan no estan els nens i nenes a l'aula i s'evita l'entrada de sorolls de l'exterior.

- L'espai: L'amplitud de l'aula ha de ser de 2 m² per nen.(R.D.1537/2003 de 5 de desembre) Si és massa gran provocarà dispersió i si és massa petita provocarà conflictes entre ells. Una aula gran, tanmateix, permet crear diversos espais, que ben estructurats i ordenats, si cada un compleix la seva funció, afavoreix l'atenció del nen en cada un d'aquests espais.
- El mobiliari: Les taules han de permetre canvis segons les necessitats del treball. Són més adequades les hexagonals i les rectangulars. Els colors freds i clars, com el blanc, el verd o el groc, afavoreixen la relaxació i permeten fixar l'atenció en altres elements.
- El material: Ha d'estar en prestatges que els nens puguin accedir fàcilment i ben ordenat. Cada cosa ha de tenir el seu lloc, i han d'estar ordenats segons la utilitat que tinguin. Una cosa que afavoreix molt l'atenció dels nens i de les nenes d'aquesta edat és aprofitar els materials que porten ells de casa.
- L'ambient estètic de l'aula:

La decoració de l'aula és molt important perquè imprimeix caràcter de grup. Els nens s'identifiquen i es fan seva l'aula, però aquesta també ha d'estar ordenada i ha de tenir un objectiu. La decoració de les parets ha d'estar situada en el seu camp visual, si no, no obtindrem l'efecte que pretenem. Ha de tenir una part que vagi canviant, depenent del què estiguem treballant, i una altra de fixa, amb referències que els nens necessitaran durant tot el curs: Lletres, números, taules d'autoavaluació o de distribució de grups, llistes, el temps...

També es poden decorar les finestres, o els sostres amb mòbils que poden fabricar ells mateixos. Ens pot resultar útil també, decorar el terra amb cinta

adhesiva per delimitar espais: per exemple, l'espai d'un racó determinat, o un semicercle davant de la pissarra per fer activitats concretes... Si està marcat, iniciar una activitat nova serà més fàcil i no provocarà tanta dispersió.

5.3. Causes relacionades amb la organització i la qualitat de les activitats que es realitzen a l'aula.

Si hem dit que l'atenció està condicionada per factors interns com la motivació, l'emoció, o l'aprenentatge significatiu, i si tenim en compte que el nen aprèn a través de l'activitat, tant la que ell realitza espontàniament com la que li proposem a l'aula, cal aconseguir que la qualitat de les activitats que li oferim i com les organitzem tinguin en compte el coneixement dels nostre alumnat, les seves característiques físiques i psicològiques i el temps i recursos de què disposem, ja que això serà un factor clau per atraure i mantenir la seva atenció a l'aula, així com la seva implicació en la tasca que estigui fent.

M. Teresa Martínez Medina¹⁴ (1973), demostrava en el seu estudi que l'aprenentatge significatiu ajuda a estimular la capacitat d'atenció. També Begoña Alvarez, Celina González i Núria García (2007)¹⁵, posaven esment en l'aprenentatge significatiu dient que aquest ajuda a la motivació de l'alumne, en tant que el fa protagonista del seu propi aprenentatge i millora el seu rendiment.

¹⁴ Martínez, M. Teresa (1973). *Un estudio sobre la atención y sus relaciones con la inteligencia*. Universidad Pontificia de Salamanca

¹⁵ Álvarez, B.; González, C. y García, N. (2007). La motivación y los métodos de evaluación como variables fundamentales para estimular el aprendizaje autónomo. *Red U. Revista de Docencia Universitaria*, Mayo, Número 2. Consultado (15/10/08) en http://www.redu.um.es/Red_U/2

En el nou decret, s'estableix que el professorat és l'encarregat d'organitzar les activitats i proporcionar estratègies i recursos per tal d'aconseguir *el màxim desenvolupament de les potencialitats de l'infant* d'acord amb els objectius proposats i respectant els interessos dels infants. I més endavant recalca que hem de:

“potenciar que l'activitat de classe discorri en les millors condicions possibles perquè cada alumne i alumna i el grup en conjunt s'esforci per aprendre, raonar i expressar el que sap, per plantejar els dubtes i per reelaborar el coneixement, per actuar amb autonomia i responsabilitat, així com establir els mitjans necessaris perquè cada nen i nena se senti atès, orientat i valorat, quan ho necessiti i sense cap tipus de discriminació.”

Per tant, totes i cada una de les decisions que prenem quan organitzem una activitat influiran en la resposta que els infants donaran i en el desenvolupament de la capacitat que volem treballar.

Antonio Medina (1987)¹⁶ exposa que en preparar una activitat, hem de tenir en compte diversos factors:

- Que han de potenciar el màxim de capacitats.
- S'ha de tenir en compte les activitats que necessiten de la repetició per poder consolidar les destreses que impliquen, i aquestes s'han de combinar amb activitats que potenciïn l'atenció i l'interès per seguir exercitant-les, sempre adequant-les al ritme d'aprenentatge de cada nen o nena.
- Han de partir de l'estil cognitiu, dels interessos i vivències personals, i han de seguir una seqüenciació segons un nivell de dificultat creixent. Aquesta seqüenciació s'ha de fer:

¹⁶ Medina, Antonio i altres (1987). *Como globalizar la enseñanza en los primeros años de escolaridad*. Ed Cincel

1. Partint d'activitats integradores i globalitzades i passant posteriorment a analitzar les parts.
2. Començar per les pròpies vivències i experiències de l'alumnat per arribar a descobertes més allunyades.
3. Començar per activitats individualitzades i poc a poc anar passant a les d'un caràcter més de grup.
4. Partir de les més fàcils a les més difícils.
5. Han d'estar en relació amb els objectius educatius que es vulguin aconseguir, el tipus de mètode triat.
6. El professor ha de contribuir a crear un clima adequat fomentant relacions de cooperació, autonomia, empatia, activitat i igualtat.

Així mateix, el nou decret d'educació infantil (segon cicle) també marca el caràcter globalitzat i integrador que han de tenir totes les activitats que proposem i diu que aquestes han de partir dels interessos dels infants.

Hauríem de reflexionar tots plegats, mestres, i administració educativa, si realment està ben pensat que passin tants mestres diferents en les aules d'educació infantil. No els estem proporcionant els continguts massa desconnectats els uns dels altres? No els segmentem massa la realitat quan entra un especialista darrera l'altre havent de tallar sovint activitats amb les quals estaven aprenent i hi estaven realment implicats?

Resumint tot el què hem dit de les activitats, podem veure que les causes que fan que les activitats que proposem no ajudin al nen a mantenir l'atenció són:

- La dificultat de les activitats: Segons Shari Tishman i altres (1994)¹⁷ si proposem activitats massa difícils els nens i nenes es desmotivaran per realitzar-les perquè no estaran en relació amb allò que el nen pot

¹⁷ Shari Tishman, David Perkins, Eileen Jay (1994). *Un aula para pensar. Aprender y enseñar en una cultura de pensamiento*. Ed Aique.

aprendre sol o amb poca ajuda i per tant, desviaran l'atenció cap a una altra banda.

- La significativitat de les activitats: Les activitats han de tenir un significat, el que el nen aprèn amb aquella activitat s'ha de poder relacionar amb altres coneixements previs del nen. Per això les activitats han de ser en un primer moment globalitzades i integradores, per donar un punt de partida a l'alumnat, ja que no sempre tenen coneixements previs de tot. L'infant en aquesta edat capta el món d'una manera global. Primer es fixen en allò més general per passar poc a poc a fixar-se en les parts. Si no li proporcionem a l'alumnat aquesta visió globalitzada, és fàcil que es distregui, perquè no vegi a què treu cap allò que li estan presentant.
- La implicació dels nens i les nenes en les activitats: Les activitats han de partir dels interessos dels infants i ells s'han d'implicar en el seu propi aprenentatge. N'han de ser els protagonistes. Hem de procurar sempre que siguin ells els que parlen, els que pregunten, els que responen, els que escolten, els que pensen, els que interaccionen amb els objectes i amb el medi... D'aquesta manera se sentiran implicats i protagonistes del seu propi aprenentatge i la seva atenció es dirigirà cap allò que estan realitzant.

D'altra banda, Enric Valls (2003)¹⁸ assenyala que el paper del professor també és important, que no solament ens hem de quedar en la implicació de l'alumnat, sinó que hem d'anar més enllà d'aquesta implicació, ja que la responsabilitat de l'ensenyament i l'aprenentatge és compartida, i que cal posar èmfasi en el procés de donar entre tots un significat a allò que estem aprenent, arribant a acords comuns en aquesta construcció del significat. També assenyala la importància del llenguatge en aquest procés, com a capacitat que ajuda a desenvolupar el pensament.

¹⁸ Valls, Enric (2003). Re conceptualitzar la docència: qui és el protagonista a l'aula? Revista *Comunicació educativa*. Num (Pag. 40-43)

- La organització de l'activitat: temps, espais i materials: El temps que dura l'activitat és important si tenim en compte el temps que un infant és capaç de mantenir l'atenció en aquestes edats. Vicente Alonso Brull explica en la seva tesi que quan s'apliquen proves d'atenció que duren més de mitja hora, es dona un fenomen que es coneix com a *funció de decrement*, que consisteix en la disminució dels nivells d'alerta, i per tant de l'atenció, de les persones a les quals se'ls està aplicant les proves.

També Alonso Brull ens parla dels ritmes biològics i la seva relació amb les capacitats cognitives, en concret l'atenció i la memòria, referint-se a unes investigacions que es van fer a la Universitat Aston de Birgminham, en què es volia avaluar l'eficàcia d'una activitat feta a primera hora del matí i a primera hora de la tarda, i de les quals s'extreia les conclusions que quan l'activitat implica la memòria dona més bons resultats fer-la al matí.

Santos Freile Gallego (1990)¹⁹, va estudiar la millor distribució de les àrees en l'horari segons la capacitat d'atenció dels infants, determinant que els infants estan més atents en la franja horària de les primeres hores del matí, on seria convenient organitzar activitats que requereixin una major atenció.

En canvi, contravenint aquest estudi, Alonso Brull d'una banda i Testu i Janvier (2005)²⁰ de l'altra, especifica que la capacitat cognitiva que està més "desperta" al matí és la memòria, i no pas l'atenció, la qual va essent més eficaç a mesura que avança el dia, caient una mica a l'hora de la migdiada, i pujant a mesura que avança la tarda per torna a baixar a la nit. Malgrat tot, aquesta llei general, està supeditada a diferències individuals, havent-hi persones que estaran millor al matí i d'altres que estaran millor a la tarda o vespre. Aquestes diferències individuals també

¹⁹ Freile, Santos: (1990) *Psicología y pedagogía experimental de la atención y su dimensión social*. Universitat de Barcelona. Facultat de Filosofia i Lletres.

²⁰ Janvier, Baptiste et Testu, (2005) François. Développement des fluctuations journalières de l'attention chez des élèves de 4 à 11 ans. Revista *Enfance*. Abril n°2. Pag 155-170

han estat estudiades en base al caràcter introvertit o extravertit, i s'ha comprovat, que les persones introvertides, mantenen millor l'atenció al matí, al necessitar més tranquil·litat, en canvi les extravertides tindran millor rendiment a la tarda, ja que necessiten estímuls més canviants.

Testu i Janvier també assenyalaven que aquestes variacions de l'atenció es poden modificar per l'influència de diferents factors associats a la tasca o a l'edat dels infants. Testu demostrava que les variacions de l'atenció són més grans en infants de 4 a 5 anys i que no és recomanable proposar els mateixos temps o ritmes d'aprenentatge als infants més grans que als més petits, per als quals és més convenient adaptar-se al seu ritme que no pas que ells s'adaptin al ritme dels horaris escolars.

Pel què fa al temps que un nen o nena de parvulari és capaç de mantenir l'atenció en una mateixa tasca, als tres anys amb 20 minuts de fer la mateixa activitat en tindrà prou, i als quatre i cinc anys és convenient no passar de la mitja hora. Però aquesta mesura del temps és purament orientativa. No convé deixar una activitat a mitges si els nens hi estan implicats, de la mateixa manera que canviarem d'activitat si aquesta no els enganxa.

Mateu Servera i M. Rosario Galván (Cita4) diuen al respecte que el temps que un infant és capaç de mantenir l'atenció dependrà també de la tasca que estigui realitzant el nen o nena, i explica que serà més fàcil mantenir l'atenció durant més estona en tasques en què es doni un feedback constant entre l'infant i el professor, o l'estímul concret, i li serà més difícil si realitza una tasca monòtona i repetitiva, en què no hi hagi aquest feedback.

El nou decret diu que s'ha de tenir en compte *els ritmes de joc, treball i descans dels infants*.

Angel Correa i altres (2007)²¹ van estudiar com afecta el pas del temps en la capacitat d'atenció i van determinar que els processos ambientals que tenen un ritme en ells mateixos, com per exemple parlar, una música, dominen la capacitat d'atenció fent que aquesta s'adapti a aquest ritme marcat. Això tindria una aplicació en el ritme de l'activitat que organitzem, o en activitats que poden tenir un ritme que ajudin els infants a captar l'atenció, com per exemple, la música.

En aquest mateix article, els autors van realitzar estudis sobre la relació entre orientació temporal i processos perceptius, i van concloure que l'orientació temporal potencia la discriminació correcta dels estímuls. Si extrapolem aquesta conclusió al camp educatiu, podem afirmar, que com més pugui predir l'infant el què passarà a continuació, és a dir, com més orientat estigui en el temps, més fàcil li resultarà captar l'atenció.

L'espai en què realitzarem l'activitat ha d'estar adequat a aquesta: Si és una activitat de tot el grup és convenient que tots i totes ens veiem les cares. Si és per petit grup, cada grup ha de tenir el seu espai, a ser possible, prou separat dels altres grups per evitar interferències. També és important disposar d'un espai a l'abast dels nens i nenes perquè puguin aportar el seu material de casa.

També hem de tenir en compte els recursos que necessitem, tant personals com materials. És convenient aprofitar al màxim els materials que porten de casa, i comptar amb les famílies per organitzar alguna activitat conjunta.

Hem de procurar que el material sigui ric i obert, que ofereixi als infants l'oportunitat d'explorar noves possibilitats.

Brull assenyala que segons unes investigacions fetes (Boujon, Clemont, Dupuits i Rousseau 1996, citat a Alonso Brull, 2003) es demostrava que

²¹ Correa Angel, Lupiañez Juan, Tudela Pio (2007). El tiempo, una dimensión clave en el estudio de la atención. Revista *Estudios de psicología*. Vol. 28 no 1 pags 5-14

el material que es fa servir té una relació clara amb l'èxit escolar en proves d'atenció selectiva. Es va demostrar que com més concret és el material i com més es recolza en un suport perceptiu múltiple, millor és la capacitat d'atenció dels nens i nenes.

Nancy Bello i Missi Olesti (2008)²² expliquen l'experiència d'haver posat a l'abast dels nens petits de 0-3 anys, tot tipus de material obert i no convencional (pedres, petxines, cordes, fulles, pneumàtics, caixes de fruita...) amb el qual podien experimentar, manipular, provar, investigar, plantejar hipòtesi, establir relacions... Expliquen com van aconseguir que els nens i nenes estiguessin jugant una bona estona sense conflictes, fins el punt que van poder observar durant aquesta estona el joc per captar les seves necessitats i adaptar-s'hi.

5.4. Causes relacionades amb la motivació i les emocions:

Aquest paràgraf de M. Carmen Díez (2008)²³ m'ha semblat especialment revelador de la necessitat que té el nen d'expressar i controlar les seves emocions abans que pugui estar preparat per realitzar qualsevol aprenentatge:

“Hay veces que nos encontramos con niños que no juegan(o repiten siempre el mismo juego), que no comen (salvo determinadas comidas), que no dibujan (salvo si están rellenando una forma ya hecha), que no explican lo que piensan, desean o imaginan. Niños que se caen, se chocan, se accidentan con demasiada frecuencia. Niños que lloran por todo, que no pueden estarse quietos, que se saltan toda regla a su alcance, que pegan, que no toleran la más mínima frustración, Niños que

²² Bello Nancy, Olesto Missi (2008). . Créixer junts escoltant i observant els infants. Revista *Infància*. Num 160 pag. 18-21.

²³ Díez, M. Carmen *et alt.* (2008) *La práctica de la enseñanza en educación infantil, primaria i secundaria*. Mc. Graw Hill.

no pueden leer, escribir, memorizar, relacionarse con los demás, o disfrutar.

Niños que nos están queriendo decir algo de sí mismos utilizando vías alternativas. Utilizando lenguajes que tendríamos que aprender a descifrar, un poco al menos, para no dejarlos en la estacada, para ayudarlos a salir de su detenimiento, para acompañarlos en su búsqueda de canales de salida más ligeros, saludables y a “su favor.””

Segur que aquesta mena de situacions ens sonen als que estem en l'educació infantil. De ben segur que si aconseguim comunicar-nos amb ells i esbrinar què els passa els podrem donar eines per sortir d'aquesta situació i a partir d'aquí avançar en els aprenentatges.

Núria Marsal (veure cita1) estableix que les diferents emocions les manifestem amb el cos i la ment. Emocions com la tristesa poden provocar la manifestació de desinterès, desmotivació, ganes d'estar sol... l'aversion i la vergonya provoquen ganes de fugir o d'amagar-se. Emocions com la por provocaran que el nen actuï amb malestar que li bloquejarà la resta d'activitats i pensaments. Per contra, emocions com l'alegria o l'amor es manifestaran amb optimisme, sensacions positives, estímuls per actuar, sensació de seguretat, de tranquil·litat, d'acceptació...i la sorpresa amb ganes de saber què passarà.

Les capacitats emocionals i afectives també estan contemplades, com hem dit abans en el ja anomenat decret; i el mateix exposa que els infants s'han de sentir acollits, estimats i valorats a l'aula perquè puguin actuar amb seguretat, i hem de potenciar la creació de vincles afectius amb els adults i entre els mateixos companys i companyes.

Antonio González (2005)²⁴ explica en el capítol dedicat a l'interès, que l'alumnat associa emocions viscudes amb determinats continguts, i evitaran una matèria o els agradarà depenent de l'experiència que hagin tingut prèviament. Si han viscut experiències positives de benestar o felicitat els agradarà, per contra, si

24

González, Antonio (2005) *Motivación académica: Teoría, aplicación y evaluación*. Ed. Pirámide. Madrid.

han tingut una mala experiència que els ha suposat un dolor emocional, la intentaran rebutjar.

També Elisabet Abeyà (2008)²⁵ diu que les coses que aprenem, és perquè hi ha al darrera un component emocional i fa la reflexió que les coses que hem après en la nostra vida i no les hem oblidat són aquelles que anaven lligades a una situació afectiva molt intensa, o també a la *manca molt intensa d'una situació afectiva*. Acaba dient que una funció molt important a l'escola és la de crear lligams entre els infants, entre infants i adults, amb les famílies...

En aquest sentit és important la relació i el lligam entre la família i l'escola, tal com diu el decret d'educació infantil:

“Els infants, ja a l'inici de l'etapa de l'educació infantil, comencen a experimentar la connexió entre les seves famílies i l'entorn. Un entorn que s'eixampla de manera progressiva i que a partir dels referents familiars que tenen com a propis, integraran altres persones, objectes, llocs, experiències, emocions, valors, llenguatges, imatges, gustos, sons, olors, entre altres, fet que desencadena aprenentatge.(...)”

En la convivència familiar s'inicia l'educació dels infants i es fan els primers aprenentatges. Quan posteriorment els infants entren en el món escolar la responsabilitat es comparteix; per això cal un lligam entre escola i família, per tal que les nenes i els nens tinguin ple suport i un acompanyament coherent i eficaç en el seu desenvolupament personal i social.”

J.Leif i J. Delay (1983)²⁶ reconeixien com una causa de la manca d'atenció en els nens i nenes al començar l'escola el fet que, a l'iniciar l'escolaritat el nen o

²⁵ Abeyà, Elisabet. (2008) El llarg camí de les emocions per arribar a l'escola. Revista *infancia*. N° 160. pag. 25-28

²⁶ J. Leif, J. Delay (1983). *Psychologie et éducation. Vol.1 L'enfant.*. Ed. Fernand Nathan París.

na no veu el lligam amb la seva família. Tots els estímuls, així com els cuidadors, són nous per a ell i l'infant viu aquesta situació amb angoixa. Com a mecanisme de defensa, l'infant podrà evadir-se i pensar en altres coses. Els autors remarquen que aquesta situació pot i ha de ser temporal. Si persisteix, s'han de buscar altres causes.

En general, és acceptat que les emocions són importants en el procés cognitiu i motivacional dels aprenents i, per tant, pels seus aprenentatges i rendiment acadèmic. (Francisco Garcia i Fernando Doménech, 1997)²⁷

Les emocions afecten de manera directa a la motivació de l'alumne, de manera que les emocions positives com el goig de fer una feina influiran en la motivació de l'infant d'una manera positiva, provocant que el nen o nena s'impliqui en allò que està fent mentre que d'altres com la tristesa, l'ansietat o bé l'avorriment, faran que l'infant vulgui evitar fer una activitat, i per tant, influiran d'una manera negativa en la motivació del nen o nena.

De la mateixa manera, emocions com l'esperança o les expectatives de goig abans de realitzar una tasca, influiran en la motivació extrínseca (és a dir, la que ve de fora, per exemple aprovar un examen o obtenir una recompensa). I d'altres com expectatives d'avorriment o desesperança hi influiran negativament.

D'altra banda, de vegades, emocions negatives poden tenir efectes positius; per exemple, si un nen o nena té molta ansietat perquè vol evitar el fracàs en un examen, aquesta ansietat pot provocar que faci un esforç molt gran i estudiï molt amb aquest objectiu d'evitar el fracàs.

Cubero (cita 7) assenyala que els nens i nenes que tenen problemes d'atenció els costa més l'autocontrol, i han d'incorporar estratègies d'autocontrol que altres nens i nenes ja tenen incorporats. Per això és important a l'escola crear espais de reflexió sobre l'anàlisi de les estratègies que el nen i nena ha utilitzat per

²⁷ García F.J, Domenech, F. (1997). Motivación, aprendizaje y rendimiento escolar. *Revista Electrónica de motivación y emoción*. Consultada el dia 15/10/08 a <http://www.reme.uji.es/articulos/pa0001/texto.html>

resoldre problemes, per prendre decisions, o l'establiment de conclusions personals. Aquests espais ajudaran aquests infants a assolir les habilitats d'autocontrol.

La motivació és, per tant, un factor molt important perquè es doni l'aprenentatge i perquè hi hagi atenció. Núria Marsal (cita1) esmentava en la seva llicència que per afavorir l'atenció es fa indispensable fomentar la motivació, i que és millor que aquesta sigui interna i que no depengui de factors externs, com recompenses, advertències de càstig... ja que així la motivació es manté més estable, no depèn d'una altra persona per mantenir-la.

Bisquerra (2001)²⁸ estableix que la motivació està lligada a l'emoció, i que a través d'aquesta es pot arribar a l'auto motivació, oposada a l'avorriment i que actua com a motor per a l'activitat autònoma i per pròpia voluntat.

Hans Shiefele (1980)²⁹ estableix clarament la relació entre motivació i atenció quan exposa que l'atenció o la distracció dependrà del grau d'activació de la motivació de la persona. L'autor diu que l'atenció i el reforç són efectes de la motivació. L'autor estableix sobretot una relació entre motivació i atenció selectiva, dient que depenent dels motius de la persona (atracció o rebuig), aquesta escollirà uns estímuls o uns altres, que el portaran a rebutjar o acceptar aquella acció. L'atenció precedeix l'acte d'aprendre i el reforç és posterior a la motivació i ajuda a mantenir la concentració molta estona seguida, encara que diu, que no tots els comportaments de motivació són reforçats, però no hi ha reforç sense motivació. El reforç apareix quan la persona s'acosta al seu objectiu portat per l'energia que ha posat en aquella acció.

En aquest mateix sentit Shari Tishman, David Perkins, Eileen Jay (cita 15) troben la mateixa relació entre motivació i atenció quan diu que si un infant està

²⁸ Bisquerra, Rafael (2001). Orientación psicopedagógica y educación emocional en la educación formal y no formal. Revista *Ágora digital*, nº2. Consultat el 23/10/08 a <http://www.uhu.es/agora/version01/digital/numeros/02/02-articulos/monografico/Bisquerra.pdf>

²⁹ Shiefele, Hans (1980) *Motivación del aprendizaje y aprendizaje de motivos*. Ed. Oriens. Madrid

motivats per a l'aprenentatge mostraran interès per a realitzar una tasca, mantindran l'atenció i no es distrauran durant l'estona en què realitzi aquesta tasca, i donaran mostres d'alegria si ha après alguna cosa o si ha arribat a dominar una tècnica concreta. Per contra, quan un nen o nena no mostra interès, no manté l'atenció i no mostra alegria o no aprèn, diem que l'infant no està motivat. Però aquesta motivació i interès s'ha de mantenir durant tota l'estona que duri l'activitat, i això es donarà si el nen està capacitat per fer aquella tasca, de manera que la pugui realitzar autònomament o amb una ajuda o orientació mínimes i si sap l'objectiu que assolirà en realitzar la tasca.

Antonio Rus (2000)³⁰ va realitzar un estudi sobre “*como motivar a los niños*” i van preguntar: “*Cuando los niños estan muy atentos, porqué es?*” i els professors, el 100 % van contestar quan el tema era del seu interès, i a la pregunta del perquè de l'avorriment, van contestar quan el tema no els interessa.

Antonio González (cita 22) estableix així mateix, una relació entre interès i atenció. Diu en el seu llibre, citant a Renninger (2000) que si una persona està interessada per un tema, li dedicarà més atenció i el recordarà millor. La persona interessada per un tema dirigirà la seva atenció, ja sigui de forma conscient o inconscient cap a determinats continguts i no cap a d'altres, per tant, es pot dir que l'interès personal representa un filtre cap a la informació que selecciona la persona. Aquest fet facilita l'assimilació i l'acomodació i serveix de base per a posteriors aprenentatges. El mateix autor, citant a Hidi y Anderson (1992) explica que quan l'interès és elevat, el cost de l'atenció és menor, no sempre és una atenció voluntària ni necessita d'un gran esforç cognitiu per part de la persona.

Segons Shari Tisman i altres (cita 15) cal tenir en compte sempre les fases en les que passa un infant quan està realitzant una activitat. Tot infant quan es posa davant d'una tasca es fa preguntes relatives a:

³⁰

Rus, Antonio (2000). *La magia de educar en casa. Razones de amor*. Ed. Cedex. Barcelona

- Els objectius: El nen ha de conèixer l'objectiu de l'activitat, tant si és proposada com si la proposa ell.
- Les fites: fa relació a l'emoció positiva que li provoca el fet de fer aquella activitat. Si el que obtindrà al realitzar l'activitat no té cap valor que actui com a incentiu, o l'activitat no té interès per a ell, la motivació, i per tant, l'atenció, serà baixa.
- El cost: S'ha de mirar que els nens estiguin capacitats per realitzar aquella tasca, que no és massa difícil per a ells, ja que si el nen no té les capacitats per a realitzar-la entindrà que no val la pena fer l'esforç i es desmotivarà.
- El mitjà per aconseguir-ho i les expectatives. El perquè servirà allò que estic fent també motiva el nen a aprendre, i si els mitjans per a aconseguir-ho estan al seu abast.

La motivació és un procés dinàmic, que encara que l'alumnat tingui part de la responsabilitat, aquesta es veu afectada pel clima que hem creat a l'aula amb la nostra manera d'actuar, i tota l'estona cal estar alerta i fer un treball que permeti regular els alts i baixos en l'interès i l'esforç. Cubero (cita 7) assenyalava que un clima que dóna sensació de seguretat, pau i tranquil·litat és beneficiós per a tots els nenes i nenes, i en concret per aquells que tenen problemes per mantenir l'atenció, perquè necessiten ambients més estructurats per poder respondre a les demandes del medi educatiu.

Per intentar fomentar la motivació a l'aula, cal saber que hi ha unes fites que ajuden els infants a interessar-se i esforçar-se per les tasques proposades, aquestes són:

- Sentir que es fan les coses perquè ells volen, amb autonomia i per interès personal, i no per obligació.

Per aconseguir que els nens i nenes vulguin fer les coses per decisió pròpia encara que en un principi ho hagi proposat una altra persona, cal que es donin unes condicions:

- Que percebin que les activitats a realitzar l'ajudaran en el seu desenvolupament personal i que el faran més autònom per realitzar altres tasques escolars o no, i podran adquirir fites relacionades amb el seu interès personal.
 - Que la tasca permeti experimentar que s'és competent o que s'incrementen competències personals que ja tenien.
 - Que la tasca connecti amb els seus interessos personals.
- Sentir-se acceptat incondicionalment pels adults, pares i professors:

Quan el nen se sent acceptat malgrat les seves limitacions, la motivació per aprendre és més gran i també el seu rendiment.

- Aprendre i experimentar que s'és competent: Cal plantejar les activitats com a tasques que requereixen un desafiament per a l'alumne. Això els implicarà en la tasca a realitzar. També depèn de les experiències prèvies que els nens i nenes han tingut a casa abans d'anar a l'escola, al haver-se d'enfrontar a tasques concretes: fer un puzzle, un joc, en interacció amb l'adult. Aquests reptes influiran positivament després en la implicació a altres tasques més complexes a l'escola.
- Aprendre coses "útils": Per això l'infant ha d'experimentar la necessitat de fer alguna cosa: Per exemple: escriure una carta: si el nen ha tingut la necessitat d'escriure una carta per a algun exalumne que ha marxat aquell any, el nen veurà la necessitat de posar-se davant d'una tasca nova: escriure una carta.
- Poder ser útil i ajudar els altres: Si l'alumnat veu que aprenent una cosa pot ajudar els altres, ja sigui el grup d'alumnes, la comunitat, mostrarà interès per aprendre.

La motivació pot ser interna (el nen o nena vol aprendre perquè li proporciona plaer, o té interès en saber una cosa, li veu la utilitat...) o externa (treballa per evitar un càstig o per obtenir una recompensa, com pot ser una bona nota...).

Treballar preocupat per la nota pot fer que l'infant s'esforci però no que aprengui. Quan es tracta de relacionar continguts, comprendre i integrar idees, el rendiment es menor perquè l'atenció del nen es basa en l'element extern de la nota, que el distreu del principal objectiu, que és aprendre.

Quan un nen està preocupat per la nota escull aquelles estratègies que li permetran més fàcilment aprovar l'examen o tenir més nota, més que no pas la que és més adequada per aprendre.

S'ha d'intentar que el nen centri més l'atenció en el fet d'aprendre en si mateix que no pas en la recompensa externa (nota, premi...) o bé en el reconeixement social.

Mentre l'infant fa una tasca concreta, pateix uns canvis en la seva motivació i la seva atenció a mesura que es va plantejant la relació cost-benefici o si aquella tasca li proporcionarà o no eines per aconseguir el seu objectiu. Aquests canvis, depenent de la tasca que està realitzant, són els següents:

- Canvis mentre s'escolta una explicació:

Hi ha alumnes que pregunten si no entenen alguna cosa. Si aconsegueixen entendre-ho continuen atenent, però si segueixen sense entendre-ho poden actuar de diferents maneres:

- Seguir copiant pensant que ja mirarà d'entendre-ho a casa.
- Pensen: "No ho entenc" i busquen una distracció alternativa com molestar el professor, posar-se a parlar...

Hi ha d'altres alumnes que no pregunten i segueixen copiant per estudiar a casa, o n'hi ha que pensen que és inútil seguir esforçant-se perquè no aconseguiran res i es distreuen.

D'altres ho entenen però no li veuen la utilitat ni la connexió amb els seus interessos i acaben desconnectant.

- Canvis mentre es treballa individualment:

Si la tasca que han de realitzar no comporta cap dificultat la realitzaran sense problemes, però si es troben una dificultat poden reaccionar de diferents maneres:

- Intentar vèncer la dificultat buscant informació addicional, preguntant al professor o als pares si estan a casa...
- Si segueix sense poder-ho fer, es posarà nerviós i pensarà: “Això és molt difícil” el que comportarà que abandoni la tasca o li digui a algun company que li faci.
- Si el tema d'estudi no li interessa, pot confondre els objectius de la tasca i pensar que allò no li interessa, perdent de vista que l'objectiu no és el tema en si sinó que és un altre (una traducció, una redacció, la resolució d'un problema...) i això farà que abandoni.

Hi ha persones que tenen un estil d'aprendre orientat a l'aprenentatge en si, i d'altres que el tenen orientat al resultat, és a dir, posant l'èmfasi del seu aprenentatge en els resultats obtinguts.

L'estil de les persones que s'orienten a l'aprenentatge avaluen les tasques com un desafiament i no com una amenaça, orienten la seva atenció cap a la recerca de mitjans necessaris per resoldre els problemes, consideren els errors com a positius, a partir dels quals poden aprendre, i consideren el professor com algú a qui poden recórrer per demanar ajut.

Per contra, les persones amb un estil d'aprenentatge orientat als resultats, avaluen l'amenaça que els resultats poden suposar a la seva reputació i estima personal, estan més pendents de la possibilitat o no d'aconseguir els resultats desitjats que no pas d'aprendre, adopten estratègies que no els permeten una comprensió profunda i duradora i no aprenen dels errors, sinó que busquen com minimitzar-ne els efectes.

Però M. Carmen González (1997)³¹ qüestiona la idea que la motivació extrínseca no és important en l'aprenentatge, i proposa una definició alternativa de motivació extrínseca que es pugui potenciar a l'aula per tal de complementar la intrínseca. L'autora, citant a Harter (1992) proposa un nou tipus de motivació, anomenada internalitzada, que seria la que segueix un infant que ha interioritzat uns valors, actituds o reforços que li han inculcat els professors o la societat. Són motius que provenen de fora, però que l'infant els ha fet seus, els ha après dels seus models socialitzants. Un exemple serien els nens i nenes que diuen que estan motivats per aprendre alguna cosa perquè creuen que és important pels seus estudis, o per millorar la seva educació, o perquè assumeix que és important aprendre moltes coses. Aquest procés d'internalització, que porta cap a l'autonomia i cap a un tipus de motivació intrínseca, es dona mitjançant uns mecanismes de regulació que poden ser de diferents tipus:

- Externa És el tipus de motivació amb l'objectiu de guanyar certes recompenses o evitar certs càstigs.
- Internalitzada: Actuen motivats per evitar sentiments negatius cap a si mateixos i per guanyar l'aprovació de pares i professors.
- Per identificació: Estan motivats per fer una tasca perquè han fet seus els motius que els han dit els seus professors.
- Per integració: La integració de diverses identificacions que arribaran a conformar un sistema de valors i motius propis amb els quals la persona s'identifica plenament.

Les persones a qui no interessa el treball escolar, realitzaran aquest sense interès, amb la sensació que fan les coses per obligació i buscaran la manera de lliurar-se'n quan abans millor.

Les explicacions que es donen els nenes i nens a si mateixos sobre el fracàs o èxit de les seves tasques, influeixen directament en la seva motivació davant de

³¹ González M. Carmen (1997) *La motivación académica. Sus determinantes y pautas de intervención*. Ed. Eunsa. Pamplona.

tasques posteriors. La vivència positiva o negativa que tenen dels resultats que obtenen i l'explicació que donen a aquesta vivència faran que en un futur s'enfrontin d'una manera o d'una altra a les tasques posteriors. Maneres de pensar com “ no serveixo per a les mates” “el professor em té mania” són causes no controlables pels nens, i al no poder-les controlar influiran negativament en la seva motivació, en canvi, si expliquen el fracàs com a una causa controlable, com la manca d'esforç, la motivació quedarà intacta, ja que l'infant veu que ho pot controlar, per tant, millorar.

Els pares i professors podem ajudar els alumnes si intentem fer-los veure on s'han equivocat i els donem informació precisa per evitar l'error. Això farà que el nen capti que es pot aprendre de l'error i li donarà una motivació per enfrontar-se a posteriors tasques, sense caure en creences negatives errònies i mal adaptatives.

Podem concloure, per resumir, que les emocions i la motivació són dos factors claus que poden facilitar o dificultar l'atenció dels nens i nenes a l'aula. Podem anomenar algunes causes relatives a les emocions i la motivació que faran que el nen es comporti amb manca d'atenció a l'aula:

- El nen o nena viu una situació emocional inestable que li provoca emocions negatives com angoixa, tristesa, manca d'autoestima, por... Aquesta situació tant la pot viure en l'àmbit familiar com escolar, per exemple, procés d'adaptació a l'escola, etapes de conflictes continus amb els companys, sentir-se rebutjat per algun company...
- Les experiències i vivències prèvies que tenen els nens i nenes sobre els seus aprenentatges són negatives i els infants no ho associen amb emocions positives, que els provoquin el plaer d'aprendre.
- El clima afectiu de l'aula no és l'adequat. No s'ha establert un bon lligam entre els professors i els alumnes o la dinàmica del grup és conflictiva i tensa.
- L'infant no es mostra motivat per l'aprenentatge. No li veu la utilitat o la relació amb les seves vivències i experiències prèvies.

- L'infant valora com a massa alt el cost de l'esforç que ha de fer per fer una activitat o superar una destresa concreta.
- El nen o nena comença una activitat amb interès però no té estratègies per superar les dificultats que li sorgeixen durant la tasca (preguntar, buscar informació, demanar ajut...) i perd la motivació.

Podem afirmar, per concloure, que a l'escola hi ha una sèrie de factors que intervindran quan els infants han de mantenir l'atenció. Aquests factors vindran determinats tant pels que els mateixos infants porten intrínsecs, com per exemple el bon estat de salut, la bona percepció sensorial, la motivació, l'emoció i l'interès, i d'altra banda per la qualitat dels estímuls i activitats que el professor és capaç de proporcionar-li. Aquestes, com hem vist, han de tenir un sentit pel nen i nena, i han d'estar adequades al seu nivell d'aprenentatge. (James W.Guthrie, 2003)³²

Fins aquí, l'anàlisi dels factors que poden condicionar l'atenció dels nens i nenes dins del marc de l'escola, però no hem d'oblidar que els infants arriben a l'escola amb un bagatge previ que influirà tant en la seva actitud i motivació per a l'aprenentatge a l'escola com en les habilitats i capacitats per aquest aprenentatge, a nivell social, afectiu i emocional i també intel·lectual. Hi ha nens que han adquirit moltes d'aquestes habilitats i capacitats a l'escola bressol, però hi ha d'altres que començaran l'escola als tres anys, i hauran passat les seves primeres experiències en la família, però tant per uns com per als altres, **la família adquireix un paper importantíssim com a primer agent socialitzant i integrador de la cultura en la qual el nen està immers** (Rosa Colomina 2001)³³ És per això que aquestes primeres experiències seran determinants per als posteriors aprenentatges.

6. El paper educatiu de la família

³² Gurthrie, James W. (2003) *Encyclopedia of Education, Second Edition*. Ed. Thomson Gale. Nova York.

³³ Colomina, Rosa. Activitat conjunta i influència educativa en el context familiar. Revista *Educar* 28 pag 181-204. Consultat el dia 20/10/08 a: <http://ddd.uab.es/pub/educar/0211819Xn28p181.pdf>

El recolzament de la família és un aspecte clau en la integració del nen o la nena al sistema educatiu i determinarà en major o menor mesura el nivell d'estudis que tingui el fill o filla, encara que aquest aspecte no es pot atribuir solament a la família.

Raquel-Amaya Martínez i Lucía Álvarez (2005)³⁴ assenyalen que diferents estudis han relacionat el nivell educatiu dels pares amb l'èxit o el fracàs escolar, determinant que com més alt és el nivell d'estudis dels progenitors, més possibilitats d'èxit tenen els seus fills i filles, en canvi, els fills i filles de famílies amb pocs estudis, solament aconseguixen aprovar totes les assignatures el 36%. (Pérez Díaz, Rodríguez i Sánchez 2001, citats per les autores)

Manuela Barcia (2006)³⁵ destacava que la família és el primer agent educador en la primera etapa de vida dels infants, en la qual estan aprenent les habilitats i capacitats bàsiques: les estratègies bàsiques del pensar, de la motricitat, de la comunicació, de la creativitat...

6.1. Les funcions de la família

Rosa Colomina (cita 30) destaca tres funcions importants de la família en la preparació del nen o nena que ha d'entrar a l'escola:

1. Atenció a les necessitats bàsiques dels infants: cura, alimentació, son... Aquesta atenció implica un període de temps bastant llarg, fins que els infants adquireixen una autonomia. Amb aquesta funció la família introduirà el nen en uns *hàbits i valors importants per a la seva supervivència*, i depenent de la cultura on estigui immers, aquests seran uns o altres.
2. Preparar els fills i filles per a l'escolarització. D'una banda, la família ajuda els seus fills i filles dotant-los d'una sèrie d'habilitats i capacitats que

³⁴ Martínez Raquel-Amaya y Álvarez Lucía (2005). Fracaso y abandono escolar en Educación Secundaria Obligatoria: implicación de la familia y los centros escolares. Revista *Aula Abierta* n°85 pgs 127 a 146.

³⁵ Barcia Manuela (2006). La creatividad en los alumnos de educación infantil. Incidencia del contexto familiar. Revista "Creatividad y sociedad" no 9

ajudaran els nens a l'entrar a l'escola, i d'altra banda, aquesta contribució continua durant tota l'escolaritat del nen, i té com a efectes positius l'èxit escolar i el bon comportament social de l'infant.

3. Donar suport al desenvolupament afectiu i emocional, proporcionarà a l'infant una autoestima que li servirà en la vida escolar per adquirir els coneixements, continuar malgrat les dificultats, buscar els seus propis recursos per afrontar-se a una tasca difícil, crear vincles amb el grup social...

Colomina destaca, citant a Vygotski, que els conceptes científics que el nen aprèn a l'escola i els quotidians que aprèn en la família estan interrelacionats, i que els uns es recolzen en els altres, en tant que perquè l'infant aprengui els conceptes científics, és necessari que tingui unes experiències prèvies en les quals basarà el seu aprenentatge científic, i alhora aquest aportarà significat i validesa a allò quotidià.

Colomina fa una comparació entre les pràctiques educatives que es donen en el context escolar i les que es donen en el familiar, establint que:

- La intencionalitat educativa és el que diferencia les activitats realitzades en el si de la família o a l'escola. Mentre que a l'escola totes les activitats estan organitzades amb una intenció educativa, les que es realitzen a la família no, la qual cosa no vol dir que per això siguin menys importants o siguin menys educatives.
- El rol de l'adult: Mentre el professor és un professional preparat per educar i ensenyar un grup d'infants, els pares/mares no ho són. Tenen un altre rol, el de fer de pares o mares. Fins i tot quan estan en situació de joc amb el nen o nena, estan fent de pares i mares, i no pas de professors.
- El grup social on es desenvolupa l'acció educativa és diferent en l'escola i en la família, atès que en la família el grup és reduït i, per tant dóna més possibilitats a l'atenció individualitzada.
- El context on es realitza l'acció: Mentre que en la família el context físic es dóna en igual mesura a casa i a fora de casa, a l'escola es dóna majoritàriament dins de l'escola, encara que aquesta diversitat de contextos, diu Colomina, no determina la influència educativa.

D'altra banda, Ignasi Vila (2000)³⁶ afirma que **no totes les famílies** “preparen” el seu fill o filla per assistir a l'escola, en el sentit de proporcionar les habilitats que faran que el nen o la nena pugui aprendre sobre coses que no estan presents; sinó que només ho fan les famílies amb un nivell sociocultural i econòmic més alt. Per això l'autor diu que és important que els infants de famílies de nivell més baix entrin com més aviat millor en aquelles institucions que els poden ajudar a preparar-se per l'escola.

L'escola, segons l'autor, ha de tenir en compte aquestes diferències, i sobretot en l'educació infantil, perquè sinó està destinada a fracassar. Així mateix, l'autor també explica que l'escola no disminueix aquestes diferències socioculturals entre els nens i nenes, encara que pot ajudar.

Tornant a Colomina, l'autora explica que les activitats que pares, mares i fills i filles realitzen conjuntament, poden proporcionar al nen o nena eines per a la seva inserció sociocultural, per exemple quan dos membres de la família estan cuinant, i alhora, fent una mateixa activitat pot comportar, depenent de l'autonomia dels membres per fer aquesta activitat, un altre tipus de relació entre els membres familiars, a través del diàleg. Per exemple, mentre cuinen, parlen d'altres coses que preocupen l'infant, o repassen un poema que aquest ha d'aprendre....

Colomina fa referència a estudis que s'han fet per determinar la rellevància de la influència educativa de la família i cita els de Bruner (1988) i Kaye (1986) que fan referència a la importància de les rutines en la interacció educativa. Les rutines li donen seguretat a l'infant i potencien la seva participació activa. L'adult, des que l'infant és petit ja li atribueix capacitats que malgrat que encara no les pugui fer, actua de motor perquè l'infant pugui arribar a ser competent i complir les expectatives dels adults. Aquestes rutines són importants perquè estan adaptades a diferents situacions així com a l'edat, capacitats i als continguts de la interacció. També Cubero (cita 7) assenyala la importància de les rutines per a tots els nens i nenes, tant a casa com a l'escola, i sobretot per als nens que tenen problemes per mantenir l'atenció, ja que les rutines els

³⁶ Vila, Ignasi. (2000). Aproximaciones a la educación infantil. Características e implicaciones educativas. *Revista Iberoamericana de educación*. Nº 22

ajuden a estructurar-se i organitzar-se, i ajuden a crear ambients més relaxats i estructurats, tant a casa com a l'escola.

Una altra sèrie de treballs s'han centrat en la influència de l'estil educatiu dels pares i mares democràtics, destacant la influència educativa que tenen en els fills i filles. Aquests pares i mares, coneixen el següent nivell de desenvolupament del fill i s'hi avancen, proporcionant-li activitats i estratègies que faran que l'infant camini cap allà. Aquests pares i mares, fan protagonista l'infant en realitzar les tasques i li proporcionen elogis constants. Són flexibles en la motivació del nen o nena per a la tasca i fins i tot accepten deixar una tasca a mitges si l'infant no és capaç de fer-la o no vol fer-la en aquell moment.

6.2. Com pot la família preparar el seu fill/a per anar a l'escola?

Els primers vincles que els infants creen a casa amb el seu nucli familiar, seran determinants per a ajudar a un desenvolupament autònom en tots els seus aspectes, tal com afirmava Sílvia Palou (2002)³⁷ en la seva llicència d'estudis. Palou destacava la importància de l'actitud de la família per anar separant el nen o la nena de l'adult, per deixar que experimenti la seva autonomia. D'aquesta manera els nens i les nenes proven les seves capacitats, les descobreixen, les assagen i se senten bé quan van superant les fites a poc a poc, o experimenten emocions com la frustració o el dolor per no poder fer sempre allò que s'han proposat. Sens dubte, aquestes experiències ajudaran els infants quan entren a l'escola, on no estarà la família per assistir les seves necessitats immediatament i hauran de tenir un comportament autònom. Com més autònom sigui un nen o nena que entra a l'escola, més fàcil li resultarà seguir creixent i desenvolupant altres capacitats.

³⁷ Palou, Sílvia (2002), *L'educació emocional, una eina per a la convivència en Educació Infantil (0-6). Una responsabilitat compartida amb les famílies*. Llicència d'estudis retribuïda del Departament d'educació.

D'altra banda, un estudi d'Antonio Rus (cita 28) volia determinar en quins àmbits era important l'actuació familiar per ajudar el fill o filla a tenir èxit acadèmic, i establia els següents:

- Cuidar l'alimentació i vigilar el son: Una alimentació suficient en quantitat i qualitat i dormir les hores de son que el fill o filla necessiten segons l'edat, ajuden al rendiment escolar.
- La salut: Cuidar la salut i intentar no considerar malalt el fill o filla sans, ja que això provocarà un major absentisme escolar.
- Revisió de la vista i l'audició: Atès que un 10% de problemes d'aprenentatge es donen a causa de mancances de vista i audició.
- L'estil de relació entre mares, pares, fills i filles: Afavoreix millor l'aprenentatge un estil de relació que faciliti l'autonomia, en front de la sobreprotecció. També és important l'acord entre el pare i la mare envers l'educació, i que utilitzi el raonament, més que no pas la severitat.
- Experiència afectuosa: Fomentar l'autoestima i l'autonomia dels fills i filles. Que se sentin estimats i valorats, ja des de casa.
- Facilitar un lloc adequat de treball a casa.
- La televisió: Fomentar bons hàbits a l'hora de mirar la televisió. Fomentar l'esperit crític mirant programes amb els fills i filles i controlar el temps que els nens i nenes passen davant el televisor.
- Relació entre pares, mares i professorat: Preocupar-se de parlar amb el professor, de saber què passa a les aules, quines són les lleis de l'educació del país i els sistemes d'estudi.
- Participar en escoles de mares i pares: Pot ser un bon espai per compartir inquietuds educatives, discutir temes d'interès i aprendre a educar millor els fills i filles.

Paloma Pernil *et al* (1987)³⁸ justificaven la importància de l'educació en la família assenyalant el valor educatiu de la vida i l'activitat del dia a dia. Totes les activitats que

³⁸ Pernil Paloma (1987). *La educación preescolar en la familia. Curso de formación del profesorado sobre educación preescolar en la familia*. Cuadernos UNED. Madrid.

les nenes i nens realitzen en família són educatives i les actituds dels pares seran model per a la formació dels valors dels fills i filles. Els pares i mares han de ser conscients que la seva participació en el desenvolupament del nen facilitarà la seva entrada a l'escola.

Diversos estudis han investigat la influència dels pares i mares i l'ambient familiar en el desenvolupament d'estratègies d'aprenentatge en els nens i nenes i en el rendiment escolar (citats per Raquel- Amaya Martínez 1996)³⁹ les conclusions dels quals demostren que les actituds positives que tenen els pares i mares envers l'educació dels nens i nenes així com les altes expectatives que posen en la seva educació influeixen directament en els resultats acadèmics dels seus fills i filles.

Lluís Jordà (2004)⁴⁰ assenyala que entre les causes de fracàs escolar se sol trobar l'actitud dels pares i mares: Pares i mares massa exigents i ansiosos, o bé pares i mares que no mostren cap atenció a la vida escolar del seu fill o filla, o bé pares i mares sobreprotectors. També explica que els pares i mares poden ser l'origen de problemes emocionals dels fills que interfereixen en la seva motivació i atenció a l'aula, quan els infants es mostren insegurs, per la causa que sigui, sobre l'amor del seus pares cap a ells.

En aquest mateix sentit afirma Antonio Rus (cita 28) que dels tres contextos principals de desenvolupament (escola, casa i carrer), és a casa on el nen aprèn el llenguatge, els valors, la intel·ligència, i el control de la impulsivitat.

Les primeres experiències que posseeix el nen o la nena en la família esdevindran una oportunitat per al seu desenvolupament a tots els nivells. Els estímuls i els contextos en què s'esdevenen les seves experiències ajudaran el nen o nena a construir els primers conceptes, que li proporcionaran uns esquemes de coneixement els quals li serviran per adquirir nous esquemes, a partir dels que ja posseeix. Així l' infant aprendrà a comparar, a classificar, a separar, a ajuntar... mentre experimenta amb els objectes,

³⁹ Martínez, Raquel-Amaya(1996). *Familia y educación. Fundamentos teóricos y metodológicos*. Universidad de Oviedo. Servicio de publicaciones. Oviedo.

⁴⁰ Jordà, Lluís. (2004) *Petit manual per a pares a principis del segle XXI*. Ed. Pòrtic (Barcelona)

observant les accions i objectes que es donen en un context determinat, per exemple, al lavabo hi ha objectes que només són allà i es fan una sèrie d'accions que només es realitzen en aquest espai...

Però el primer estímul en què els infants fixen l'atenció i necessiten per a establir el primer contacte amb el món és el de la cara de la seva mare o pare. Aquest primer contacte serà el primer referent de l'infant a partir del qual desenvoluparà la seguretat en ell mateix, que li permetrà separar-se de l'adult progressivament i caminar cap a l'autonomia.

És important anar proporcionant els estímuls a poc a poc, a mesura que l'infant els pugui anar assimilant. De la mateixa manera que li introduïm l'alimentació lentament perquè el seu sistema digestiu va madurant a poc a poc, també el seu sistema motor o intel·lectual es va desenvolupant lentament, i un excés d'estímuls que no entengui no l'ajudarà a madurar.

La manca d'estímuls es traduirà en un desenvolupament i un aprenentatge pobres, que no ajudarà als nens i nenes en la seva entrada en l'escola.

Establir límits es fa necessari sobretot entre els 2 i els 6 anys, en què la disciplina es converteix en una prioritat. Els nens i nenes experimenten més independència en els seus moviments i per això, corren més riscos (Asha Philips 2001)⁴¹. Els pares, des que els infants són ben petits, ofereixen models als quals imitar, i es van fent més conscients del què és correcte i el que no ho és, del que és perillós i del que no ho és, del que és bo per a ells i el que no. Els límits són importants perquè:

- Ajuden a construir la personalitat del nen o nena. És important que en aquesta edat experimentin les seves possibilitats i s'adonin del què són i no són capaços de fer. Això els ajudarà a tenir una imatge realista de si mateixos i els ensenyarà a acceptar la frustració i a saber demanar l'ajuda dels altres, si la necessiten.

⁴¹ Philips, Asha (2001). *Saber dir no*. Ed. Empúries. Barcelona.

- Els nens i nenes experimenten emocions que d'una altra manera no experimentarien: L'estar enrabiats, el recuperar-se de l'enrabiada, i que els ajuden a créixer i a formar-se una imatge de si mateixos. Un infant a qui mai no han posat límits, pot esdevenir un infant manaire, exigent i poc tolerant a la frustració. D'aquesta manera, l'infant es pot arribar a pensar que és invencible i que ell ho pot tot.
- Els límits ajuden els nens i nenes a sentir-se segurs, tant físicament com psíquica.
- Cadascun dels límits establerts és una oportunitat per al desenvolupament: El nen o nena pot aprendre a acceptar una frustració, aprendre l'estructura o el ritme de totes les activitats que realitza, a ser creatiu si en un moment donat ha de jugar sol o sola. Tindrà l'oportunitat de cercar els propis recursos.

Quan el nen o nena entra a l'escola, els límits esdevenen importantíssims. Tot està relacionat amb els límits: com els nens i nenes accepten les normes, com accepten les maneres socials, com es relacionen amb els altres, i com reaccionen davant la frustració. Les experiències passades que hagin viscut li serviran per fer front a les noves demandes. El fet que els nens i nenes hagin experimentat uns límits i els tinguin interioritzats i tinguin una imatge positiva d'ells mateixos, els ajudarà en els seus aprenentatges

Claudia Jones (1992)⁴² va escriure un llibre dirigit a pares i mares que dóna pautes per estimular des de casa el desenvolupament general del nen o nena petits, abans d'entrar a l'escola. L'autora proposa una sèrie d'activitats encaminades a potenciar la capacitat d'escoltar dels nens i nenes. N'anomeno algunes perquè trobo interessant quan ens trobem amb un nen o nena amb dificultats d'atenció, poder orientar els pares amb exercicis concrets, que d'altra banda, també es poden fer a l'escola. Entre d'altres:

- El sol fet d'explicar un conte cada nit ajuda que el nen o nena sigui capaç d'escoltar. A part d'explicar el conte podem demanar als infants que ens l'expliquin.

⁴²

Jones, Claudia (1992) *Cómo ser el mejor profesor de su hijo preescolar*. Ed Medici. Barcelona

- Sempre que els pares/mares es dirigeixin als seus fills i filles, ho han de fer començant pel seu nom, i el vocabulari ha de ser clar, que el puguin entendre. Començar per ordres senzilles.
- Assegurar-se que no existeixi un problema d'audició si creuen que el nen o nena mai escolta.
- Escoltar tots els sons ambientals i anomenar-los.
- Aprendre cançons de memòria o poemes.
- Jocs de tipus memòria: Llista de coses per anar d'excursió: Cada membre de la família diu una cosa necessària per anar d'excursió i el membre següent repeteix el que s'ha dit i n'afegeix un altre. Un altre pot ser el de fer repetir una frase i anar afegint paraules a la frase.

Més endavant, la mateixa autora proposa una sèrie de coses que els pares i mares poden fer per preparar els nens i nenes per anar a l'escola. Són coses que a la primera reunió informativa abans d'entrar el nen o nena a P-3 convé dir als pares i mares perquè les tinguin en compte, ja que ajudaran el nen o nena a sentir-se millor a l'escola:

- Procurar que el nen o nena vagi a l'escola abans d'entrar al setembre. Portar-lo de "visita" perquè comenci a conèixer l'espai i l'ambient de l'escola.
- Procurar al màxim l'autonomia del nen o nena. Que pugui vestir-se i despullar-se sol, cordar botons, posar-se les sabates...
- El son i l'alimentació és molt important. Els infants han de dormir les hores necessàries i prendre un bon esmorzar abans d'entrar a l'escola.
- Donar-li algunes nocions de temps, d'orientació temporal perquè es pugui fer una idea del temps que passarà fora de casa.
- Donar-li seguretat al nen o nena sobre les entrades i sortides a l'escola: Dir-li sempre qui el vindrà a buscar, quan...
- Que pugui portar a la cartera (si l'escola ho permet) algun objecte que li resulti familiar els primers dies.
- Facilitar la seva comoditat. Posar-li roba còmoda i evitar sabates noves que poden fer-li mal als peus.

També el Dr. John Pearce (1994)⁴³ en un altre manual per a pares, proposava entre els hàbits que les famílies han de potenciar, el d' estar-se quiet i mantenir l'atenció. L'autor assenyala que els nens i nenes abans d'entrar a l'escola han d'haver après a estar-se quiet i mantenir l'atenció un temps raonable, que als 3 anys diu que és de 3 a 6 minuts, però que el temps que el nen o nena pot mantenir l'atenció dependrà de molts factors, entre d'altres, l'interés per l'activitat, les distraccions ambientals, la capacitat de concentració que en cada nen o nena és diferent i l'estat emocional del nen o nena.

L'autor explica que el moment dels àpats i el del conte, són un bon moment per ensenyar-los a estar-se quiet, i que quan els nens ja tenen assolit aquest hàbit, aleshores els pares podran començar a ensenyar-los a mantenir l'atenció mitjançant jocs senzills, complicant-los cada cop més però procurant que no durin massa.

7. Col·laboració entre la família i l'escola

La col·laboració entre la família i l'escola és imprescindible per educar els nostres nens i nenes, en tant que l'educació té lloc bàsicament en aquests dos contextos, i sovint els uns no saben el que fan els altres, produint desconcert als infants, que veuen que a l'escola hi ha unes normes i a casa unes altres. (Antonio Rus, cita 28)

Diversos estudis, citats per Raquel-Amaya Martínez (cita 36) assenyalen els efectes positius que tenen alguns programes que s'han dut a terme en algunes escoles per fomentar la col·laboració entre la família i l'escola i la participació dels pares i mares a l'escola. S'ha comprovat que, sobretot en barris socialment desfavorits, amb la implantació d'aquests programes els nens i nenes incrementen el seu rendiment escolar i milloren les seves habilitats lingüístiques i la seva conducta.

Vila (cita 33) assenyala que l'educació no solament es desenvolupa a l'escola, sinó també en la família, independentment que l'infant assisteixi o no a l'escola; però perquè

⁴³ Pearce, John (1994) *Buenos hábitos y malos hábitos. De la vida en familia a la vida en sociedad*. Ed. Paidós. Barcelona.

aquesta arribi a significar un context de desenvolupament real, cal que estigui en consonància amb la família. Ambdós contextos s'han de complementar amb l'acord dels seus agents: professors i pares i mares.

També és indispensable, com diu l'autor, que l'escola respongui als interessos de les famílies, i no tan sols als dels nens i nenes. En els objectius educatius han de constar necessàriament objectius destinats a recolzar la tasca educativa de les famílies. En aquest temps que les famílies estan desorientades envers l'educació dels seus fills i filles, i quan no sempre els professionals de l'educació considerem adequades les seves pràctiques educatives, es fa més necessària aquesta col·laboració conjunta i aquesta recerca d'objectius comuns, a treballar tant a casa com a l'escola. Per això és necessari crear lligams afectius amb les famílies i punts de trobada, on oferir aquest suport a la seva tasca educativa.

També en aquest sentit es refereix Júlio Tello (2001)⁴⁴ quan explica que es fa necessari que les famílies coneguin i acceptin la cultura institucional del centre, que el centre cerqui i faci seu el valor de l'experiència de la família, i a partir d'aquí cada centre elabori amb les famílies tàctiques de treball conjunt que permetin a les famílies i als centres, proporcionar els recursos i estratègies necessaris per dur a terme una educació de qualitat.

Però, quins són els interessos, les expectatives que les famílies actuals, en general, esperen de l'escola i del sistema educatiu en general? La CEAPA (2004)⁴⁵ n'indicava els següents:

- Finançament necessari per part de l'administració per poder dur a terme un sistema educatiu de qualitat.

⁴⁴ Tello, Júlio (2001). El centro educativo como marco de la orientación familiar. Revista Agora Digital. Nº2. Consultat el dia 23/10/08 a

http://www.uhu.es/agora/version01/digital/numeros/02/02-articulos/miscelanea/julio_tello.pdf

⁴⁵ Hernández M. Angeles y López Hortensia (2006). Análisis Del enfoque actual de la cooperación padres escuela. Revista *Aula Abierta* nº87 pag. 3-27. ICE Universitat d'Oviedo.

- Disminuir els nivells de fracàs escolar. Sistema competent a nivell europeu.
- Que l'escola ofereixi una bona preparació per al món laboral.
- Que es doni un treball real en equip en les escoles amb un adequat seguiment individualitzat i orientació educativa.
- Una revisió dels continguts curriculars i que aquests vagin encaminats a la formació de ciutadans cultes i crítics.
- Una revisió de les metodologies, valorant molt positivament aquelles més innovadores i participatives i que tinguin en compte les noves tecnologies.
- Més gran formació tècnica i professional dels docents.
- Una escola més flexible i oberta que inclogui altres canals per a la participació de les famílies: circulars per correu electrònic, tutories en línia...
- Consolidar la democràcia en els centres educatius, donant als consells escolars una forma més operativa i pràctica.

Martínez González; Martínez González i San Fabián (2002) (citats per Raquel-Amaya i Lucía Álvarez ,2005) estableixen sis àrees per fomentar la relació entre els pares i l'escola que tenien efectes positius en els estudis dels seus fills. Aquestes àrees són:

1. El centre com a font d'ajuda a les famílies: Tutories, informació sobre recursos del centre, sobre horaris, plannings, projecte educatiu., creació d'escoles de pares.
2. Les famílies com a font d'ajuda al centre: activitats que permetin a les famílies donar informació al centre sobre els seus fills i filles, per tal de poder prevenir possibles problemes de conducta, o de baix rendiment.
3. Col·laboració dels pares i mares en el centre: organització de festes, activitats extraescolars, viatges de fi de curs...
4. Implicació dels pares i mares en les activitats escolars dels seus fills i filles a casa: orientacions als pares i mares sobre l'estudi dels seus fills i filles, preguntar lliçons, resoldre dubtes...

5. Participació dels pares i mares en els òrgans de gestió del centre: AMPA, consell escolar..
6. Connexió i coordinació del centre i les famílies en altres entitats comunitàries de l'entorn: Organització d' activitats conjuntes amb altres entitats per prevenir o donar informació als nens i nenes sobre educació per la salut, prevenció de drogodependències, etc.

Epstein (2001) citat per Antonio Bolívar (2006)⁴⁶, a més a més afegia un altre àmbit de col·laboració en el qual els pares i mares eren benvinguts per ajudar a organitzar i donar recolzament a l'aula, al centre i en les activitats de l'alumnat en forma de voluntariat.

Els efectes positius que es deriven del treball en aquestes àrees són:

- Efectes per l'alumnat: més motivació per aprendre, increment del rendiment escolar, i millora del comportament.
- Efectes pels pares i mares: Augment de les expectatives educatives i professionals cap els seus fills. Motivació per progressar culturalment per poder - ajudar-los, major implicació en les activitats que organitza el centre, més bona actitud cap el professorat.
- Efectes per al professorat: Millora la relació amb les famílies, incrementa la quantitat i qualitat dels contactes entre el professorat i les famílies, millora la motivació per a l'acció educativa amb els nens i nenes.

Sergio Gómez (1999)⁴⁷ feia una anàlisi dels problemes més freqüents que es donen en la relació entre la família i l'escola:

- La unitat i la diversitat: Mentre els pares i mares volen que el seu fill/a sigui tractat com a únic, pretenent que l'escola sigui una prolongació de la família, no tots els professors són capaços o estan preparats

⁴⁶ Bolívar Antonio (2006). Familia y escuela. Dos mundos llamados a trabajar en común. *Revista de educación* nº339 pags. 119-146 Consultat el dia 24/10/08 a http://www.revistaeducacion.mec.es/re339_08.pdf

⁴⁷ Gómez Sergio.(1999) La familia y la escuela. (Comprensión global). *Revista Padres y educación*. Gener. Nº 241, pag 10-16

per tractar la diversitat, tenint una imatge de l'alumne tipus, que coincideix amb aquell que el segueix i que és capaç d'entendre'l.

- La poca confiança que existeix envers el món escolar, i el fet que les famílies busquin resultats immediats (que el nen i nena aprovi, que tregui bones notes...) fan que moltes vegades s'allargui la jornada escolar dels nens i nenes amb classes particulars, extraescolars... En contraposició amb aquesta recerca de resultats immediats, estan els professionals, que creuen que els processos d'aprenentatge són lents i necessiten el seu temps.
- Instrucció i educació: Mentre les famílies han delegat, potser massa, l'educació en valors a l'escola, aquesta encara es nega a impartir-la. Molts professors pensen que això és qüestió de la família i no pensen que els nens i nenes s'emporten la seva "cultura familiar" a l'aula.

I suggereix que és l'escola que ha de donar el primer pas:

- Ha de deixar de posar els pares i mares al mateix nivell que ells.
- Ha de propiciar canvis en les reunions, que en comptes de ser informatives, siguin una invitació al diàleg.
- Ha de crear nous espais que possibilitin el coneixement mutu, ja sigui espais de negociació, de diàleg o festius.

També Graciela Colombo i Alicia Palermo (1991)⁴⁸ feien una anàlisi molt interessant sobre les relacions que s'estableixen entre les mares i famílies d'un barri socialment desfavorit d'Argentina, i l'escola del barri. Les autores analitzaven aquesta relació des de dos punts de vista:

⁴⁸ Colombo, Graciela i Palermo, Alicia (1991) El encuentro creativo de las madres en su vínculo con la escuela. Revista *Revista Española de Investigaciones Sociológicas* n° 55 Pags 113/130 consultat el 4/10/08 a http://www.reis.cis.es/REISWeb/PDF/REIS_055_08.pdf

- Allò que les escoles pensen de les famílies: Les divideix en dos tipus de famílies, les que responen al model convencional que l'escola espera: Famílies col·laboradores, participatives, que es preocupen dels seus fills i que acudeixen a totes les reunions i entrevistes amb o sense opinió crítica sobre l'escola; i les que no responen al model convencional que l'escola espera: Famílies poc estructurades no participatives, que perceben que no estimen i no s'ocupen dels fills i que no assisteixen a l'escola, o només ho fan puntualment a les reunions i entrevistes. Aquestes famílies, d'una manera inconscient se les aparta del sistema escolar. Ja no es compte amb elles perquè no s'espera res d'elles.
- Allò que les famílies pensen de l'escola i d'elles mateixes: D'una banda estan les famílies que accepten les suggerències i els diagnòstics que fa l'escola, que s'accepten a elles mateixes com a bones famílies i s'acomoden al model esperat per l'escola. No tenen una actitud crítica cap a l'escola, o si la tenen no l'expressen.

L'altre tipus de família són aquelles que se senten menysvalorades i creuen que no ho fan bé, i accepten el que l'escola pensa d'elles. No assisteixen a les reunions ni entrevistes perquè, o bé tenen altres problemes que consideren més importants (necessitats bàsiques...) o bé pensen que no estan capacitades per fer aquesta tasca. Accepten amb resignació el diagnòstic que fa l'escola.

I encara hi ha les famílies crítiques, que no accepten el diagnòstic de l'escola, que tenen el seu propi diagnòstic i opinió crítica cap a l'escola.

Les autores proposen, per superar aquesta situació, aprofitar tot el potencial de les vivències pròpies que tenen les mares, valorant la seva feina perquè siguin autònomes per buscar recursos per sortir de la situació de marginació i crear comunitats en cada barri, que els interessos personals respecte el fill/a de cada una passi a ser un interès de tota la comunitat, treballant per al bé comú.

7.1. I, què hi diu la llei?

Tant la LOE (Llei Orgànica d'Educació) com el projecte de LEC (Llei d'Educació de Catalunya) no estableix grans diferències respecte la LOGSE, pel que fa a la família.

Com a més rellevant, la LOE estableix en el Títol 5, cap.2 art 121.5 que les escoles elaboraran compromisos educatius amb les famílies per millorar el rendiment acadèmic dels estudiants, amb activitats que puguin fer conjuntament.

En la disposició final primera, modifica alguns articles de la LODE que especifiquen els drets i deures de les famílies, establint com a drets:

- Rebre una educació amb les màximes garanties de qualitat, segons els fins de la constitució, les lleis pròpies de cada autonomia.
- A escollir centre (públic o no) i a rebre formació religiosa d'acord amb les seves creences.
- A estar informat del procés d'aprenentatge del seu fill o filla i a participar activament en la seva educació.
- A participar en el govern, funcionament i avaluació de l'escola en els termes que la llei defineix.
- A ser escoltats en aquelles decisions que afectin a la orientació educativa i professional del seu fill o filla.

I com a deures:

- Procurar que els seus fills assisteixin regularment a classe o demanar ajuda en cas de dificultat per assistir a classe.
- Procurar els recursos i condicions necessàries per al progrés escolar dels seus fills i filles, en la mesura de les seves possibilitats.
- Estimular-los per a què realitzin les feines encomanades a l'escola.
- Participar en les activitats acordades en el compromís que s'ha establert amb les famílies per millorar el rendiment dels nens i nenes.
- Conèixer, participar i recolzar l'evolució del seu fill/a.
- Respectar i fer respectar les normes establertes pel centre.

- Fomentar el respecte per a tots els components de la comunitat educativa.

I també modifica un altre article de la LODE instant a l'administració educativa perquè faciliti el dret d'associació dels pares i mares, en les AMPES i federacions d'AMPES.

El projecte de LEC anomena el compromís amb les famílies *carta de compromís educatiu*, però el limita a la millora de la convivència en el centre. (Títol 3, art. 20.1. i 2; i Títol 3, cap.4, art 29.1) En aquest mateix títol, en el capítol 2 estableix els drets i deures de les famílies, i remarca com a drets, a més a més dels reconeguts en la LODE els següents:

- Rebre informacions diverses del centre com el caràcter propi, el projecte educatiu, la carta de compromís, les activitats extraescolars si n'hi ha, la programació anual.
- Rebre informació sobre el procés educatiu del seu fill o filla, i estableix que el govern ha d'establir les mesures necessàries perquè les famílies puguin exercir aquest dret per mitjà, sobretot, de les tutories.

Com a deures estableix que han de respectar el projecte educatiu del centre i participar activament en la educació dels seus fills i filles, a més a més de contribuir a la convivència de tots els membres de la comunitat educativa i participar en el consell escolar i/o altres instruments de participació.

Més endavant, en l'article 26 es refereix a les associacions de mares i pares.

El projecte de LEC, quan es refereix a l'educació infantil, defineix, entre altres finalitats de l'etapa, la de "*prevenir o compensar algunes de les situacions que s'originen en les desigualtats socials, econòmiques i culturals de les famílies*". Títol 5, Cap.2, art. 54.1 I més endavant, en l'article 54.6, es refereix a la necessària col·laboració del centre amb les famílies per assegurar la coherència educativa.

L'article 76, en el seu capítol 2, articles 1 i 3, diu que els elements organitzatius que adopti el centre han de tenir en compte i facilitar el compromís de les famílies dins del

procés educatiu, i que s'han d'establir els mecanismes necessaris per què hi hagi comunicació entre el tutor i la família per informar del progrés de l'alumnat.

En el títol 8, cap.1, art.93, referint-se a les funcions del professor, li atribueix les de procurar el desenvolupament global dels nens i nenes en col·laboració amb les famílies i donar informació periòdica sobre el procés d'aprenentatge.

Un cop realitzat l'anàlisi de les relacions pares/mares i fills/filles, i com aquestes ajuden o no al desenvolupament de les capacitats intel·lectuals i socials dels infants, entre elles la de l'atenció, i la seva adaptació al món escolar, podem concloure que:

- La qualitat dels primers vincles afectius viscuts amb l'adult en la vida familiar, són determinants per al desenvolupament general dels infants.
- L'establiment d'uns límits clars ajuden als nenes i nenes a desenvolupar la seva personalitat i a tenir les primeres experiències de tolerància a la frustració, les quals ajudaran en el món escolar a la motivació del nen o nena davant les dificultats i a saber esperar.
- La col·laboració entre la família i l'escola, sobretot a l'educació infantil, es fa imprescindible per ajudar l'infant en el seu aprenentatge escolar. L'escola s'ha d'adaptar a les necessitats de cada família i oferir objectius de treball comú per poder acomplir les seves expectatives. Es fa necessari obrir-se a la comunitat on està inserida l'escola per conèixer-la i adaptar-se millor a la seva realitat social.
- La llei recull aquesta necessitat de col·laboració i la concreta amb compromisos concrets de l'escola amb les famílies.

Un cop realitzada la revisió bibliogràfica del que s'ha escrit sobre la capacitat d'atenció, se m'han obert molts interrogants que he volgut contestar en la part de recollida i anàlisi de les dades d'aquesta llicència d'estudis. Passo tot seguit a descriure, en la segona part del treball, com ha estat aquest procés i les conclusions a les quals he arribat.

Part II

Recollida i anàlisi de dades

Introducció

Les preguntes que m'he fet són relatives als objectius que m'havia plantejat al inici del projecte d'estudi i que tot seguit recordem:

1. Trobar les causes que provoquen que els nostres alumnes es comportin amb manca d'atenció a l'aula.
2. Concretar quines metodologies de les que s'apliquen actualment a les aules d'educació infantil són més adequades, per les seves característiques, per a ajudar els infants a captar i mantenir l'atenció a l'aula.

La investigació té un caràcter qualitatiu, atès que pretén la comprensió d'una realitat des del punt de vista dels diferents agents que hi intervenen: en aquest cas el professorat, l'alumnat i les famílies d'educació infantil de la meva escola.

L'escola és d'una línia amb pocs alumnes per aula. Concretament a les d'Educació Infantil hi ha de 7 a 16 alumnes. És una escola d'un barri socialment desfavorit de Barcelona, i en transformació des de fa uns 7 o 8 anys. Això implica que moltes famílies hagin patit diversos trasllats de pis, a mesura que anaven enderrocant les cases per construir-ne de noves amb el trasbals que això comporta. També ha implicat alguns trasllats temporals de barri amb el consegüent canvi d'escola del fill o filla, ja sigui a mig curs com a final o principi de curs.

La població que acull l'escola són famílies catalanes procedents de la immigració de l'estat dels anys 60, encara que la llengua familiar és principalment el castellà. En els darrers 4 anys, han anat arribant a l'escola famílies d'altres nacionalitats com Bulgària, el Marroc, Pakistan o països del sud d'Amèrica, però la proporció encara no és molt gran.

El nivell social, cultural i econòmic de les famílies és baix. La majoria dels pares i mares només tenen estudis primaris i solen treballar en el sector de la construcció, llar i serveis, encara que molts dels contractes són temporals i les condicions econòmiques dels contractes precàries.

L'acció de la investigació està centrada en determinar les variables escolars i/o familiars que intervenen en l'atenció dels nens i les nenes a l'escola. És per això que he pretès investigar en els dos entorns: l'escolar i el familiar.

1. Àmbit escolar

Les aules de l'escola on s'ha dur a terme la investigació, són les tres aules d'educació infantil de l'escola: P-3, P-4 i P-5. L'aula de P-3 es compon de set alumnes, la de P-4 de 13 i la de P-5 de 16. Les aules de P-3 i P-5 són les que més problemes d'atenció presenten, segons les apreciacions de les mestres, i per tant, són a les que he dedicat més temps d'observació.

Tornant als objectius, referent al primer: *Trobar les causes que provoquen que els nostres alumnes es comportin amb manca d'atenció a l'aula*, m'han sorgit preguntes sobre quin tipus d'estímul afecten negativament l'atenció dels nens i nenes del parvulari. Són estímuls extrínsecs o intrínsecs? Estan els espais de les aules correctament distribuïts? La decoració és l'adequada? Estan sobrecarregades o al contrari, ofereixen estímuls pobres? Com afecta aquesta a l'atenció dels nens i les nenes? Distreu? Ajuda a centrar i/o mantenir l'atenció? I el mobiliari i el material? És prou flexible que permeti canvis de distribució o ordre segons l'activitat? El material és obert? És prou ric? Dóna possibilitats d'expressió als nens i nenes?

Totes aquestes preguntes les he recollides en diversos ítems en el primer full d'observació (observació de les característiques físiques de l'aula. (Annexos 1.1, 2.1, 2.2. i 2.3.) en què he volgut observar totes aquelles característiques que, segons el que he llegit en la fase de documentació, m'han semblat prou importants per afavorir al màxim l'atenció dels nens i nenes de parvulari, i que és important tenir en compte quan pensem en com organitzar la classe de parvulari.

He realitzat una primera observació tal i com estaven les aules quan vaig entrar a observar. El meu objectiu en aquesta primera observació era valorar si tot estava conforme la teoria estudiada, fins a quin punt els estímuls observats afectaven o no a l'atenció dels nens i nenes, i si calia fer alguns canvis.

Les dades me les ha proporcionades l'observació que realitzava jo mateixa, en la que prenia notes d'aquells elements que havia reflectit en la fitxa d'observació esmentada anteriorment, i també de l'observació realitzada com a part participant en la dinàmica del grup, en què el meu paper dins el grup era de dinamitzadora del grup sencer o bé de part del mateix, en els treballs en petits grups. De la mateixa manera, també he recollit dades de les opinions de les mestres, amb qui sempre he estat en contacte amb

un intercanvi constant d'opinions, propostes i contrapropostes, que ha fet que la tasca educativa, a poc a poc, anés millorant.

Vull destacar, que tots els noms reals de nens, nenes, famílies etc, han estat substituïts per altres d'inventats, per tal de preservar la intimitat de les persones entrevistades.

Les dades extretes les he analitzades majoritàriament de manera qualitativa, a través del programari lliure Weft QDA i amb les instruccions del taller del curs de metodologies d'investigació organitzat per l'ICE de la Universitat de Barcelona. De totes maneres, hi ha una sèrie de dades objectives que han permès una anàlisi més quantitativa, sobretot dades referides a la temperatura, llum, sorolls, temps que duren les activitats... He analitzat totes les dades qualitatives classificant-les en categories i sots-categorïes, (annex 9) establint relacions entre elles, he destriat aquelles que m'aportaven més informació i les he tornat a relacionar. De tot aquest procés, que s'ha dut a terme tant en la observació dels estímuls com en de les activitats, així com amb la informació procedent de les famílies, he pogut constatar els punts que tot seguit enumero:

1.1. Condicions físiques de l'aula: Temperatura, llum, sorolls exteriors:

La temperatura en les tres aules és la correcta. De 18 a 20 graus, depenent del moment del dia. Els infants no han patit fred ni calor en la època en què s'han realitzat les observacions (de desembre a març), encara que les mestres comenten, i jo també recordo per la pròpia experiència, que a l'estiu fa massa calor a les aules, sobretot a la de P-4 on entra el sol directe.

La ventilació és correcta. Hi ha uns grans finestrals que es poden obrir fàcilment, si cal. L'aula de P-3 té a més a més sortida directe al pati, la qual cosa també proporciona més possibilitat de ventilació.

La llum és artificial a les tres classes. L'aula de P-4 és la més lluminosa quant a llum natural, però tot i així no és suficient per il·luminar tota l'aula i es fa necessària la llum artificial, per mitjà de fluorescents. La il·luminació és només d'un tipus, i no permet la flexibilitat d'il·luminar només un racó en algun moment concret, cosa que

podria anar bé. Les aules estan correctament il·luminades quant a intensitat i la pissarra està correctament orientada a la llum, de manera que no hi ha reflexos de llum que impedeixin una visió adequada.

Ja que la solució a la poca flexibilitat en la il·luminació de les aules és molt cara i significaria fer obres a les aules, hem buscat altres tipus de solucions més econòmiques, com comprar flexos per il·luminar algun racó que ens interessa, com el racó de metges, perruqueria, l'ordinador, la catifa. Això ens permetrà crear més ambient de joc, o ajudarà a centrar l'atenció dels infants.

Les aules són molt tranquil·les de sorolls. Hi ha absència total de sorolls de trànsit, atès que l'escola està una mica apartada del nucli urbà, i els sorolls que s'han pogut sentir durant les observacions han estat provinents de moviments de taules i cadires de les aules de sobre, cançons que en algun moment s'han sentit de les aules del costat, i que en algun moment han distret algun infant, i tots els altres sorolls observats provenien del mateix grup: cadires i taules que es mouen, cops rítmics fets amb les mans o els peus a les taules o a terra, algun crit, nens i nenes que parlen entre ells quan el grup està realitzant una activitat conjuntament, cançons que murmura algun infant quan estem realitzant una altra activitat...

Cal preguntar-se, doncs, el perquè d'aquests sorolls, que no és sempre involuntari, i que prové del grup. La resposta la trobo en l'anàlisi d'altres categories, com la dinàmica de les activitats, les emocions i la implicació dels nens i nenes respecte les activitats, i la relació dels infants amb els diferents espais, en els quals se senten més o menys inquiets o més o menys a gust o a disgust. Explicaré, quan em refereixi a aquests punts, les conclusions a què he arribat.

Després de tot el que hem dit fins ara, podem afirmar que:

4. La temperatura de l'aula és l'adequada i no provoca distracció als infants de parvulari a la tardor i a l'hivern.
5. La il·luminació, tot i que no provoca distracció, es pot modificar per crear ambients més íntims que ajudin, en algun moment, a centrar l'atenció del grup.

6. L'escola està situada en un espai molt tranquil de sorolls exteriors. S'han observat més factors de distracció provinents de sorolls interns, sovint provocats pels mateixos nens i nenes, que no pas externs.

Aquestes tres conclusions ens porten a pensar que les condicions físiques de l'aula són correctes, i no són causa de grans distraccions dels grups observats, si bé és cert que, si es modifica algun aspecte com la il·luminació, podem ajudar a centrar l'atenció del grup, així com si intentem disminuir els sorolls provocats pels mateixos nens i nenes que trenquen sovint la dinàmica de les activitats.

1.2. Espais, materials i mobiliari:

Vaig realitzar una observació a les classes de P-3, P-4 i P-5. A les classes de P-4 i P-5 vaig trobar que era correcte tal i com estaven distribuïts els espais de l'aula i com tenien els material, i el mobiliari era prou flexible per poder permetre canvis. L'únic que no acabava d'estar del tot bé era com interactuaven els nens i nenes amb els diferents espais on estaven. Passo tot seguit a fer una explicació dels diferents espais de les aules i quina era la interacció dels infants de P-4 i P-5 en cadascun d'aquests espais. Al grup de P-3, m'hi referiré quan acabi amb aquests dos grups.

- Espai de la catifa: A les dues aules hi ha aquest espai, en la qual es realitzen activitats de gran grup com les rutines diàries (passar llista, mirar quin dia és i quines activitats farem, mirar el temps...) i converses, contes, comentaris de làmines, algun joc de grup que requereixi més espai, etc.

En aquest espai els nens i nenes s'hi senten a gust. El fet de veure's tots les cares i estar asseguts a terra tots junts proporciona sentiment de pertinença al grup i és un espai en què es comparteixen moltes vivències i experiències personals, encara que, com especificaré més endavant en l'apartat d'activitats, encara convindria afavorir més aquest moment d'explicació de vivències, sobretot a

P-5.

El grup ha estat en general molt atent en totes les activitats que s'han fet a la catifa. Com a elements disruptius cal destacar papers o petits objectes com per exemple xinxetes, que hi havia a la catifa, que han provocat la intervenció a deshora d'algun membre del grup, i nens i nenes que parlaven fluixet entre

ells i no estaven atents a l'activitat, però cal dir que han estat moments puntuals i més lligats a la dinàmica de les activitats que no pas a la interacció del grup en aquell espai i com s'hi senten.

- Espai de les taules de treball: Les taules de P-4 són quatre taules rectangulars, posades de dos en dos, i unides pel costat llarg del rectangle, de manera que les taules queden més o menys quadrades. En cada costat s'hi asseuen dos infants, excepte en el costat que està davant de la pissarra, on els infants quedarien d'esquena a la pissarra. El grup s'hi sent a gust. S'asseuen correctament a taula i no estan inquiets. No els costa el canvi d'espai i d'activitat, per exemple quan passen de la catifa a les taules, i entre els infants de cada taula hi estan a gust. No queda cap infant d'esquena a la pissarra.

Les taules de P-5 són una taula hexagonal, i dues quadrades (dues rectangulars unides entre elles) i, en cada taula s'hi asseuen cinc o sis infants. Una de les taules quadrades està massa lluny de la pissarra i dos infants queden d'esquenes a la pissarra, de manera que si necessiten mirar la pissarra o les lletres que hi ha al damunt, s'han de girar. A la taula hexagonal també queden dos infants que no veuen del tot bé la pissarra.

Al grup de P-5 els costa molt mantenir l'atenció a les taules, en les activitats de gran grup que s'hi realitzen (explicacions de la fitxa, escriptura a la pissarra, lectura col·lectiva de paraules a la pissarra...) Es dispersen de seguida. Els costa molt el canvi de la catifa a les taules. Estan inquiets, es mouen, fan soroll, juguen entre ells, no s'asseuen correctament i contínuament mouen la cadira i provoquen sorolls. No s'hi senten gens a gust. A les activitats de petit grup, com els racons d'activitat, la cosa canvia. Els nens sí que hi estan a gust. No necessiten la pissarra, per tant no els cal girar-se i l'activitat que s'hi realitza els agrada, amb l'afegit que dos de les taules compten amb el suport d'una mestra, mentre que a l'altra taula, que funciona autònomament, realitzen activitats de joc, com puzzles, i la motivació i implicació és alta.

A les activitats individuals també millora l'atenció i la concentració, i ja no estan tan inquiets. La seva postura corporal millora.

Atès que el canvi de distribució de l'aula és complicat, tal i com està distribuïda l'aula, he proposat a la mestra que les activitats que realitzen a la pissarra, així com l'explicació de la fitxa, les facin asseguts en semicercle marcat a terra amb cinta adhesiva de colors, i que les taules les utilitzin únicament per treballar amb paper i fer racons, activitats en les quals no necessiten la pissarra. La mestra no ho veu clar i decidim pensar altres solucions.

La classe de P-3 ha necessitat una remodelació més a fons. El primer que vaig observar és que tal i com estava situada la catifa, que estava al costat del moble de les joguines, els nens es distreïen molt amb les joguines quan s'estaven realitzant activitats de gran grup a la catifa, com els hàbits diaris de la llista, el calendari, el temps, o bé activitats com el conte o cançons. Vaig proposar a la mestra un canvi de distribució dels espais de l'aula, i vam pensar juntes com ho podríem fer. Com que no era possible moure el moble de les joguines per la seva mida i pes, i a més a més ja ens agradava on estava perquè quedava l'aula dividida en dues parts, la de treball i la de joc, vam preferir canviar la catifa de lloc. Vam moure el mobiliari menys pesant i la catifa, i vam crear quatre espais:

- Taules de treball: vam canviar les hexagonals per les rectangles, ja que la mestra volia canviar la mida del full de treball, de DIN-A4 a DIN-A3, i les quadrades permetien que poguessin estar més amples per treballar. També vam canviar de lloc els mobles on tenien el material de treball i el vam posar a l'abast dels nens i nenes, més a prop de les taules. Els infants no s'hi sentien a gust a les taules hexagonals. No els cabia el full gran i hi havia molts conflictes. A més a més quedaven separats en dos grups, en què a cada taula només hi havia tres o quatre infants, i s'aixecaven contínuament per anar a veure els infants de l'altra taula. No volien treballar a la taula, s'asseïen malament i estaven inquietos. Amb el canvi de taules vam notar una gran millora. Vam fer una gran taula rectangular on hi cabien tots els nens i nenes del grup i a més a més estaven amples per treballar. L'atenció en les activitats individuals va millorar substancialment. S'hi sentien a gust i podien veure què estaven fent els altres infants sense aixecar-se de la cadira.

Les taules de treball abans

Les taules de treball després

- Catifa: El grup s'hi asseu per dur a terme activitats de grup com les rutines diàries, jocs de dinàmica de grup, contes, converses... i també l'hem volguda aprofitar per fer-la servir com a biblioteca d'aula, ja que és un racó agradable que es presta a compartir la lectura. La vam col·locar a l'altra banda de les taules de treball, ben delimitada per un moble lleuger tancat amb material de jocs de taula a una banda, i un altre petit moble amb els contes de la biblioteca a l'altra. Al fons, hi havia un gran espai de paret que ens permetia col·locar tota junta la decoració dels hàbits diaris (calendari, temps, llista...) que abans quedava separada en dos espais de l'aula diferents. Així mateix, per sobre d'aquesta decoració vam poder posar tota la decoració que recolzava conceptes que es treballen: colors, nombres, i que d'aquesta manera, fèiem més visible als nens i nenes.

Aquesta nova distribució també ha provocat grans canvis en l'atenció dels nens i nenes en les activitats que es realitzen a la catifa. El grup ja no es distreia amb les joguines, que abans estaven massa a l'abast, i podíem passar llista, mirar el temps i pensar en quin dia és avui i què farem, sense haver de canviar d'espai. Això ha ajudat molt els nens i nenes a orientar-se en el temps, doncs ha estat fàcil per ells poder preveure quant temps durava aquesta activitat de les rutines diàries. De seguida van entrar en la dinàmica. Igualment, la creació d'aquests dos espais diferenciats (catifa i taules de treball), ha permès que no els costi gaire el canvi d'activitat i d'espai.

El racó de la catifa abans

El racó de la catifa després.

- Taules auxiliars: Serveixen per fer algun treball auxiliar que s'estigui realitzant en petit grup o individualment, paral·lelament al treball que fa tot el grup, i també per esmorzar. Les vam posar on abans hi havia la catifa. Vam treure una taula, ja que no era necessària pel nombre de nens i nenes que hi ha a l'aula (7 nens i nenes) i amb menys taules disminuïa l'impacte visual de trobar-se les taules només obrir la porta de la classe. A l'estar les taules situades al costat del moble de les joguines, també permet crear una taula de jocs més tranquils, per nens i nenes que prefereixin jugar a la taula, més que no pas per terra.

Les taules auxiliars abans.

Les taules auxiliars després.

- Racó de la caseta: El vam deixar tal com estava, i vam reduir una mica l'espai per deixar més espai a les taules de treball.

La caseta.

Aquest canvi també va permetre deixar el racó de l'ordinador més a la vista, i accessible, que abans quedava amagat suscitant un interès desmesurat dels nens i nenes, que el veien com una cosa prohibida.

Vista general de l'aula actual.

El material a les tres aules és adequat. Està en bon estat i correctament ordenat i classificat segons la funció que fa. A poc a poc es va comprant material nou per anar substituint el plàstic per la fusta o altres materials més oberts, com construccions o

material d'experimentació. Està a l'abast dels nens i nenes, i aquelles coses que no es necessiten tant, estan ben endreçades en els prestatges de dalt.

Les joguines que distreien a P-3, com hem explicat, en canviar la distribució de l'aula, han quedat en espais destinats a joc.

Els infants es relacionen amb el material de treball de manera correcta. Un infant encarregat reparteix els llapis, colors, tisores, pega... i després a mesura que els infants van acabant, els van guardant al seu lloc.

El material de joc el fan servir en diferents moments:

- El grup de P-3, quan van acabant d'esmorzar i mentre que no és l'hora d'anar al pati, agafen encaixos o fan joc simbòlic, depenent del dia. Està tot al seu abast i és fàcil d'endreçar. La quantitat de joguines és adequada i els nens i nenes se senten a gust amb el material que tenen.
- El grup de P-4 i P-5 agafen més jocs de taula, tot i que els de P-4 també tenen algun moment de joc simbòlic. També en el racons de treball fan servir material didàctic, també en bon estat, ben ordenat i accessible als infants.
- En els tallers i en el joc simbòlic internivells, les tres classes s'ajunten en petits grups de nens barrejats per fer activitats d'experimentació, plàstica, i biblioteca, i en el cas del joc simbòlic, cada classe té dos racons de joc muntats amb el material adequat segons el racó, i un grup va al supermercat de l'escola, un espai que es va muntar ja fa uns anys al vestíbul d'un edifici auxiliar, amb la finalitat de crear un espai de joc per poder treballar aspectes relacionats amb el càlcul, el llenguatge o el joc simbòlic, i on hi ha productes reciclats que van portar els nens (llaunes, ampolles, brics, etc, i d'altres que vam comprar (aliments de plàstic, bàsicament.)

El mobiliari és de color blanc trencat (els armaris) i són de mida petita (1,20 d'alçada) de manera que permet als nens i nenes accedir-hi fàcilment. Pesen poc i es poden moure fàcilment per permetre canvis. També cada classe disposa d'una prestatgeria més gran i difícil de moure, on el material que fan servir els nens i nenes cada dia es posa al seu abast, i el que no es fa servir tant en els prestatges de dalt.

Les taules són en la gran majoria de color verd, excepte dues a P-5 que són de color blanc trencat, i les cadires són verdes. Tant les taules com les cadires són adequades a la mida dels infants.

Tot allò que he observat en relació als espais, materials i mobiliari, em porta a les següents conclusions:

- Una inadequada distribució de l'espai a P-3 era, en part, causa de la inatenció del grup. Aquesta inatenció, s'ha pogut modificar de forma positiva, fent canvis en la distribució dels espais.
- Les característiques físiques del mobiliari que tenim són correctes i permeten la interacció adequada dels nens i nenes amb el material que hi ha dins els armaris. Podem afirmar, segons el que s'ha observat, que la distribució de les taules de l'aula de P-5 és una de les causes de la manca d'atenció d'aquest grup de la nostra escola. Estem pensant en la millor solució.
- El material i la seva distribució a l'aula, tal i com està actualment, i després dels canvis efectuats, no és un factor de distracció dels nens i nenes del parvulari de la nostra escola.

És important, a l'inici del curs escolar, pensar en **com distribuir correctament els espais i ordenar correctament el material per afavorir al màxim l'atenció dels nens i nenes en tots aquells petits espais o racons que puguem crear, i fer els canvis convenients, sempre que calgui, un cop començat el curs.**

1.3. La decoració:

A les aules de P-4 i P-5, la decoració està correctament distribuïda segons la funció que fa, no hi ha sobrecàrrega i no és pobra. Proporciona als nens i nenes els estímuls que necessiten per mantenir l'atenció segons l'espai que utilitzen i l'activitat que s'hi realitza i no distreu.

En aquestes aules, la decoració de les parets i els sostres està dividida en diferents espais. Al racó de la catifa hi ha tot allò que necessitem pels hàbits diaris: Un cartell amb la llista, un amb un dibuix d'una escola i una casa per posar els cartells dels nens i nenes que s'han quedat a casa i els que són a l'escola, el mural de l'observació del temps i cartells amb els dies de la setmana. A sobre hi ha informació per recolzar aprenentatges de coneixement del medi, d'allò que s'estigui treballant. És doncs, un espai variable, que va canviant a mesura que va avançant el curs. Al costat, les dites i poemes que es van treballant, i les cançons.

A sobre la pissarra, hi ha les lletres de l'abecedari, amb una foto dels nens i nenes, cadascú sota de la lletra que té com a inicial. A sota de les lletres, hi ha la numeració. A P-4 fins el número 5 i a P-5 fins el 10.

Al costat de l'abecedari i els números, un racó en què s'hi fiquen els treballs que han anat fent els infants, amb l'únic objectiu de crear un ambient agradable i acollidor. També és un espai variable.

Alguns cartells són una mica petits, com per exemple, les dites i cançons que els nens i nenes van aprenent, però les mestres les van despenjant perquè els infants les puguin veure quan les necessiten.

Al sostre s'hi van penjant objectes com mòbils que els infants fan en relació a allò que es va treballant, també amb l'objectiu de decorar.

A P-3, com ja hem explicat, hem hagut d'ajuntar tots els cartells necessaris per les rutines diàries que abans quedaven separats. També a sobre hem penjat les lletres que tenen en el seu nom els nens i nenes de P-3 i els números que s'estan treballant, tot això prou gran perquè es vegi bé i a l'abast dels nens i nenes (Els números estan a la part de baix de la paret i les lletres, tot i que estan una mica amunt, es van despenjant per fer-hi jocs d'associació i sempre hi ha una lletra a baix). Aquest canvi, ha permès que els nens i nenes no hagin de canviar d'espai entremig de les rutines i aquest fet ha afavorit l'atenció.

La decoració que té la funció de recolzar aprenentatges, la fan servir i els dona referències visuals molt útils que els ajuda a centrar l'atenció.

Per veure a quins elements de la decoració donaven més importància, els vam demanar al grup de P-5 que dibuixessin la seva aula. Curiosament, de 14 nens i nenes

que hi havia aquell dia al grup, 10 van dibuixar la pissarra, tots van dibuixar les taules i les cadires, mentre que només 3 d'ells van dibuixar la catifa. Quant a elements decoratius, 3 infants van dibuixar els números de sobre la pissarra, un va dibuixar un mural que van fer ells sobre què feien durant els dia i durant la nit, i un dels infants, va dibuixar els cartells de les rutines diàries. Un altra infant es va fixar en unes tires decoratives de colors que penjaven del sostre. Si agafem aquests dibuixos sense tenir en compte les observacions fetes, diríem que la decoració té molt poca importància per als nostres nens i nenes, però s'ha de tenir en compte on estaven situats a l'hora de fer el dibuix (a la taula davant de la pissarra, per tant el primer que veien era la pissarra), les consignes que se'ls va donar, que eren simplement: "dibuixeu la classe", i que tots van acompanyar els seus dibuixos amb lletres que, mentre anaven escrivint, m'hi fixava com miraven les de sobre la pissarra. També cal tenir en compte que molts infants van dibuixar la mestra o altres nens i nenes, i això és important, ja que per a ells pot ser molt més rellevant un company o la mestra, que no pas la decoració de la paret.

En altres moments de les observacions també he obtingut alguna pista de la importància de la decoració en l'atenció dels nens i nenes. Un dia que vaig preguntar als membres del grup de P-5 sobre què aprenien a l'escola (no pretenia recollir informació sobre la decoració, sinó sobre la implicació dels nens i nenes a l'escola i la valoració que en fan d' ella.), un nen em va dir que aprenia cançons. Li vaig preguntar "*quines cançons?*" i em va assenyalar on tenien les cançons penjades que havien après amb la professora de música. Això ho explico perquè jo sempre havia pensat que tot allò que pengem a la paret té una influència relativa en els nostre alumnat, i que allò que roman penjat durant més d'un mes, després ja no s'hi fixen, i he descobert que no sempre és així. Cal oferir diversitat d'estímul visual, per tal de donar l'oportunitat a tots els nens i nenes de fixar-se en allò que més els agrada, que no té perquè ser el mateix per un infant que per un altre.

A la biblioteca de P-5 penso que potser hi falta referències escrites (lletres, títols de llibres...) encara que no és del tot imprescindible perquè les lletres es veuen bé des de tots els racons de l'aula.

Després de les observacions fetes sobre la decoració de l'escola, les conclusions a les què he arribat per intentar respondre a la pregunta de quins factors intervenen en la

manca d'atenció de l'alumnat d'educació infantil de la nostra escola, són les següents:

- La decoració de les aules d'educació infantil, lluny de distreure el nostre alumnat, els ajuda a centrar l'atenció en determinats moments i a recolzar els aprenentatges.
- Les mestres de l'etapa tenen clar que tot allò que pengen a les parets o al sostre, és o pot ser una referència pels infants, a la qual acudirán quan ho necessitin, i per això, tot allò que hi posen té un objectiu clar de recolzament dels aprenentatges o bé per crear un ambient estètic per fer l'aula més agradable.
- És important que a les aules d'infantil hi hagi diversitat d'estímuls visuals per atendre la diversitat del nostre alumnat.

1.4. Els elements de distracció

9.00 del matí. Els nens i nenes entren a l'aula, es posen la bata mentre s'expliquen la tarda del dia abans, o què han somniat a la nit. Acaben i s'asseuen a la catifa. Uns quants segueixen parlant, d'altres juguen al "zapatito blanco", d'altres llegeixen un cartell que han posat a la paret el dia abans. La mestra s'asseu amb ells i els va calmant a poc a poc. Cantem la cançó del bon dia, i quan ja els tenim tots a punt i en silenci per a començar les rutines diàries...

Tots i totes els que estem en l'educació tenim diàriament aquesta experiència d'haver de reconduir de sobte l'atenció del grup perquè hi ha un element que els ha distret. Alguna cosa que no estava prevista ha trencat el ritme de l'activitat. Quins poden ser aquests elements de distracció? Es podrien evitar? Podem ensenyar els nens i nenes a no fer-ne cas? Durant les observacions, m'he dedicat a fer un llistat de quins elements han trencat la dinàmica de l'activitat per veure fins a quin punt són previsibles o no, i si es pot fer alguna cosa per disminuir-los o que no afectin tant l'atenció del grup.

S'han donat dos tipus d'elements de distracció: d'una banda, aquells que provenen d'elements externs: El conserge que entra a demanar la llista del menjador, encara que, com entra cada dia, segons el què s'estigui fent en aquell moment, no distreu

massa. El grup el saluda, el conserge agafa el paper i se'n va, i inclús alguna vegada ha trencat un moment de gran distracció de tot el grup i la seva entrada ha permès centrar de nou l'activitat que s'estava fent.

Un altre element de distracció considerable són els altres professionals o infants d'altres classes que venen a buscar alguna cosa a l'aula, (un dia van entrar fins a 4 en una hora), o nens i nenes que arriben tard. Quan ja s'ha començat l'activitat, que un infant entri distreu moltíssim al grup. De seguida hi ha un que li explica què s'està fent i un altre que li diu que arriba tard, i si aquests són més de dos, la cosa es complica encara més. Si a més ja han posat el seu nom al mural de la caseta, encara pitjor, atès que els nens i nenes d'aquesta edat no perdonen una cosa que no està al seu lloc, i no hi ha més remei que deixar allò que s'està fent per tornar a posar els noms dels nens i nenes que han arribat tard a l'escola.

Un altre element extern de distracció són tots aquells paperets, xinxetes, petits insectes que hi ha per terra. Allò que nosaltres no veuríem mai, com pot ser una xinxeta o una formigueta, segur que algun nen ho veu, i és clar, interromp de seguida per explicar allò que ha vist. En tot el mes que he estat observant, no ha passat ni un sol dia que un infant no trobés alguna cosa per terra.

Però el més destacable d'allò que he observat és que, curiosament, el que més distreu el grup són elements que procedeixen dels membres del mateix grup: Un nen que vol parlar quan no toca, una nena que fa beneiteries, l'altra que crida, un altre nen que fa sorolls a terra amb la bota, els altres l'imiten... El grup està molt receptiu a tot allò que fan els altres membres del seu grup, de la mateixa manera que la veu dels infants es fa més agradable d'escoltar que la de la mestra, com explicaré més endavant, també tots aquells elements provocats pels propis nens, o bé per cridar l'atenció o bé de manera espontània, sense ser-ne del tot conscients, es converteixen en grans elements de distracció per als altres membres del grup. Potser no distreu més un element intern que un d'extern, però la freqüència dels interns és molt més gran que no pas la dels externs.

Podem establir una comparació entre aquests elements que acabo d'esmentar i totes aquelles situacions que, contràriament, han creat uns moments d'atenció màxima de tot el grup. M'ha semblat interessant elaborar una llista, a partir d'allò observat, sobre aquells moments en què l'atenció del grup ha estat màxima, en què tot el grup

ha estat concentrat en una activitat, per a establir paràmetres sobre el tipus d'activitat que s'estava realitzant, quin era el factor que feia concentrar el grup: sorpresa? expectativa? protagonisme d'algun alumne o alumna? I quant de temps ha durat l'atenció. Amb aquesta llista pretenc delimitar quins elements són importants tenir en compte quan programem activitats per aquest grup d'edat, per facilitar al màxim la capacitat d'atenció.

Han estat moments en què s'han donat les següents condicions:

- Un membre del grup que induït per la mestra ha tingut durant uns segons el protagonisme: Un infant a qui ha tocat anar a mirar i assenyalar un nombre, o una lletra. El sol fet d'aixecar-se per anar a fer el què li havia dit la mestra ja ha fet que molts infants que estaven distrets centressin de nou la seva atenció. Podríem dir que són **moments que trenquen la monotonia de l'activitat**.
- Activitats curtes, que tenen un **ritme** molt marcat: Recitar un poema, cantar una cançó, repetir frases per corregir alguna cosa. Totes aquelles activitats repetitives, fan que els nens i nenes estiguin molt atents, encara que ho facin cada dia, i ajuden a tornar al grup a aquells nens i nenes que estan distrets.
- Activitats que creen una **expectativa**: Què hi ha dins el pot vermell? On estarà amagada tal cosa? Aquest tipus d'activitats han funcionat molt bé sobretot a P-3 perquè són molt **concretes i vivencials**.

Es podria aprofitar aquest tipus d'activitats per tornar a centrar l'atenció del grup quan hi ha un element de dispersió? Es podria reconduir l'atenció a partir de la formigueta o la xinxeta, o d'aquell element sigui quin sigui que ha distret el grup? Potser si no podem evitar moltes de les distraccions que hi ha a l'aula, les podríem aprofitar per portar els nens i nenes cap al nostre terreny... Per exemple, quan un infant troba una formiga, recitar tots junts el poema de la formiga que hem après, o quan entra el conserge explicar-li allò que estem fent. Seria una manera també de fer una síntesi del que estem aprenent i que els infants que estiguin distrets puguin tornar a l'activitat que s'està fent.

Els nens que es mouen, parlen entre ells, fan copets... sempre podem fer-los participar com a protagonistes: que expliquin alguna cosa, que vagin a buscar alguna cosa que necessitem... No hem de tenir por de trencar l'activitat en un moment donat per reconduir l'atenció del grup, i no sempre cal estar tota l'estona renyant i cridant l'atenció dels infants. Potser caldrà fer que cada un dels membres del grup se senti especial i senti que forma part del grup, i canviar una mica l'activitat si aquesta és avorrida, monòtona o poc participativa, i tenir sempre en compte el ritme d'aquesta i el clima que s'ha generat dins el grup.

Per tant, podem concloure que:

- Diversos elements externs, però sobretot interns, és a dir, provinents de membres del grup, causen moments de manca d'atenció al grup.
- Activitats molt rítmiques (poemes, cançons, cantarelles) ajuden a crear moments de gran atenció del grup. També activitats que creen expectativa o sorpresa, o aquelles accions que trenquen en un moment donat una activitat monòtona.
- Podem aprofitar alguns dels elements de distracció externs o algunes de les activitats esmentades, per reconduir l'atenció del grup.

Arriba doncs, el moment de parlar de les activitats que es duen a terme i la seva relació amb l'atenció del grup i com l'alumnat interacciona i s'hi implica.

1.5. Les activitats

Les activitats han estat observades per mitjà de l'observació directa en la qual jo no participava en la dinàmica del grup i d'aquesta manera podia anar omplint el registre d'observació (Full d'observació de les activitats. Annex 1.2. i annexos 3.1 i 3.2). En aquesta fitxa d'observació m'he fet preguntes com: tenen sentit pels nens i nenes les activitats? Els nens i nenes hi estan motivats? S'hi impliquen? Es té en compte allò que els nens ja saben? Com es tracta l'error? Quin tipus d'activitats són les que han creat un grau més gran d'atenció del grup? Qui és el protagonista en aquestes activitats, el professor o els nens i nenes? Quant temps dura l'atenció del grup segons el tipus d'activitat? Quant temps duren les activitats respecte el previst? S'expliquen els objectius de l'activitat? Entenem com a objectius perquè fem aquesta

activitat, i en alguns casos què volem aprendre amb aquesta activitat, sempre pensant en el nivell en què estem: Per exemple: ara aprendrem a dibuixar la “a”.

Així mateix, he recollit en la fitxa d'observació de les activitats ítems relatius a

l'observació de les activitats que es realitzen durant un dia de treball per veure les diferències d'atenció segons els diferents tipus d'activitat, ja sigui individual, de grup o per parelles o petit grup, i la mesura de temps d'atenció del grup en cada una d'elles.

En alguns casos, també he passat a realitzar una observació participant, formant part del grup, dinamitzant o ajudant a la mestra quan se m'ha requerit ajuda per dur a terme alguna activitat concreta, sobretot a P-5, coma suport en activitats de petit grup, i a P-3, perquè la mestra, aprofitant la meua entrada a l'aula, em va demanar ajuda sobre qüestions de dinàmica de grup, ja que, atès què és una mestra amb pocs anys d'experiència, se sentia insegura en com havia de portar el grup de P-3.

En aquests casos, he aprofitat per passar d'una observació directa no participant, a una altra de participant, he observat mentre m'implicava en el grup i he provat jo mateixa, en quines situacions l'atenció dels nens i nenes era més gran, quins elements havien provocat aquesta atenció, i al contrari, en quins l'atenció era més minsa i per quins motius.

Aquesta participació més activa m'ha donat una visió complementària de l'observació menys participativa. Si en aquesta m'adonava de moltes coses que quan estava immersa en la pràctica de portar el grup se m'escapaven, també és veritat que portar grup, sobretot quan sabia què calia observar, em proporcionava informació relativa a les emocions, recordava què se sent quan se t'escapa el grup, què se sent quan el grup et segueix i què cal fer en el moment per reconduir la situació de manca d'atenció, m'adonava que els recursos són finits i que els nens i nenes, quan ja s'han acostumat a la cançoneta “un dos i tres, ningú diu res”, ja no en fan cas i cal buscar-ne de nous...

L'experiència de les observacions, juntament amb les opinions de les mestres del cicle, ens ha portat a pensar en realitzar un material que estimuli les capacitats d'atenció del grup en general i de cada un dels membres del grup en particular, ja que hem pensat que si aconseguim millorar l'atenció de cada membre, també millorarà l'atenció del grup. Aquest material, havia de donar les eines necessàries per treballar de manera sistemàtica i diàriament l'atenció dels nens i nenes de les nostres aules.

Aquesta necessitat m'ha fet canviar un dels objectius del projecte, ja que vèiem que aquesta era l'oportunitat ideal per elaborar aquest material, en disposar del temps de la llicència per fer-ho, i hem prioritzat aquesta elaboració a la recerca dels recursos per treballar a l'educació infantil. La decisió ha estat, doncs, fruit de la necessitat de la immediata posada en pràctica d'un material adient, fins ara inexistent per les seves característiques particulars. Per tant, l'objectiu número 3 del projecte, que estava redactat de la següent manera:

- Realitzar una recerca bibliogràfica sobre tècniques i mètodes per a treballar l'atenció, a Catalunya, Espanya, i d'altres països.

Quedaria d'aquesta altra manera:

- Elaborar un material per potenciar l'atenció individual i del grup a l'educació infantil.

Aquest material, que ja he començat a elaborar, hem pensat de provar-lo amb els infants durant el tercer trimestre, per tal d'avaluar-lo i millorar-lo. Tot i que som conscients que un trimestre és poc temps per constatar canvis importants en l'atenció dels nens i nenes, el pensem seguir aplicant els següents anys, si el considerem adient, i a més a més, el material quedarà penjat a un web perquè més mestres el puguin utilitzar i potser algun professional té l'oportunitat d'avaluar-lo més profundament en una llicència d'estudis posterior. A l'enllaç hi trobareu aquest material, realitzat en format Power Point i word, així com les indicacions pedagògiques per a la posada en pràctica del material: <http://www.slideshare.net/allaura2>

Tornant a les activitats, abans de realitzar les observacions, vaig fer una primera entrevista amb les tres tutores de les classes per explicar-los exactament els objectius de la investigació i quin era el pla d'observació que m'havia plantejat per buscar el consens amb elles. En tot moment es van mostrar disposades i obertes a col·laborar en tot i no van mostrar cap inconvenient en què entrés a observar a les diferents aules mentre estaven amb els nens i nenes i realitzaven les diferents activitats amb el grup. També he de dir que, al haver treballat amb dues d'elles durant quatre anys, i com que la nostra relació de treball i personal és molt positiva, elles també em van demanar col·laboració en moments determinats per ajudar-les sobretot amb activitats de petit grup, i jo també he estat en tot moment disposada a col·laborar amb elles. Una de les noies, la mestra de P-3, que acaba d'aprovar les oposicions i no tenia gaire

experiència en portar una classe va veure l'ocasió de la meua entrada a l'aula com a una oportunitat d'ajuda, i la hi vaig oferir amb molt de gust.

Passo a analitzar tot seguit la informació obtinguda en els fulls de registre sobre les activitats. Podem trobar l'explicació més detallada de les diferents activitats observades en els annexos: (annexos 2.1,2.2 i 2.3). Tot seguit, un quadre resum de les activitats observades, segons consten en les fitxes d'observació:

CURS	RESUM	TIPUS D'AGRUPACIÓ
P-3	Activitats diverses amb canyes i aigua per desenvolupar l'aparell buco-fonador.	Individual, parelles, gran grup.
	Un grup: Activitats de reforç del número 1, amb acompanyament d'un nen de 6è. L'altre grup: activitats de lecto-escriptura	Petit grup. Ajuda nens de 6è
	Treball de Rutines	Gran grup, Individual.
P-5	Diverses activitats sobre conversa del Nadal, treball sobre l'esquelet i treball de la grafia i noció del número 7	De gran grup, individual.
	Conversa sobre el Nadal (continuació) i els regals del Reis Mags.	De grup.
	Rutines diàries a P-5	De grup
	Rutines diàries. Treball del so "s"	De grup
	Espectura de paraules a la pissarra.	De grup. Individual.
	Rutines diàries.	De grup.

1.5.1. La motivació i les emocions

He constatat que, la motivació, com no podria ser d'una altra manera en nens i nenes d'aquestes edats, és molt elevada. L'alumnat de P-3 perquè tot és nou per a ells, i cada activitat que fan suposa un descobriment o l'assoliment d'una fita, i els de P-5

perquè la majoria mostren molt bona disposició per aprendre, i el descobriment de la lectura i l'escriptura els obre també un món nou.

Comencem per P-3:

S'ha notat un canvi en la motivació del grup abans i després dels canvis introduïts en l'espai. El fet de redistribuir l'espai també ha portat a una redistribució del temps i de les activitats que s'hi realitzen en cada franja horària i en cada un dels espais. Els nens i nenes s'han pogut orientar en l'espai temps. Saben on han de realitzar cada activitat i més o menys poden preveure quan durarà cada una. En els diferents espais, com ja he comentat, s'hi senten més a gust i la motivació també és més alta. Les activitats de grup són les que costen una mica més, ja que encara no acaben de tenir clar el concepte de grup, tot i que es va treballant. El grup està molt motivat en les activitats de racons i en les individuals, i això es nota en l'atenció, que és forta en aquestes activitats.

Les emocions d'alguns nens i nenes, que primer eren d'angoixa, de por a allò desconegut, han anat derivant cap a emocions de seguretat, de joia i alegria cap a l'escola, i a mesura que van entrant en el grup, també de pertinença al grup. El vincle amb la mestra ha estat molt estret des del principi, i això ha ajudat molt a l'adaptació dels infants a l'escola. Al primer trimestre, segons informacions de la mestra tutora, i principis del segon, com jo mateix he observat, es trencaven moltes activitats pel plor d'un infant, o perquè algú s'aixecava de la rotllana i anava a buscar alguna joguina. Aquesta dinàmica ha anat millorant a mesura que les seves emocions s'han anat transformant en positives, i el clima de l'aula ha anat canviant.

Podem afirmar que la manca de motivació i les emocions negatives durant el primer trimestre afectava negativament l'atenció del grup de P-3, però un cop fets uns canvis a l'aula referits a l'espai, al temps i a la dinàmica de les activitats i del grup, la motivació ha pujat i per tant, l'atenció també.

El grup de P-5:

L'explicació de la manca d'atenció a P-5 no es pot trobar en la motivació, atès que aquesta és molt alta; ni tampoc en les emocions, que són molt positives. Mostren molt bona disposició per anar a l'escola i moltes ganes d'aprendre.

Vaig entrevistar 9 nens i nenes de la classe de P-5, amb l'objectiu de contrastar les meves observacions amb les seves opinions sobre l'escola i el què s'hi fa a dins,. Les preguntes les podem trobar en l'annex 4 (participació dels nens i nenes en la recollida de dades).

En la pregunta: “*T’agrada venir a l’escola?*” Tots van contestar amb un si rotund, verificat per la cara d’alegria que expressaven. I a la pregunta: “*Què és el que més t’agrada fer a l’escola?*” 6 d’ells van contestar que els agradava jugar (un d’ells va especificar joc simbòlic), dos van dir coses que s’estaven fent en aquell moment, les dos molt lúdiques (enterrar la sardina i carnestoltes) i un va dir: “*trencaclosques, bon dia, cantar, a mi m’agrada todo. Ballar.*” Potser en aquestes respostes hi trobem el primer problema: Juguen prou aquests nens i nenes? no ens estaran demanant una mica de temps per poder jugar? Són prou lúdiques les activitats que els plantegem? Sembla clar que, tot i que els infants s’adapten a la metodologia de l’aula, els agradaria poder jugar més, o poder aprendre mentre juguen, que de fet, respondria més als interessos dels infants d’aquesta edat. Vaig informar a la mestra tutora del resultat de les entrevistes, però en el moment, no va veure aquesta necessitat de joc. Deia que aquests nens ja jugaven prou al migdia, que tenen dues hores de pati després de dinar, i que no hi havia temps de jugar, doncs calia treballar a fons la lectura i l’escriptura per assolir un bon nivell al final del parvulari. Al cap d’uns dies, quan vam demanar als nens i nenes que dibuixessin l’aula, ella mateixa es va adonar que tot el grup l’havia dibuixat a ella a la pissarra explicant, i va comentar que la veien com a una mestra tradicional, amb una metodologia “*d’explicar la lliçó i treball personal*” i em va comentar la necessitat de canviar aquesta dinàmica. D’altra banda, també vaig observar que els racons eren massa guiats per les mestres, poc autònoms (excepte el racó que funciona sol, sense mestra) i calia també canviar això, fer-los més autònoms perquè s’assemblin més al que són en realitat els racons d’activitat, és a dir, activitats en què els nens i nenes aprenen individualment o en grup, però de manera autònoma, amb material que faciliti l’aprenentatge i la correcció autònoma. Aquests dos elements: organitzar les activitats de manera que siguin més participatives per part de l’alumnat i no tant per part de la mestra, i organitzar i pensar material pels racons de manera que puguin funcionar de manera més autònoma, implicaria un canvi en la metodologia de treball orientat a crear activitats més

lúdiques, en les quals podrien aprendre mentre juguen, i s'aproprien més als seus interessos.

L'opinió de les tres mestres tutores sobre la motivació dels seus grups, (annex 9) coincideix amb les meves observacions i amb les opinions dels nens i nenes. Pensen que les activitats que més els motiven són aquelles en què més participen i que més viuen. Activitats com les sortides pedagògiques que han fet, la informàtica, la plàstica, els tallers, els racons i el joc simbòlic són les activitats en les quals els nens mostren un alt grau de motivació, així com activitats de tipus més d'experimentació i manipulació. Això es nota, també segons l'opinió de les mestres, quan contrastes amb aquelles activitats de llenguatge oral, expressió, conversa, en què no hi ha tanta motivació, i la fan perquè "toca".

A la pregunta de si creuen que les activitats que fan parteixen dels interessos dels infants, van dir que creuen que la metodologia que porten no té en compte els interessos dels nens i nenes i pensen que estan lluny d'allò que a ells els interessa fer, o de la manera com haurien d'aprendre.

Quan a les emocions del grup de P-5 he observat emocions molt positives: de goig per l'escola, ganes de participar, ganes d'implicar-se en l'aprenentatge, de responsabilitat cap a les tasques de grup, però també he pogut observar, i he constatat com no sempre aquestes emocions són aprofitades convenientment, de manera que deriven, algunes vegades, cap a l'avorriment i la desmotivació. Parlo sobretot de les ganes de participar. Explicaré tot seguit a què em refereixo:

1.5.2. La participació

P-5 és un grup amb moltes ganes de participar, de parlar, d'aportar experiències personals. Sempre volen explicar alguna cosa, pregunten, volen contestar, sempre estan disposats a ser voluntaris per qualsevol cosa que necessiti la mestra. Si bé és cert que aquestes ganes de participar sovint es fa difícil de reconduir perquè els poden més les ganes i no saben esperar el torn de paraula, tots necessiten parlar i que se'ls escolti JA!, també és cert que tenen molt poc espai per fer-ho. Les rutines diàries i els aprenentatges no deixen temps al grup a expressar-se, a sadollar aquesta necessitat que tenen d'expressar les seves emocions. He observat que diverses vegades no s'ha donat l'oportunitat a infants que volien parlar, o bé ignorant la seva intervenció o bé reprimint-la. Això repercuteix negativament en la seva actitud durant la resta del dia,

i després es nota, per exemple, quan van a les taules, que estan inquiets, que necessitaven aquest moment de treure allò que tenen dins, o bé a la rotllana, perquè si no poden explicar al grup allò que volen, acaben explicant-li-ho al del costat mentre s'està fent una altra cosa, o bé s'evadeixen i cauen en l'avorritment. Pensant com es podia solucionar perquè poguessin parlar tots i totes sense que això ocupés gaire temps, i fer-ho d'una manera dinàmica, aprofitant per aprendre a respectar el torn de paraula, vaig proposar a la tutora de permetre aquest espai de cinc minuts a la rotllana, abans de començar les rutines, per establir un torn de paraula ràpid, seguint l'ordre de la rotllana en què cadascú expliqués una cosa ràpidament, en una o dues frases, passant-se una boca gran dibuixada. El que té la boca pot parlar, i el que no té la boca ha d'escoltar. El tema de la boca li va agradar a la mestra i ho ha fet, però no va veure clar el tema de crear un espai perquè tots puguin parlar, ja que no veia que ho pogués incorporar en l'horari actual. A canvi va proposar que podria fer l'activitat del "protagonista de la setmana", perquè cada setmana un nen o nena sigui protagonista, de manera rotativa, i pugui compartir amb els companys de l'aula allò que vulgui. Els altres poden participar preguntant-li coses. D'aquesta manera s'aconseguiria que cada nen tingués el seu espai personal de participació.

També vaig observar que en les activitats, la participació del grup es redueix a l'hora de la fitxa, que és quan realment ells participen, i també al que és l'encarregat de les rutines, que és el que passa llista, mira el temps, mira quin dia és avui, què toca... També hi ha participació real dels infants en les activitats de lectura i escriptura col·lectiva a la pissarra, encara que solen participar només uns quants, els que realment tenen interès i facilitat. Les altres activitats són molt guiades, amb molta presència de participació de la mestra i poca del grup. Això també porta moltes vegades al cansament. A la mestra se la poden escoltar durant cinc minuts, com a màxim, després es cansen i desconnecten. En canvi, he observat que els nens i nenes s'escolten més entre ells. El to de veu canviant d'un infant a un altre ajuda a mantenir l'atenció, en no escoltar sempre el mateix to. Cal organitzar activitats més participatives, que puguin experimentar, manipular, llegir, escriure, calcular, solucionar problemes, investigar, però que siguin ells els qui ho facin autònomament.

També s'han donat activitats en què tant la mestra com els nens participaven per igual. Eren activitats en les quals la mestra demanava la participació dels nens i nenes expressament, per exemple per recitar un poema que havien après, o fent-los

participar amb una cantarella amb ritme, o una cançó. Es notava que hi havia un *feed-back* entre la mestra i el grup. L'atenció era màxima i tot el grup participava, ningú en quedava exclòs. De la mateixa manera, la participació en les converses sobre el Nadal, o el cap de setmana, podrien haver estat més participatives per part dels nens i nenes. Podrien haver participat fent preguntes als nens i nenes que parlaven, en comptes de fer-les la mestra, i donant oportunitat a més nens i nenes a parlar.

A P-3 és diferent. Totes les activitats són més participatives. Hi ha més temps per fer encaixos, puzzles, construccions, joc simbòlic, dansa, activitats de moviment, i les activitats dirigides són més lúdiques i participatives: fer macedònia, activitats de bufar (per desenvolupar l'aparell buco-fonador), construir el propi nom amb lletres, dibuix, pintura... La implicació del grup en aquestes activitats ha estat molt gran. Les mateixes ganes del grup arrossegava els nens i nenes que en algun moment no tenien tantes ganes. La veu de la mestra s'escolta en la justa mesura, i moltes vegades és per proposar activitats, animar, motivar...encara que quan cal, també cridar l'atenció, renyar...

Les dades obtingudes referents a la participació del grup i a la motivació, ens porten a concloure que:

- Malgrat que la motivació de l'alumnat és alta, de vegades les activitats no són massa participatives, i això fa que es caigui en l'avorriment i en la manca d'atenció.
- Les activitats en què els nens i nenes participen més i en les que es fan protagonistes del propi aprenentatge, són en les que hi ha hagut un grau més alt d'atenció.
- Per tant, podem dir que la poca participació dels nens i nenes en les activitats és una de les causes de la manca d'atenció dels nens i nenes de P-5

El que primer vaig constatar quan vaig començar les observacions, va ser que alguna cosa fallava en la dinàmica interna de les activitats proposades. Tenint en compte allò estudiat en la part de la documentació, les activitats mancaven d'un ritme intern al qual es poguessin enganxar els membres del grup. Amb el tema de la participació ja ho hem pogut observar una mica, com aquells nens i nenes que tenen un ritme més ràpid s'havien de frenar contínuament per poder participar, i en canvi, aquells que els

costa més tampoc no trobaven el seu espai. Dedicaré doncs, tot seguit un espai a parlar de la dinàmica i el ritme de les activitats.

1.5.3. La dinàmica i el ritme de les activitats

En començar les observacions, vaig veure que hi havia nens i nenes massa inquiets. Potser no destorbaven el grup, no trencaven l'activitat però es movien molt, es distreien, no eren allà. El que s'estava fent no anava amb ells. Al cap de 10 minuts vaig mirar el rellotge i vaig comprovar que encara estaven parlant el mateix nen i la mestra. La conversa s'havia convertit en un diàleg entre un nen i la mestra. A cada minut que passava hi havia més nens i nenes que no paraven atenció i no hi havia perspectiva que l'activitat s'acabés. Fins i tot a mi em resultava avorrit. Calia trencar la dinàmica, calia buscar altres fórmules de participació, calia **ritme**.

A P-3 també fallava la dinàmica. No estava clar quan començava una activitat i quan acabava. Es trencava massa el fil de les activitats per qualsevol element extern que pertorbava l'activitat, i després costava molt tornar. Tot costava molt: fer la rotllana, anar a veure el temps, passar llista... Les rutines es feien eternes i en alguns moments el grup no sabia què estava fent, si rutines, cantar una cançó o fer un joc de memòria visual. Era important en aquell moment delimitar bé cada activitat i dotar-les de ritme intern. Que tinguessin un començament, un desenvolupament i un final, i que una activitat comencés quan s'acabés l'altra, i no pas entremig.

Concretament, el que vaig observar en les dues classes va ser el següent:

- Manca ritme intern a les activitats. Sovint es fan pesades perquè parla massa estona la mestra o algun nen o nena, o perquè es dona de manera innecessària masses voltes al mateix tema.
- Hi ha activitats que s'allarguen sense necessitat. Hi ha continguts que es treballen de manera massa repetitiva un cop ja estan assolits. Més val repetir-los els dies posteriors com a recordatori que no insistir-hi quan l'atenció del grup ja és lluny.
- Com ja hem assenyalat en parlar de la participació, les activitats són en general poc participatives, i això crea una dinàmica lenta, sense ritme intern, sense dinamisme.

- Hi ha activitats que no estan ben delimitades. No se sap quan comencen, quan acaben i es trenquen per massa elements de distracció. Es fa necessari tornar a l'activitat i acabar-la del tot abans de començar-ne una altra.
- Hi ha activitats que duren molt de temps i en canvi, d'altres són massa curtes. El grup va una mica perdut. No es poden fer una idea del què durarà més o menys una activitat.

Aquest últim punt, l'acabaré de concretar en el punt següent, en què parlaré del temps de les activitats.

En els dos casos, vaig comentar a les mestres els resultats de les meves observacions i vam decidir, a P-5 mesures algunes de les quals ja he explicat abans: Passar-se la boca dibuixada per poder participar més i establir un torn de paraula, fer que les activitats no passin de cinc minuts cada una, fer participar més el grup.

A P-3, després d'explicar-li què era el que creia que fallava, la mestra em va demanar que portés jo el grup en algunes activitats concretes, per exemple les rutines, mentre ella feia d'observadora. Vaig aprofitar per passar a una observació més participativa, en què jo portava el grup i alhora aportava elements d'observació a una altra observadora. L'experiència va ser molt positiva. La mestra va incorporar elements que havia observat sobre la dinàmica de les activitats, i jo vaig poder veure sobre la pràctica tot el què havia recollit fins aleshores. Ella va poder constatar la importància d'establir un ritme a les activitats i delimitar-les bé, així com la importància del paper del mestre com a líder del grup. A banda de la llicència, vam pensar incorporar aquestes observacions mútues en els propers cursos, establint petits projectes d'investigació-acció, en adornar-nos que seria una bona manera d'avançar en la qualitat de l'educació com a equip de parvulari.

Per concloure l'apartat de dinàmica de les activitats, podem afirmar que:

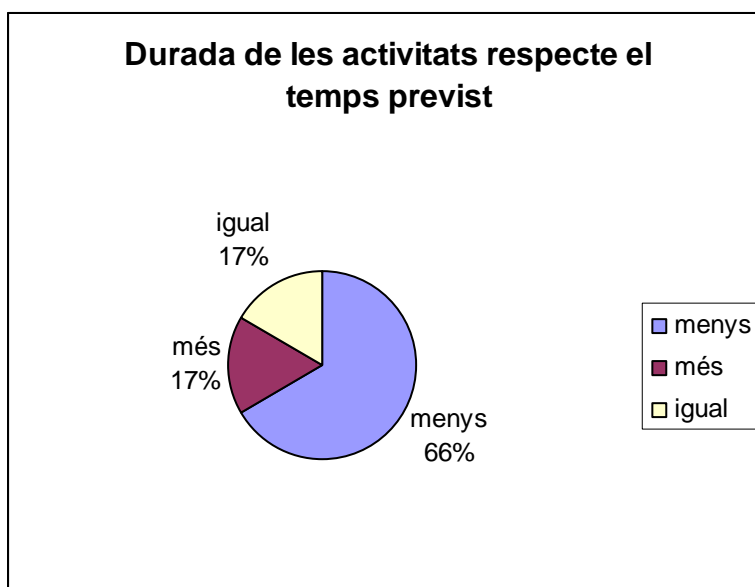
- És bo que les activitats siguin el màxim de participatives i tinguin una estructura ben definida: començament, desenvolupament i final.
- La manca de dinamisme en algunes activitats causa manca d'atenció al grup.

1.5.4. La durada de les activitats

M'ha semblat interessant analitzar el temps que duren les activitats respecte allò que s'havia previst, el temps que triguen els infants a cansar-se en relació a les activitats que estan realitzant, així com el temps que triguen en tornar a centrar l'atenció de nou després de canviar d'activitat. Amb aquestes dades podrem determinar quina pot ser la durada ideal de les activitats per afavorir la màxima atenció dels infants durant tota l'activitat.

Quant al temps que duren les activitats respecte el previst ens trobem amb tres casos diferents:

- Activitats que s'han acabat abans del previst: 8 activitats que s'han acabat abans del previst (entre 10 i 3 minuts menys).
- Activitats que duren més del previst: 2 activitats han durat de 8 a 10 minuts més del que estava previst.
- Les activitats que han durat just el que estava previst han estat dues de les observades.

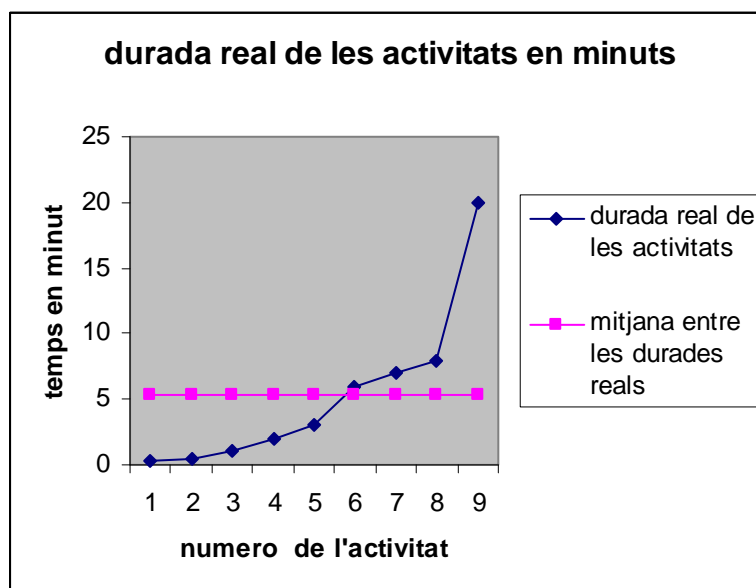

Si analitzem el perquè de les activitats que duren més i les que duren menys, trobem els mateixos: Tret de les rutines diàries, - que a mesura que va passant el temps es van agilitzant, ja que els nens i nenes ja ho tenen per la mà i, per tant, és normal que durin menys del previst, sobretot ja de cara al segon trimestre- en les altres activitats he

pogut observar que la resposta dels nens i nenes no era l'esperada. Les activitats que han durat més poc ha estat perquè s'han tallat atesa la poca resposta, i les que han durat més ha estat per la insistència de la mestra en cridar-los l'atenció, ja sigui directament renyant-los, o amb algun joc rítmic, amb el que això suposa de trencament constant de l'activitat.

La durada de les activitats és molt irregular. Hi ha activitats que duren un minut seguides d'altres que en duren 20. Al grup se li fa difícil de preveure la durada de l'activitat, i aquest fet crea dispersió.

Per acabar de determinar quina havia de ser la durada ideal d'una activitat perquè el grup no es dispersés, m'interessava observar quan durava l'atenció del grup, si entenem com a atenció del grup el temps que era capaç d'atendre sense dispersar-se. No he tingut en compte les diferències individuals d'atenció si no afectaven l'atenció total del grup. Si analitzem la variable del temps que dura l'atenció del grup en cada una de les activitats observades, veiem que la franja més habitual va des dels 30 segons en el grup de P-3 fins als 8 minuts en el de P-5. Dins d'aquesta franja, trobem valors de 51 segons, 1, 2, 3 minuts, 6, 7 i 8 minuts. En una activitat va durar l'atenció del grup 20 minuts, al grup de P-5, però va ser un dia que estaven excepcionalment atents i només s'ha produït una vegada. Si fem una mitjana entre tots aquests valors, ens surt un temps de 5,312, com a la mitjana del temps que el grup és capaç de mantenir l'atenció en una activitat.

Aquest valor coincideix amb el que tenint en compte les observacions realitzades, havia pensat com a temps ideal que havia de durar una activitat per iniciar un procés de “reeducació” de l’atenció del grup. Si a més a més tenim en compte que 5 de les activitats estan per sota de la “durada ideal”, només una està en la mitjana i solament 3 estan per sobre, veiem que es fa més necessari aquest procés de “reeducació” així com igualar els temps que duren les activitats perquè el nostre alumnat pugui predir la seva duració i ajudar-los a orientar-se en el temps. Amb la tutora de P-5 vam pensar en començar a fer aquest procés i pensar les activitats de grup d’una durada no superior a 5 minuts, i a poc a poc, a mesura que fossin capaços d’aguantar aquests cinc minuts, anar allargant a poc a poc la durada de les activitats, sempre dins d’una flexibilitat, sense tallar activitats en què l’atenció és molt alta. Entre les mesures preses per treballar l’atenció del grup, també hi ha el conjunt d’activitats que he realitzat i que estan penjades al web: <http://www.slideshare.net/allaura2> En aquest conjunt d’activitats, hi ha una part que és per treballar amb el grup i una altra per treballar individualment. La part de grup està presentada com un power-point, encara que se’n poden treure làmines impreses si no es disposa d’ordinador a l’aula, i consta d’exercicis senzills de càlcul (bàsicament comptatge i imatge mental de la quantitat de nombres) i també exercicis d’atenció visual. Els exercicis s’han de realitzar cada dia els individuals, i els de grup es poden fer abans de fer una activitat de gran grup en la qual els hem de demanar molta atenció, i es poden anar repetint en diferents dies les vegades que calgui, mentre la repetició no produeixi cansament. La durada de les activitats és al voltant de cinc minuts. La guia completa del material la podreu trobar també al web.: <http://www.slideshare.net/allaura2>

Un altre ítem observat referent al temps, és el temps que triguen els nens i nenes en tornar a centrar l’atenció de nou en els canvis d’activitat, de mestres, o d’espais.

M’ha sorprès adonar-me’n que generalment no els costa els canvis d’activitat, contràriament al que em pensava, sinó que els canvis de professors, d’activitat, d’espai de treball (de la rotllana a les taules o a la inversa, o canvis de classe) resulta pel grup un estímul i els ajuda a trencar la dinàmica i centrar l’atenció de nou. Tant és així, que sovint les mestres recorren al recurs del canvi d’activitat per centrar de nou l’atenció del grup. El canvi de professorat també ajuda, ja que és una nova dinàmica, un nou to de veu, una nova manera de fer, i els nens i nenes, sobretot a P-5, estan oberts a aquests canvis. Les mestres, a l’entrevista que els vaig fer, també han valorat

positivament la rotació del professorat a l'Educació infantil i pensen que no comporta dificultat per tornar a centrar l'atenció en cada canvi. Pensen que és bo que els nens i nenes s'acostumin a diferents maneres de fer, i que la diversitat de professorat ajuda a atendre correctament la diversitat de l'alumnat, ja que alguns infants se senten més a gust amb alguns mestres que amb d'altres. També han assenyalat que aquesta rotació ajuda els nens i nenes a estructurar el temps setmanal, a poder preveure quina activitat faran avui, quin professor o professora vindrà... Tot i això reconeixen que és important anar més coordinat tot l'equip, perquè fins ara s'han coordinat poc i creuen que seria bo tenir una reunió mensual de coordinació amb tots els i les mestres que entren a parvulari, en la mesura que d'aquesta manera es facilitaria la globalització dels aprenentatges i ajudaria més els infants a centrar-se en allò que s'està aprenent.

La mestra de P-3 també valora com a positiva aquesta diversitat de professorat encara que diu que seria bo començar al segon trimestre, quan ja s'ha completat l'adaptació a l'escola de la majoria dels nens i nenes del grup.

A P-3, l'horari de l'especialista d'anglès no és gaire bo. Entra a les 9.30 del matí i entre que els nens van arribant a les 9 i es van posant la bata, no dóna temps de fer les rutines diàries i sovint queden a mig fer. Això ha provocat moltes vegades que el grup es despistés, i no ha ajudat a que agafessin un ritme de treball constant.

Un altre canvi que també ha costat més a P-3, ha estat quan han de deixar de jugar per recollir o per anar a rentar les mans, encara que això és normal, doncs deixen de fer una activitat agradable i passen a fer-ne una altra que no els agrada, i que no n'estan acostumats. A P-5 costa una mica els canvis d'activitat quan han de passar de l'espai de la catifa a les taules, on no s'hi senten tan còmodes. Una manera de fer més suau aquest canvi seria explicar la feina que han de fer a la catifa, de manera que a les taules ja passarien directament a realitzar el treball individual.

L'observació del temps que duren les activitats, m'ha portat a concloure que:

- La durada de les activitats és molt irregular. Algunes són molt llargues i d'altres massa curtes. Aquest fet provoca manca d'atenció del grup ja que se'ls fa difícil de preveure quan durarà l'activitat. Cal unificar els temps de les diferents activitats fent que siguin totes més o menys d'igual durada.
- Com a mitjana, el temps que dura l'atenció del grup és de 5 minuts. Cal pensar activitats de durada al voltant dels cinc minuts i poc a poc anar allargant si el grup respon.
- Els canvis d'activitats, espais, professorat, en general i tret d'algun cas concret, no dispersa el grup, sinó que al contrari, l'ajuda a centrar ràpidament l'atenció de nou.

1.5.5. Altres categories sobre les activitats

Altres categories que he analitzat sobre les activitats han estat:

- La globalització de les activitats (Si són globals o analítiques).
- La dificultat de les activitats.
- Com es tracta l'error.
- Coneixements previs (si parteix dels coneixements previs).
- Relació amb nous coneixements.
- Si té significat pels nens i nenes.
- Objectius (si s'expliquen els objectius de l'activitat)
- Conclusions (si es van fent conclusions d'allò que es va aprendre)

Aquestes categories les he ajuntades en el mateix apartat perquè es fa difícil de determinar, a partir de les anàlisis fetes, que tinguin una relació directa amb l'atenció del grup.

Si bé és cert que algunes categories,-la globalització, la dificultat, la relació amb els coneixements previs o els nous coneixements- afecten de manera positiva o negativa a l'atenció d'algun membre del grup en algun moment determinat, no es pot trobar la mateixa relació causa-efecte pel que fa a l'atenció del grup classe, objecte d'aquest estudi. **Mentre que es veu clarament la relació entre com està plantejada una activitat en concret i l'atenció d'algun membre del grup en concret, es fa difícil**

establir aquesta relació envers el grup classe en general. Si que en faré una ràpida crítica de cara a la millora de la qualitat de l'ensenyament, però en tot cas, serà una crítica fora dels objectius d'aquest treball.

Podem observar que el plantejament de les activitats quant a la globalització és correcte. A P-3 quasi totes les activitats són globals, o van de la globalització a l'anàlisi, i a P-5 són més analítiques, sobretot les relacionades amb la numeració i l'escriptura i la lectura, on es troben ja quasi tots en una fase analítica. Si que he vist, sobretot en els racons, un nen a qui encara li aniria bé una activitat més global, ja que n'estava fent una que requeria analitzar sons, i això la convertia en una activitat difícil per a ell i que no podia fer de manera autònoma. Cal millorar el material utilitzat en els racons per poder fer activitats més autònomes, que puguin fer ells sols, i adaptades al ritme d'aprenentatge de cada membre del grup.

Pel que fa al tractament de l'error, he vist diferents maneres de tractar l'error depenent de si l'activitat és en petit grup, individual o gran grup. Si és individual o de petit grup, com els racons, en general s'evita l'error. **Sovint, no es permet que l'infant s'equivoqui, se l'ajuda abans. Això s'hauria d'evitar perquè partint del propi error aconseguiríem més implicació de l'alumnat amb el propi aprenentatge.** Tornant al material de racons, es podria fer el material auto correctiu, de manera que poguessin aprendre dels propis errors.

Per contra, quan l'activitat és en gran grup, l'error és tractat com un element més de l'aprenentatge. La mestra l'aprofita per fer participar els altres membres del grup i entre tots es va corregint l'error a partir de les aportacions de cada membre. Aquest fet, indirectament, si que ha donat més dinamisme a l'activitat facilitant l'atenció i implicació del grup.

Quan als coneixements previs i relació amb els nous coneixements, he observat que es té molt en compte. Els coneixements es van construir sempre a partir d'allò que ja se sap. Quan analitzo les informacions relatives a les observacions d'aquests dos ítems, m'adono que les respostes a les preguntes: "Relacionen el que ja saben amb els nous coneixements?" i "té en compte el que els infants ja saben?" (de la fitxa d'observació de les activitats), són sempre positives, com ha de ser a parvulari, on s'estan construint les bases dels futurs aprenentatges. A l'entrevista de grup amb les mestres del parvulari, també han certificat que aquests aspectes els tenen molt en compte quan plantegen activitats.

La relació amb els coneixements previs o amb els nous coneixements, de manera indirecta si que podria afectar l'atenció del grup, de manera general, ja que en la teoria, el fet de partir d'uns coneixements ja adquirits i relacionar la informació nova amb la ja apresada, ajuda molt els infants a centrar-se, a saber d'on parteixen i cap a on van, però no puc dir que afecti de manera més concreta i directa, des d'una relació causa-efecte, ja que les activitats ja porten implícita aquesta relació amb el que els nens ja saben, o amb els nous coneixements adquirits, doncs ja estan pensades d'aquesta manera.

Sobre la pregunta de si es recullen les conclusions sobre el que es va aprenent, quan analitzem les frases lligades a aquesta categoria, veiem que les respostes quasi sempre són negatives, és a dir, no es recullen les conclusions d'allò que van aprenent, encara que cal matisar aquesta conclusió, ja que, d'una banda, **s'han fet activitats que per si soles ja representen un recull de conclusions o un repàs d'allò que s'ha après** i d'altra banda, en el tipus d'activitats observades, no és fàcil fer aquest recull. Per exemple les rutines diàries. És quelcom que fem dia a dia, que anem aprenent a orientar-nos en el temps i en l'espai. No constitueix un aprenentatge concret, com el que es pot aprendre fent un projecte, per exemple, sinó que són aprenentatges més transversals. He de reconèixer que aquest és un ítem que potser tindria més sentit si es fes en una observació a l'etapa de primària, i que a infantil, només ens serveix l'observació en alguna activitat concreta.

Per tant, puc afirmar que el recollir les conclusions del que hem après en acabar l'activitat, segons tot allò recollit en l'etapa de documentació, sí que ajuda als nens i nenes a mantenir l'atenció a l'aula, però jo no ho he pogut observar directament en el temps en què he dut a terme les observacions.

Referent als objectius, la pregunta: "s'expliquen els objectius de l'activitat?" que volia determinar si els nens i nenes saben què anaven a aprendre, he de dir que depenent de l'activitat que es realitzés s'ha fet o no. A P-3 en general sí que s'han explicat els objectius en quasi totes les activitats, excepte les relatives a les rutines diàries, que com ho fan cada dia, ja saben perquè ho fan i què aprenen amb això. A P-5 s'ha fet en alguna activitat. Si que és cert que el fet d'explicar perquè fem una cosa, crea una expectativa als infants que els fa estar més atents. Els costa menys centrar l'atenció i els ajuda a orientar-se, i a saber què van a fer en aquell moment. També anava molt bé que la mestra els demanés un moment de molta atenció

explícitament amb frases com: “*ara heu d'estar súper atents*” o “*ara heu d'escoltar moltíssim*”

Per tant, puc afirmar que explicar els objectius de les activitats ajuda a l'atenció del grup.

Per contrastar les informacions derivades de les meves observacions, vaig preguntar als nens i nenes en l'enquesta (annex 4.1) la següent pregunta: “*Què aprens a l'escola?*” Amb aquesta pregunta volia constatar fins a quin punt els infants tenen clar perquè venen a l'escola i què s'hi aprèn en general, o bé si es fixen més en els objectius d'una activitat concreta. Em va sorprendre que les respostes dels infants van ser molt variades. Dos infants van dir que havien après dos paraules que havien treballat aquell dia als racons: *Cor, pop* i *pi, piano*. Això indicaria que aquests dos infants tenien claríssim què havien d'aprendre amb aquella activitat: a llegir i escriure aquestes paraules.

Un infant va dir que aprenia a llegir i un altre a sumar, objectius genèrics del curs de P-5 que coincideixen amb el que més es treballa a l'aula, i amb l'objectiu prioritari de la mestra de P-5, i que només ho van expressar dos infants.

Dos infants van dir cançons i un altre *coses de dibuixos* (també dos objectius molt generals del curs) i finalment un d'ells va dir trencaclosques (coincideix que aquell dia l' infant havia estat al racó dels trencaclosques).

Amb aquestes dades veiem que els nens i nenes de P-5 tenen clar en general què s'aprèn a l'escola, ja sigui de manera general o bé fixant-se en alguna activitat que acaben de fer, i que en coneixen l'objectiu. Podem dir que sí que es coneixen els objectius del curs i de les diferents activitats.

Resumiré el què he dit fins ara sobre com estan plantejades les activitats amb els punts següents:

- Explicar què anem a fer i demanar l'atenció del grup explícitament, afecta directament i positivament l'atenció del grup, així com aprofitar l'error per crear dinàmiques més participatives.
- Preparar activitats adaptades al nivell dels infants, que puguin fer autònomament i que facilitin la construcció dels aprenentatges a partir d'allò que ja saben, influirà d'una manera positiva a l'atenció del grup, encara que d'una manera indirecta.
- El plantejament de les activitats a l'educació infantil de la nostra escola, és correcte i no és causa de la manca d'atenció del grup. Tot i això hi ha coses a millorar, com per exemple el material dels racons d'activitat.

1.6. El clima de l'aula

Per treure conclusions sobre el clima generat a l'aula, ha calgut comparar les meves observacions amb l'opinió de la mestra tutora, ja que no solament no coincidien, sinó que eren contradictòries. Basant-me en les meves observacions, no vaig constatar que el clima dels diferents grups fos especialment negatiu. En les activitats observades, en les quals estaven realitzant activitats de tot el grup junt, es respirava un bon clima, amb els nens i nenes de bon humor, amb intercanvi de converses i jocs entre ells... Es podia notar que el clima era distès, i no vaig veure que el clima perjudicés l'atenció del grup, però en entrevistar el grup de mestres i preguntar sobre què pensaven del clima del seu grup, la mestra de P-5 va indicar que el seu grup tenia un clima molt tens, que els nens i nenes no tenen bona relació entre ells i que sovint es molesten i es provoquen. Va assenyalar que aquest fet és sovint motiu de conflictes i fa que es trenquin les activitats, hi hagi manca d'atenció al grup, i que els nens i nenes perdin el fil d'allò que s'està fent. La mestra de P-3 va assenyalar que tot i que el seu grup ha anat adquirint consciència de grup, encara hi ha un nen que no s'acaba d'integrar al grup i sovint hi crea conflictes.

Caldria, en conseqüència, iniciar alguna actuació sobretot al principi del curs, per crear la consciència de grup i generar un bon clima. Sovint, al parvulari, i sobretot a P-5, preocupats perquè els nens i nenes assoleixin el nivell de lectura i escriptura requerits, no tenim en compte, i per tant, no treballem prou l'aspecte

de la dinàmica del grup, i penso que és important perquè els conflictes sovint trenquen les activitats i fan que minvi considerablement l'atenció del grup.

En algunes escoles s'estan portant a terme experiències com les comunitats d'aprenentatge, on no solament el grup, sinó tota la comunitat educativa de l'escola i de l'entorn, es converteix en una comunitat d'aprenentatge, on es lluita per la igualtat d'oportunitats per a tothom i contra el fracàs escolar, i es du a terme l'aprenentatge dialògic, que engloba i supera el constructivisme. Aquesta filosofia, sense dubtes, repercuteix positivament en el clima de l'aula, i també de l'escola en general.

Podem doncs afirmar que afavorir un bon clima a l'aula ja des del principi del curs i construir un grup en què cada un dels membres sigui important per als altres, afavorirà l'atenció del grup classe i disminuiran els conflictes.

El clima tens existent a l'aula de P-5 observada, és causa de la manca d'atenció dels nens i nenes d'aquest grup.

1.7. Conclusions referides a l'àmbit escolar

Un cop analitzades les variables de l'entorn escolar que afecten a l'atenció dels nens i nenes del nostre parvulari, podem determinar com a causes de la manca d'atenció:

- Factors de distracció interns, procedents dels membres del grup: nens que xerren, nens que fan cops, sorolls, etc.
- Alguns factors de distracció externs: elements que hi ha per terra, petits insectes...
- La mala distribució dels espais.
- La manca de dinamisme d'algunes activitats.
- La poca participació dels nens i nenes en algunes activitats.
- La irregularitat en el temps que duren les activitats.
- El clima tens que es viu a l'aula.
- La manca de coherència entre els valors i actituds familiars i escolars.

Tenint en compte aquestes conclusions, he proposat a les mestres tutores les següents actuacions:

- Intentar evitar el màxim possible aquells petits factors de distracció ja siguin provinents dels membres del grup com de fora de l'aula. Allò que no es pugui evitar, aprofitar-ho per reconduir l'atenció del grup.
- Redistribuir els espais: A P-3 s'ha fet de manera total, s'han creat nous espais i s'ha canviat el mobiliari de lloc. A P-5 està pendent de pensar la millor solució per distribuir diferentment l'espai de les taules.
- Establir activitats més rítmiques, amb una dinàmica més participativa. Establir torns de paraules tot passant una boca dibuixada que s'anirà passant d'infant a infant. Aquell nen o nena que tingui la boca podrà parlar i els altres hauran d'escoltar.
- Fer activitats en què participin més els nens i nenes i anar disminuint progressivament els temps de participació de la mestra, o si això no és possible, que es vagin combinant els temps de participació de l'alumnat i els de la mestra.
- Pensar activitats la durada de les quals no depassi els cinc minuts, i a poc a poc, a mesura que vagin essent capaços d'estar concentrats aquests cinc minuts, anar augmentant el temps.
- Realitzar un material didàctic orientat a treballar la concentració del grup i de cada membre individualment <http://www.slideshare.net/allaura2> Aquest material, l'estic realitzant actualment i ja l'hem començat a provar a les tres aules d'educació infantil de l'escola.

Tot seguit em centraré en l'àmbit de les famílies, per determinar quines causes familiars, i de relació entre la família i l'escola, afecten negativament l'atenció dels nens i nenes, i veure de quina manera des de l'escola s'hi pot incidir.

2. Àmbit familiar

Tenia previst realitzar 6 o 7 entrevistes a famílies del parvulari, però només he trobat disposades a col·laborar o amb disponibilitat de temps per poder realitzar-les, 3 d'entre elles. Aquest per si sol ja pot ser un indicador del grau de disponibilitat de les famílies per col·laborar amb el centre.

De totes maneres, amb aquestes tres entrevistes realitzades, ja he tret molta informació molt vàlida, complementada per dibuixos dels infants sobre el seu entorn familiar i per la sessió que realitzada dins del marc de l'escola de pares i mares, juntament amb la psicòloga de l'EAP sobre les vivències que tenen de l'escola: la importància que donen al treball conjunt amb les mestres, als hàbits i pautes que donem des de l'escola, les entrevistes amb les mestres, les festes..., i les vivències personals que vulguin explicar sobre el fet de ser pares i mares. Així mateix, he completat la informació amb una enquesta passada a totes les famílies de parvulari (annexos 7 i 8)

Amb les entrevistes (annex 10) de preguntes obertes, he triat dues famílies d'infants a qui no costa mantenir l'atenció a l'aula, i una d'una nena a qui costa especialment mantenir l'atenció i que les mestres sospiten que hi pot haver una causa familiar, per poder comparar els resultats.

Amb aquests instruments he volgut esbrinar quines causes es podrien explicar per l'entorn familiar o bé per la manca d'ajustament de les expectatives de la família cap a l'escola, o la poca col·laboració de les famílies amb l'escola pels motius que siguin. Al mateix temps, i en l'entrevista en grup que he realitzat a l'equip d'educació infantil, hi ha preguntes referides a la vivència de l'equip en relació a les famílies. (annex 9)

2.1. Els hàbits a casa

En aquest apartat, he volgut treure informació de quins són els hàbits que tenen els nens a casa referits a alimentació, son, activitats extraescolars, activitats a casa, i hores de televisió.

Quant a la son, la Sandra i la Mònica tenen o han tingut problemes de son. La Sandra es despertava de petita moltes vegades a la nit angoixada amb mals sons, tot i que actualment dorm bé, i la Mònica es desperta a mitja nit i se'n va a dormir al llit dels pares. En canvi, la Maria dorm tot seguit i les hores correctes.

El ritual a l'hora d'anar a dormir només existeix en la família de la Sandra, que fan la senyal de la creu. En cap de les tres famílies s'explica un conte abans d'anar a dormir. La Maria s'adorm sola al sofà i després la porten al seu llit i la Mònica s'adorm sola al seu llit quan és l'hora. Cap de les tres nenes, segons diuen, s'adormen amb la televisió.

No és així a l'hora de menjar, en què la Sandra menja sola mirant la televisió. La Mònica menja sola, sense la tele però alguna vegada s'aixeca de la taula abans d'acabar de menjar. La Maria menja correctament asseguda tota l'estona.

Aquests resultats només fan que certificar la importància dels hàbits de son i alimentació en el desenvolupament general de l'infant, i també, és clar, en la capacitat d'atenció explicada en la fase de documentació.

Quant a les hores de televisió, la única que no mira molt la televisió, sempre segons la família, és la Maria, que aprofita les tardes per jugar a nines; mentre que la Sandra i la Mònica miren la televisió a la tarda o al vespre, i el cap de setmana. Si aprofundim amb el tema de la televisió i mirem els dibuixos que van fer els nens i nenes del grup de P-5 sobre quines activitats fan a casa durant el dia i durant la nit (annex5), (l'objectiu de l'activitat no era saber quantes hores de televisió i video-joc fan al dia, sinó treballar la diferència entre el dia i la nit) veiem 9 d'entre 11 infants, incloent la Maria que diu la seva mare que no mira la televisió, que s'han dibuixat o bé durant el dia o durant la nit mirant la tele o jugant amb la consola. Només dos infants, entre ells la Maria, s'han dibuixat amb més membres de la família (pares o germans), i els altres s'han dibuixat sols davant de la tele o amb la consola. Curiosament només un nen s'ha dibuixat dormint a la nit, encara que cal tenir en compte que la feina s'ha realitzat a la tardor, quan les tardes ja són curtes, i molts han dibuixat què fan a la tarda, que ja és fosc, en comptes de a la nit.

Sobta que solament dos infants s'han dibuixat jugant amb algun membre de la família. Un ha expressat que el que fa durant el dia és *“jugar amb la mare”* i l'altre *“estar amb la família”*

La influència de la televisió i vídeo-consoles, internet... en l'atenció dels nens i nenes ja la va demostrar l'Eugènia de Pagès (cita nº2) en la seva llicència d'estudis, explicada en la *“ment Zapping”* en què es troba immers l'infant que, a més a més, el seu món televisiu i digital, entra en contradicció amb el món escolar, encara ancorat amb sistemes del passat; i us remeto a llegir-la, si us interessa el tema, per no repetir-me.

Només volia remarcar que, ja que les noves tecnologies estan molt presents en la vida dels nostres infants, hauríem de procurar orientar els pares i mares perquè almenys, compartissin el màxim de moments possibles amb els seus fills ja sigui a la televisió o a l'ordinador, ja que d'aquesta manera disminueixen els efectes negatius que puguin

tenir el seu abús i els infants no se senten tan sols... La Maria, encara que potser se que mira una mica la televisió, que tampoc no passa res per mirar-la una estona, almenys la mira acompanyada dels seus familiars, en canvi, la tele acompanya els menjars de la Sandra i de la Mònica des de ben petites, en comptes d'estar acompanyades d'una agradable conversa familiar.

Pel que fa a la salut, les tres famílies han portat les nenes al pediatre regularment i allà els han fet la revisió de vista. La Mònica porta ulleres. No hi ha sospites de problemes d'oïda. La Maria va realitzar una audiometria i va sortir correcte.

A la pregunta de si realitzen alguna activitat extraescolar, cap de les tres realitza moltes activitats extraescolars i després de l'escola van una estoneta al parc i després a casa. M'interessava saber quin tipus d'activitats fan a casa i si els pares realitzen alguna activitat amb els fills conjuntament, i he pogut comprovar que cap de les tres nenes juguen amb els pares. La Maria i la Mònica juga amb les germanes i la Sandra fa puzzles ella sola. L'única activitat que fan les mares amb les nenes són els deures. La Maria i la Mònica, que tenen germanes grans, quan aquestes fan deures elles les imiten i es posen a fer dibuixos, o bé lletres i números. Les mares van comentar que estaven amb elles aquesta estoneta, i van comentar que seria bo que tinguessin més deures, que era un moment que els agradava compartir. Al parvulari de l'escola posem deures a partir de P-5 els divendres, per tal que es vagin acostumant i vagin agafant la responsabilitat, i a P-4 només durant les vacances, però veiem que les mares estan interessades i que seria una manera que compartissin un moment pares i fills, es podria replantejar el tema i posar ja deures també a P-4 els divendres. Aquests podrien tenir un caire més d'educació en hàbits, com per exemple:

- Llegir un conte a la nit.
- Endreçar les joguines quan acabem de jugar.
- Penjar la jaqueta al penjador quan arribem a casa,

que plantejats com a "deures" d'alguna manera ajuden a l'alumnat a ser més autònom en els seus hàbits i permet la implicació dels pares i mares, que també aprofitaran per treballar aquests hàbits amb els seus fills i filles.

A l'escola de pares i mares, en la qual hi van assistir 7 famílies: 5 mares i 1 pare i un acompanyant que traduïa a una família nouvinguda, s'ha evidenciat la manca de comunicació entre els pares i mares i els seus infants. Les mateixes mares han reconegut que només parlen amb els seus fills i filles per cridar-los o renyar-los, que

no els expliquen contes a la nit ni parlen a l'hora del sopar, sinó que els nens i nenes sopen davant de la televisió. Han reconegut que el seu vocabulari no és ric i que està molt carregat de barbarismes i paraules gruixudes, essent elles les primeres que les diuen, i que els costa molt que els nens i nenes els expliquin coses de l'escola o conversar sobre coses que preocupen els infants. També han coincidit a assenyalar que abans els nens i nenes tenien un joc més infantil: nines, construccions, cotxes... i que ara no surten de les consoles i no dediquen temps a un joc més constructiu i adequat a l'edat. Han expressat que aquesta és la manera d'estar tranquil·les i poder fer les feines de casa amb tranquil·litat.

2.2. Els límits

Després d'aquestes preguntes introductòries sobre els hàbits a casa, m'interessava esbrinar el que pensen les famílies sobre posar límits als seus fills i filles, i si creuen que ho han aconseguit. És per això que vaig fer aquesta pregunta: *Què en pensen dels límits? Creuen que són importants per l'educació del fill o filla? Pensen que li han posat prou límits als seus fills o filles o bé creuen que en necessitarien més?*

La família de la Sandra i de la Maria si que sembla que tinguin clar el tema dels límits, tot i que amb matisos diferents. La Sandra viu amb la seva àvia, la qual vaig entrevistar, i de vegades passa temporades amb el seu pare. L'àvia va comentar que quan està amb ella intenta posar-li límits i va dir que no li costava, perquè la nena encara és petita i fa cas, però quan està amb el seu pare, la cosa és diferent. Segons ella, el seu pare no li posa límits i li deixa fer el què vol. L'àvia va valorar els límits com a molt necessaris i importants, i es considera a ella mateixa com a una "sargento". L'opinió de la mestra quant a l'atenció de la nena a l'escola és que es nota quan està amb el pare, ja que presenta més dificultats per prestar atenció i mantenir la concentració així com més inestabilitat emocional.

La Maria també considera els límits imprescindibles i sempre han posat límits a les seves filles i mai els han deixat fer el que elles volien. El pare està d'acord amb ella, sempre segons el que m'ha explicat, i a ell li fan més cas.

La mare de la Mònica també considera els límits molt importants, però reconeix que no ha sabut posar límits i que els haurien d'haver posat més. Per contra la Mònica no presenta problemes d'atenció a l'escola malgrat aquesta manca de límits, però és una nena que a l'escola sí que té clar els límits i segueix sense problemes les normes de la classe.

A la xerrada de l'escola de mares i pares es va evidenciar també la manca de límits en les famílies. Van reconèixer que han delegat totalment a l'escola, no solament l'ensenyament, sinó també coses tant importants com l'alimentació dels seus fills i filles i l'educació en hàbits i pautes de comportament. Ho avalen frases com:

“ Mi hija si no quiere comer no pasa nada, como ya sé que come en el colegio, después le doy cualquier cosa para la cena y ya está”.

“ Mi hija no es capaz de comer nada que no le guste. En cambio en el colegio se lo come.”

“Mi hijo solo hace caso si le digo que la profesora lo va a reñir.”

“Mi hija me riñe a veces, y me dice: - Mamá, eso no se dice!”

2.3. Conclusiones sobre hàbits i límits

Pel què m'han dit les famílies a les entrevistes, a l'escola de mares i pares i pels dibuixos dels nens i nenes complementats amb les seves aportacions sobre el què fan els caps de setmana, i per comentaris que sovint fan sobre la família, així com pel seu nivell de llenguatge i la pobresa d'experiències culturals i socials, reduïdes tan sols a la família i als veïns del barri, he pogut concloure que els nens i nenes de parvulari de l'escola tenen una relació amb els pares en general poc comunicativa. Els pares i mares no els expliquen contes a l'hora d'anar a dormir, no comparteixen el diàleg durant els àpats, ja que majoritàriament els realitzen davant de la televisió, i les activitats que realitzen els caps de setmana i vacances, es redueixen, en molts cassos a jugar a la video-consola o mirar la televisió sols o amb els germans, durant la major part del dia. També alguns van a jugar a la placeta del barri mentre els vigilen, o no, des de la finestra de casa i allà s'ajunten amb nens i nenes de totes les edats, de qui aprenen conductes que no entenen i que no estan preparats per assimilar.

Es dona una manca de límits en l'entorn familiar una mica alarmant. A les famílies els costa seguir les normes de l'escola només perquè el fill o filla no els ve de gust seguir-les, o perquè sinó es posa a plorar. A les entrevistes anuals amb les mestres així com a l'escola de pares, es recullen per part de les famílies veritables dificultats perquè els nens i nenes mengin asseguts a taula durant tot l'àpat o perquè vagin a dormir sols a l'hora que correspon. Molts dormen amb els germans o els pares al mateix llit.

No s'ha creat un bon vincle afectiu amb els pares/mares i això fa que sovint els costi crear vincles amb els mestres. D'aquesta manera tot allò que ve de l'escola, normes, hàbits, esforç pel treball... costa molt més.

Puc per tant afirmar que:

- Les famílies es preocupen per la salut dels seus fills i filles i segueixen les revisions pediàtriques anuals. Les hores de son i l'alimentació són, en general les adequades per l'edat, encara que els hàbits relacionats podrien i haurien de millorar.
- Hi ha molt poca comunicació entre els infants i els seus pares i mares. Els infants no estan acostumats a escoltar els pares atentament i aquests, no tenen l'hàbit d'escoltar els seus fills i filles. Aquest fet repercuteix negativament en l'atenció dels nens i nenes a l'escola.
- La manca de límits i hàbits en l'entorn familiar condiciona negativament l'atenció dels nens i nenes a l'escola, atès que no han experimentat l'acceptació del fracàs i l'auto-control d'ells mateixos, dins del nivell exigut a parvulari.

3.. La relació entre la família i l'escola

Per valorar quina és l'opinió de les famílies sobre la seva relació amb l'escola, m'he fixat en tres ítems: Com és la participació de les famílies a l'escola, quina és la valoració que fan del parvulari, i quines expectatives tenen de l'escola, és a dir, què esperen que els seus fills i filles aprenguin.

3.1. Participació de les famílies a l'escola

Les tres famílies entrevistades expressen que participen en totes les activitats obertes a les famílies que es fan a l'escola. Una ha expressat que creu que aquestes activitats són importants per als nens i nenes, que els agrada

compartir les seves vivències escolars amb la família. Totes creuen que si tinguessin més temps participarien més. Cap d'elles participa al consell escolar i si hi hagués AMPA., que no n'hi ha, dues d'elles participarien si tinguessin més temps.

Les tres famílies participen a l'escola de pares i mares de l'escola i diuen que aprenen molt i intenten posar en pràctica el que han après, encara que diuen que no sempre ho aconsegueixen.

Pel que fa a la resta de famílies del parvulari, un 90 % assisteixen a les festes obertes a les famílies, i quant a les famílies que assisteixen a l'escola de pares i mares, només són un 10 % de totes les de parvulari.

Actualment no hi ha cap membre del consell escolar de parvulari, tots els representants de famílies són de primària.

Actualment no hi ha una AMPA a l'escola, però fa dos anys se'n va intentar constituir una i, si s'hagués constituït, tots els membres haurien estat de parvulari.

Aquestes dades ens donen una idea del tipus d'activitat que, de moment, té èxit d'assistència entre les famílies de l'escola: totes aquelles que tinguin un caire festiu: Nadal, Carnestoltes, St. Jordi, jornada de portes obertes, fi de curs.

Cal dir, que els pares i mares no participen en la preparació de cap d'aquestes festes, les quals ja venen organitzades pel professorat de l'escola.

Quant a la gestió de l'escola, només es participa en el consell escolar.

3.2. Valoració i expectatives de les famílies sobre el parvulari

Per poder constatar quina és la valoració que les famílies fan del parvulari, he realitzat tres preguntes: La primera referida a si assisteixen a les reunions de principi de curs i a les entrevistes amb la mestra i què en pensen d'aquestes trobades, la segona sobre què pensen les famílies sobre les recomanacions que donen les mestres en aquestes reunions, i si intenten seguir-les, i la tercera què en pensen en general de l'escola i del parvulari en concret, i què n'esperen.

A la primera i segona pregunta, totes les famílies entrevistades han manifestat que assisteixen a les reunions i creuen que són importants per a l'educació dels seus fills i filles. Els arguments que han donat pels quals creuen que són importants són els següents:

- Perquè interessa saber com va la nena a l'escola.
- Perquè creuen que és important posar-se d'acord família i escola, ja que reconeixen que és més fàcil si es camina conjuntament, per posar les mateixes pautes i *fer les coses igual*.

Una mare reconeixia aquesta importància però deia que li era molt difícil seguir les recomanacions de la mestra i que, sempre que parlava de les seves filles es posava molt nerviosa perquè se sentia que estava educant les seves filles de manera diferent a com s'esperava que ho fes des de l'escola.

Aquí hi trobem un primer punt de maneres de fer diferents entre família i escola, i que és important tenir en compte des de l'escola per poder-hi intervenir: **La família educa d'una manera i l'escola d'una altra. La una no respon a l'expectativa de l'altra. A la família li agradaria estar a l'alçada del que s'espera d'ella però, pels motius que siguin, no pot fer-ho.**

Aquest fet és important, no tant per responsabilitzar les famílies, sinó per intentar entendre el problema i establir amb elles pautes progressives conjuntes sobre l'educació dels fills, de manera que disminueixi l'angoixa que els crea el fet de "*fer-ho malament*" i puguin, a poc a poc, anar construint una manera de comunicar-se i relacionar-se amb els seus fills més positiva.

Aquest seguiment es pot dur a terme des de les entrevistes personals i a les reunions de principi de curs, sense descartar l'escola de mares i pares, però també es poden fer activitats conjuntes que ajuden a seguir les normes. Aquest any al parvulari l'escola se n'ha engegat una: Al principi de curs, després de parlar amb el grup de les normes de la classe, els nens i nenes les dibuixen i escriuen en un full de paper que portaran a casa. En aquest full hi ha normes que van des de la puntualitat en les entrades a l'escola, a portar la bata o la carmanyola, la roba de psicomotricitat el dia indicat, o tot allò que es vulgui que des de la família es compleixi. Aquest full se l'han de posar a la nevera, o a un lloc visible perquè es recordin de fer-ho i periòdicament es fa una

avaluació a la classe sobre el grau de compliment de les normes. Els nens i nenes portaran a casa el full d'avaluació (una graella on el nen o nena posa un gomet verd, vermell o groc segons el grau de compliment de cada norma.) que ensenyaran a la família.

La valoració d'aquesta activitat per part de les mestres és que, tot i que la idea els sembla bona, a elles mateixes els ha costat fer el seguiment de l'activitat a l'aula, i creuen que han de canviar l'activitat d'avaluació i passar a fer-la en grup, en una assemblea d'aula, ja que de manera individual mai trobaven el moment de fer-ho.

Al mateix temps, l'angoixa que li crea a la mare el fet de no respondre a les expectatives de l'escola envers l'educació dels fills i filles, indica també que els pares i mares de l'escola saben perfectament què els demanem des de l'escola. Les normes estan clarament establertes i s'exposen en les reunions de principi de curs de manera clara, i amb igual claredat s'expressen les mestres tutores en les entrevistes personals, de manera que les famílies entenen perfectament què s'espera d'ells. Però, i al revés? Coneix l'escola què esperen les famílies de nosaltres? Coneixen les mestres de parvulari què volen les famílies que els nens i nenes aprenguin al parvulari? Aquesta pregunta, he mirat de respondre-la des dels dos àmbits: el familiar i l'escolar. A les famílies els he preguntat directament què n'esperaven del parvulari, i ho he fet tant a les entrevistes amb les famílies com en la trobada de l'escola de pares i mares i en l'enquesta a les famílies del parvulari i, a les mestres els he preguntat en l'entrevista de grup què creuen que els pares i mares esperen d'elles.

Les famílies, a la pregunta: "*Què en pensen de l'escola i en concret del parvulari? què esperen que li ensenyin al seu fill o filla?*" els ha costat de definir la segona pregunta. De l'escola i el parvulari totes tres famílies n'estan molt contentes. Han expressat que valoren la familiaritat de l'escola, que és una escola petita, i han remarcat que elles ja havien vingut a l'escola de petites o havien portat els fills (entrevista que vaig fer a l'àvia d'una nena) i que no van dubtar a l'hora de fer la preinscripció a l'escola, perquè ja la coneixien i n'estaven molt contentes: en canvi, la pregunta de què n'esperen, què esperen que li ensenyin al seu fill o filla, no s'han sabut definir.

Igualment contentes estan totes les famílies que han respost l'enquesta, valorant molt positivament tot allò que fem a l'escola: excursions, colònies, allò que els nens aprenen, les normes, informes...

La mateixa pregunta sobre què esperen que els nens i nenes aprenguin al parvulari la vaig fer en l'enquesta que vaig passar a tots els pares i mares de parvulari, amb el resultat que totes les famílies esperen que els nenes i nenes aprenguin a llegir i escriure les lletres, i totes han manifestat que sí que compliem amb les expectatives.

D'aquests resultats en podem treure punts de partida molt positius de cara al treball amb les famílies:

- Les famílies del parvulari de l'escola n'estan molt contentes i valoren molt positivament tot el que els seus fills i filles hi aprenen.
- Mostren conformitat amb les normes de parvulari, amb els informes, entrevistes i reunions de principi de curs, així com amb les excursions i colònies i les valoren molt positivament per a l'aprenentatge dels infants.
- Malgrat el nivell socio-cultural de les famílies, les expectatives que posen en els seus fills i filles són altes. Molts han manifestat molt d'interès en que els seus infants estudiïn i es mostren agradablement sorpresos del nivell que els infants han assolit a P-5.
- Tots han contestat que complim amb les expectatives que s'havien creat del parvulari.
- Mostren moltes ganes de participar en activitats escolars i col.laborar amb l'escola. Molts d'ells participarien en l'AMPA si n'hi hagués.

En l'entrevista amb el grup de mestres, però, he observat que existeixen una sèrie de "tòpics" entre el professorat que contrasten molt amb l'actitud envers els pares i les mares de l'escola. Tòpics a l'estil de:

"No hi ha implicació. El que dius per una banda els hi surt per l'altra"

"Viuen al seu món. No valoren les mestres. Elles només són les cuidadores. Són carinyoses, simpàtiques, els nens i nenes no ploren, i amb això ja en tenen prou."

"No t'ataquen però tampoc cooperen."

“Si que complim amb les expectatives que tenen de l'escola perquè senzillament no en tenen. Només volen que vinguin contents, que mengin, El que és bàsic...”

Alguns d'aquests resultats derivats de les enquestes a les famílies contrasten, però, amb els fets del dia a dia: Com és que si les famílies estan d'acord amb les normes del parvulari no les compleixen? Com és que no porten la bata, es deixen el tovalló, no són puntuals, no porten allò que els demanem puntualment pel treball a l'aula, etc...? Perquè no porten els nens i nenes a les colònies i a algunes excursions si tant les valoren? Perquè no venen a les reunions de principi de curs?

Abans de plantejar l'enquesta, vam pensar aquestes preguntes per conèixer la seva opinió, ja que pensàvem que alguna cosa fallava en les reunions, en les entrevistes, en les normes, i que potser no sabíem transmetre a les famílies la importància de tot plegat, ja que la nostra impressió era que no valoraven la feina que es fa a l'escola, però en vista dels resultats, cal buscar l'explicació en altres factors:

Potser pel tipus d'organització familiar (àvies que es fan càrrec dels nens i nenes als matins i a les tardes, separacions dels pares, nens i nenes que dormen dia si dia no a casa dels avis o d'altres familiars...) no és possible, o és molt difícil pensar en tot.

Problemes econòmics poden estar al darrera del fet que nens i nenes es quedin sense colònies o excursions, així com problemes derivats de diferències culturals (concretament la població gitana, que es mostra més reticent a enviar els fills i filles a les colònies i excursions).

L'horari de les reunions de principi de curs i de les entrevistes, que normalment són al migdia, podria ser revisable, com han manifestat alguns pares i mares a les enquestes, on expressaven que amb l'horari de treball se'ls fa molt difícil assistir-hi.

Caldria tenir en compte totes aquestes qüestions de cara a facilitar la implicació de les famílies en el parvulari de l'escola i en l'educació dels seus infants. De la mateixa manera, caldrà aprofitar aquestes ganes de participar i col.laborar i aquest acord amb la manera de fer de l'escola per intentar consensuar poc a poc normes i pautes d'actuació conjunta, que ajudin als nens

i nenes a sentir-se segurs amb ells mateixos, amb els aprenentatges, amb els companys i companyes i amb el professorat de l'escola.

I tot això, què hi té a veure amb l'atenció?

En reflexionar sobre la meua experiència de quatre anys a l'escola, i 13 en d'altres escoles d'entorns molt diferents, i després d'haver-la contrastat amb allò estudiat a la fase de documentació de la llicència i amb les conclusions que vaig traient analitzant els resultats, crec que és important anar junts amb les famílies en l'educació dels infants, perquè, com ja sabem, la comprensió del món dels nens i nenes d'aquesta edat és global. L'infant de parvulari no viu dues vides paral·leles, la de la casa i la de l'escola, sinó que les dues formen part de la seva vida, i en els dos mons construeix la seva personalitat. Per això és important que a casa i a l'escola se segueixin les mateixes normes, i ens regim pels mateixos valors. Altrament, crearem a l'infant una incertesa que farà que aprengui a comportar-se diferent a casa i a l'escola. L'infant no sabrà què s'espera d'ell en cada moment i li costarà més interioritzar les normes de cada un dels entorns. En entorns tant diferenciats quant a normes i valors, com és el cas de l'entorn on està ubicada l'escola, els nens i nenes sovint tenen dèficits d'atenció perquè, d'una banda, no han tingut a casa la suficient experiència d'escoltar i ser escoltat, i d'altra banda, a l'escola tot és tant diferent de casa seva, que no poden preveure què s'espera d'ells i l'esforç d'adaptació és més gran que el que pugui fer un infant d'un entorn en què els valors en la família i en l'escola no sigui tant diferent. Aquest fet afectarà al desenvolupament de totes les capacitats que necessita l'infant per realitzar un bon aprenentatge, entre elles, la capacitat d'atenció.

3.3. Conclusions referides a la col.laboració entre família i escola.

- Les famílies valoren molt positivament tot el que es fa al parvulari. Sobretot tot allò referit als aprenentatges, les excursions i les colònies. Tenen expectatives altes envers l'educació dels seus fills i filles.
- Els pares i mares voldrien col.laborar i seguir les indicacions que vénen de l'escola, però no saben com fer-ho, i tenen un sentiment d'inferioritat respecte l'escola perquè saben que no ho fan com nosaltres esperem que ho facin. L'escola no sempre té en compte aquestes ganes de col.laborar.
- Des del món escolar es parteix de molts tòpics que no sempre són certs i que repercuteixen negativament en les expectatives que tenim envers les famílies. No comptem amb elles perquè pensem que no seran capaces de col.laborar.

4. A la recerca de la metodologia adequada.

Un cop analitzades les causes per les quals el nostre alumnat de parvulari es comporta amb manca d'atenció a l'escola, ja tenim eines per apropar-nos al segon objectiu de la investigació:

- Concretar quines metodologies de les que s'apliquen actualment a les aules d'educació infantil són més adequades, per les seves característiques, per ajudar els infants a captar i mantenir l'atenció a l'aula.

En base a tot allò que s'ha assenyalat, podem determinar quines característiques han de tenir les metodologies que busquem:

- Que siguin participatives. És a dir, que l'alumnat s'impliqui en el seu propi aprenentatge i el paper del mestre sigui el de l'orientador i facilitador d'estratègies i

recursos perquè l'alumnat aprengui. Un aprenentatge orientat a l'activitat, que l'alumnat pugui pensar, parlar, escoltar, actuar, manipular, experimentar, jugar.

- Que els aprenentatges parteixin dels interessos dels nens i nenes, que tinguin sentit per a ells. Aquest punt, en nens i nenes d'aquestes edats es tradueix en afavorir aprenentatges lligats al seu entorn més proper, atès que és allò que més coneixen i sobre el que tenen més aprenentatges previs.
- Partir del més global per passar a l'anàlisi. Si hem dit que els nostres infants tenen mancança d'estímuls i de coneixements previs, cal plantejar l'aprenentatge de manera global, com és la manera dels nens i nenes de parvulari d'entendre el món.
- Un aprenentatge socialitzat, que primis la cooperació per sobre de la competitivitat i l'aprendre en grup per sobre de la individualitat, per tal de superar conflictivitat de grup i crear un clima de distensió a l'aula adequat per a l'aprenentatge.
- Un aprenentatge obert a l'entorn del nen i nena i als recursos que aquest li ofereix. L'infant no aprèn només a l'aula, sinó que els altres companys i companyes de l'escola, la família, el barri, la ciutat, li ofereixen moltes oportunitats d'experiències de les quals aprenen. Cal doncs, obrir les finestres de l'aula a l'exterior per donar coherència a l'aprenentatge.
- Finalment, un aprenentatge on les famílies també hi tenen cabuda. Família i escola han d'anar junts per proporcionar a l'infant els elements que necessita per entendre el món. De manera coherent, anant pel mateix camí.

Moltes són les metodologies participatives que es duen a terme a moltes escoles, i que tots ja coneixem: els projectes, els racons de treball, de joc, els tallers internivells, el projecte descoberta 3-6, filosofia 3-18... i amb els quals no m'estendré perquè com he dit, tots ja ho coneixem; però digne de menció i d'exhaustivitat és la transformació d'escoles senceres en **comunitats d'aprenentatge**. Són projectes que s'estan duent a terme en moltes escoles d'entorns semblants al de la nostra, però també en entorns molt diferents, i que estan aconseguint superar el fracàs escolar i dotar als infants i a les famílies de recursos per interessar-se i treballar per les seves comunitats de barri, amb el fi de transformar-les.

Són projectes que engloben totes les característiques que ha de tenir la “metodologia” que busquem, sense entrar a discutir si el terme metodologia és correcte per a una comunitat d’aprenentatge, o se l’ha d’anomenar d’una altra manera.

Passo doncs a explicar, de què es tracta això de les comunitats d’aprenentatge:

4.1. Les comunitats d’aprenentatge

4.1.1 Antecedents:⁴⁹

Les comunitats d’aprenentatge es basen en gran part en les teories de Paolo Freire que durant els anys 60 va desenvolupar una perspectiva dialògica, proposant un diàleg que abarca tota la comunitat, no solament l’aula, sinó també familiars, voluntariat, professorat i alumnat, i el qual tots han de planificar conjuntament.

Habermass (1989) demostra, en la seva teoria de la competència comunicativa, que tothom té una capacitat per comunicar, unes habilitats comunicatives que ens permeten comunicar i actuar en el nostre entorn, a part de les habilitats pràctiques i acadèmiques.

El CREA (1995) inclou el concepte que en l’aprenentatge que es du a terme a través del diàleg hi intervenen també habilitats semblants a les acadèmiques, i que la planificació es va fent entre tots els implicats a mesura que va desenvolupant-se l’aprenentatge, depenent del ritme i el caire que aquest vagi agafant.

En la nostra societat, molts dels membres queden exclosos perquè no poden accedir a la societat de la informació. Els membres d’entorns socialment desfavorits acostumen a tenir una predisposició negativa cap a l’aprenentatge per sentir-se en inferioritat de condicions per accedir a la societat de la informació. Basar l’aprenentatge en les habilitats comunicatives és imprescindible per aconseguir minvar les diferències socials, ja que permeten

⁴⁹ (Fragments de Puigvert i Mallart, L. 1999. *Aprenentatge Dialògic* presentada a les Jornades Educatives al Parc Científic de Barcelona organitzades pel CREA, 22 i 23 de Novembre)

participar en la societat d'una forma crítica i reflexiva, des d'una perspectiva transformadora.

Per què es doni un aprenentatge dialògic s'han de donar les següents condicions:

- El diàleg igualitari, en què la participació de totes les persones és considerades en funció de la validesa dels arguments, i no de criteris de poder, en què únicament el professor determina com, quan i què aprendre.
- La intel·ligència cultural, com a suma de les intel·ligències de les persones, també la comunicativa, i no només es té en compte la cognitiva.
- La transformació: Té relació amb la premissa de Freire segons la qual tots els individus tenen capacitat transformadora i no només adaptativa. Aquesta transformació es concreta a través del diàleg igualitari, arribant al consens.
- La dimensió instrumental no es deixa de banda, sinó que complementa la dialògica. S'acorden aquells aspectes que cal estudiar i s'intensifica el seu aprenentatge.
- La creació de sentit: Possibilitar un aprenentatge que possibiliti la interacció entre les persones, que tingui en compte la individualitat de cadascú, i creï un sentit de tota la comunitat en l'aprenentatge a partir de les aportacions de cadascun dels seus membres.
- La solidaritat: L'única manera de lluitar contra l'exclusió derivada de la dualització social.
- La igualtat de diferències: Contrària al principi de diversitat, que tendeix a adaptar i no a transformar, i crea més grans desigualtats socials.

En les comunitats d'aprenentatge ⁵⁰ cada cop es depèn menys del que passa a l'aula, i es té en compte tot allò que passa fora, a la família, al carrer...

Estan destinades a superar les diferències que es donen en l'educació i en la societat entre els que tenen més i els que no tenen res, i parteixen d'aquesta base:

“todas las niñas y niños tienen derecho a una educación que no les condene desde su infancia a no completar el bachillerato y no acceder a un puesto de trabajo.” (Jesús Gómez, cita 51)

4.1.2. L'aprenentatge dialògic:

Les comunitats d'aprenentatge, així com altres experiències d'èxit que s'estan duent a terme arreu, com “Éxito para todos”, “Programas de Desarrollo Escolar” y “Escuelas aceleradas” parteixen de l'aprenentatge dialògic, el qual parteix de les interaccions de cada un dels membres del grup per arribar a un consens. Es basa en la idea que tothom posseeix una intel·ligència cultural, i tothom té capacitats per aprendre, i per tant, tothom té quelcom a aportar. Els nens i nenes aprenen millor i s'interessen més si tenen l'oportunitat d'interaccionar amb els altres. A partir de la interacció, els nens i nenes comprenen el món i adquireixen l'habilitat per negociar i aprendre del món. L'aprenentatge dialògic dóna importància a la relació entre els diferents contextos d'aprenentatge: La família, l'escola i la comunitat..⁵¹

4.1.3. Els grups interactius:

⁵⁰ Las comunidades de aprendizaje. Jesús, Gómez Alonso. Consultat el dia 21 de maig a : <http://www.nodo50.org/movicaliedu/comunaprendizaje.htm>

⁵¹ Consultat el dia 15 de juny a <http://www.xtec.net/ceiplajota/altrespagines/grupsdialogics.htm>

La manera d'organitzar l'aula en les comunitats d'aprenentatges, a banda de les posades en comú, activitats de diàleg per arribar a un consens, o altres, és el treball en grups interactius. Els grups interactius són grups heterogenis de 4 o 5 nens i nenes que s'organitzen de manera cooperativa per a realitzar un treball concret. A l'aula hi pot haver, a part del mestre tutor, altres persones, ja siguin voluntaris, familiars, o altres professors. El treball s'organitza entorn a una rotació, en què els diferents grups tracten els diferents temes amb una de les persones que estan a l'aula i cada 20 o 30 minuts es fa el canvi. D'aquesta manera s'aconsegueix:

- Arribar d'una manera més individual a tot l'alumnat, ja que es treballa sempre en petit grup i l'alumnat té el suport, d'una banda, dels altres membres del grup i de l'altra, de tots els professors i professores que hi ha dins de l'aula.
- Fomentar la cooperació i solidaritat entre els membres del grup, de manera que es treballa l'ajuda mútua, la unió i identificació amb el grup, el fet que els que han entès una cosa la puguin explicar als altres, el fet que cada un té una funció dins el grup...
- Superar la sensació de soledat del professorat, que a partir dels grups interactius ja no està sol a l'aula, ja no tot depèn només d'ell, sinó que la tasca es planifica conjuntament, no solament amb els altres mestres o voluntaris, sinó també amb el grup d'alumnes.

5. Conclusions generals

L'atenció dels nens i nenes en l'etapa d'educació infantil es veu molt influenciada per diversos factors que es donen en l'entorn escolar i familiar. Els factors escolars, que es deriven de la manera com plantegem i organitzem les activitats a l'aula, així com en la manera d'organitzar els espais, els materials, i l'ambient estètic, serien vàlids en tots els entorns educatius, sigui quin sigui l'origen social i cultural dels nens i nenes, donat per entès que les capacitats d'aprenentatge dels nens i nenes de 3 a 6 anys, són les mateixes indistintament del seu entorn social o cultural.

Les causes que es deriven de l'entorn familiar si que vénen més condicionades pel nivell econòmic i cultural de les famílies, trobant causes derivades de característiques més pròpies de famílies d'un entorn social desfavorit. En tot cas, un altre possible objecte d'estudi per a una altra llicència posterior, podria ser repetir l'estudi en un altre entorn menys desfavorit i comparar els resultats, per veure quines de les característiques estudiades podrien influir també negativament l'atenció del grup de nens i nenes d'altres escoles situades en altres entorns socials.

Per arribar a les conclusions que tot seguit anomeno, fruit de l'anàlisi de les dades recollides durant un trimestre en el parvulari d'una escola en concret, m'he basat en l'observació d'uns ítems referits a unes preguntes que he volgut contestar, i que he elaborat a partir d'allò estudiat en la fase de documentació del present estudi. Probablement es podrien fer altres preguntes o enfocar l'estudi des d'un altre punt de vista, potser més quantitatiu, però he volgut donar-li un enfocament pràctic i d'investigació-acció, i he realitzat canvis amb l'equip de mestres a mesura que anavem arribant a conclusions.

Segons aquestes conclusions, he trobat com a causes de la manca d'atenció dels nens i nenes en l'etapa d'educació infantil, les següents:

- Factors interns que distreuen, que provenen dels mateixos membres del grup, o bé externs, que provenen de l'exterior: petits insectes, o altres elements naturals o no que puguin estar dins de l'aula.
- La inadequada distribució de l'espai de l'aula, que no sempre respon a criteris educatius, i que no sempre ajuda als objectius que s'haurien de treballar en cadascun dels espais de l'aula.
- La poca participació dels nens i nenes en les activitats, en les quals no s'hi impliquen com a protagonistes dels seu propi aprenentatge.
- La manca de dinamisme en algunes activitats, mancades de ritme intern i de durada molt irregular entre elles, que fa difícil de preveure per part de l'alumnat, quan durarà cada activitat.
- El clima tens que es viu a l'aula, que fa que els nens i nenes estiguin més pendents del que passa entre ells que no pas del que s'està aprenent.
- La poca comunicació entre els pares i mares amb els seus infants. Els nens no

tenen l'experiència d'escoltar i ser escoltats i per això els costa crear vincles comunicatius i afectius amb els mestres i amb els altres nens i nenes.

- La manca de pautes, límits i hàbits en l'entorn familiar, que contrasta amb els que es demana des de l'escola. Els infants han de fer un esforç adaptatiu molt gran per saber què s'espera d'ells en cada entorn.
- Els tòpics existents entre les mestres de parvulari referits a les famílies, i que no s'adiuen a la realitat, fan que tinguin unes expectatives pobres cap a elles i no se les tingui en compte, quan en realitat, el parvulari compleix sobradament les expectatives que les famílies posen en ell, sobretot en allò que es refereix en l'àmbit educatiu i d'aprenentatges.
- La poca col.laboració i participació de les famílies a l'escola, tot i que es mostren disposades a fer-ho i que la valoració que fan del parvulari és molt positiva.
- La manera de lluitar contra la manca d'atenció al parvulari i contra el fracàs escolar en general, segons experiències d'èxit que es donen en escoles

d'entorns socialment desfavorits, és buscar metodologies participatives, que impliquin en l'aprenentatge l'alumnat, les famílies, i la comunitat on viu l'infant, tal com preconitza la filosofia de les comunitats d'aprenentatge i l'aprenentatge dialògic.

Bibliografia

Llibres, revistes, llicències d'estudis i tesis doctorals:

Abeyà, Elisabet. (2008) El llarg camí de les emocions per arribar a l'escola. Revista *infancia*. Nº 160. pag. 25-28

Alonso Brull, Vicente. (2003) *Optimización de la atención a través de un programa de intervención musical*. U.V. Servei de publicacions. València.

Barcia Manuela (2006). La creatividad en los alumnos de educación infantil. Incidencia del contexto familiar. Revista "*Creatividad y sociedad*" no 9

Bartolomé, M. (1997). *Metodología cualitativa orientada cap al canvi i la presa de decisions*. Barcelona: EDIUOC

Bello Nancy, Olesto Missi (2008). . Crèixer junts escoltant i observant els infants. Revista *Infància*. Num 160 pag. 18-21.

Bericat, E. (1998). *La integración de los métodos cuantitativo y cualitativo en la investigación social*. Barcelona: Ariel.

Cabrera, Concepción. 1994 "*Efectos del ruido en la atención y el rendimiento de los escolares*." tesi doctoral. Universidad Complutense de Madrid.

Castillo, Cristina. Flores, M. Carmen i altres. 1987 "*Educación preescolar. Metodos, técnicas y organización*". Ed. Ceac.

CEAC Educación infantil. 2004 "*Centro educativo. Los aspectos legales y el proyecto educativo*" Ed. CEAC

Correa Angel, Lupiañez Juan, Tudela Pio (2007). El tiempo, una dimensión clave en el estudio de la atención. Revista *Estudios de psicología*. Vol. 28 no 1 pags 5-14

Dendaluce, "*Aspectos metodológicos de la investigación educativa.*" Madrid: Narcea.

De pagès, Eugènia(2001). "*La ment zapping. la manca d'atenció i de concentració a l'E.S.O. En l'àrea de ciències socials: Estudi de la situació i proposta d'intervenció en educació emocional.*" Llicència retribuïda del departament d'educació.

Díez, M. Carmen et alt. (2008) *La práctica de la enseñanza en educación infantil, primaria i secundaria*. Mc. Graw Hill.

Feito Alonso, Rafael.(2008) Competencias educativas. Hacia un aprendizaje genuino. *Revista Andalucía educativa*. Nº 66 pag 24-26

Freile, Santos: (1990) *Psicología y pedagogía experimental de la atención y su dimensión social*. Universitat de Barcelona. Facultat de Filosofia i Lletres.

Gómez Sergio. (1999) La familia y la escuela. (Comprensión global). *Revista Padres y educación*. Gener. Nº 241, pag 10-16

González, Antonio (2005) *Motivación académica: Teoría, aplicación y evaluación*. Ed. Pirámide. Madrid.

González M. Carmen (1997) *La motivación académica. Sus determinantes y pautas de intervención*. Ed. Eunsa. Pamplona.

Gurthrie, James W. (2003) *Encyclopedia of Education, Second Edition*. Ed. Thomson Gale. Nova lork.

Hernández M. Angeles y López Hortensia (2006). Análisis Del enfoque actual de la cooperación padres escuela. *Revista Aula Abierta* nº87 pag. 3-27. ICE Universitat d'Oviedo.

Janvier, Baptiste et Testu, (2005) François. Développement des fluctuations journalières de l'attention chez des élèves de 4 à 11 ans. *Revista Enfance*. Abril nº2. Pag 155-170

Jones, Claudia (1992) *Cómo ser el mejor profesor de su hijo preescolar*. Ed Medici. Barcelona

Jordà, Lluís. (2004) *Petit manual per a pares a principis del segle XXI*. Ed. Pòrtic (Barcelona)

Latorre, A., Del rincón, D y arnal, J. (1997). *Bases metodológicas de la investigación educativa*. Barcelona: Hurtado Ediciones.

J. Leif, J. Delay (1983). *Psychologie et éducation. Vol.1 L'enfant..* Ed. Fernand Nathan París.

Luzuriaga, Lorenzo (1960) *Diccionario de Pedagogia*. Ed. Losada. Buenos Aires

Marsal, Núria(2007). *activitats per fomentar l'atenció i la reflexió en l'alumnat de primària*" Llicència retribuïda del departament d'educació.

Martínez, M. Teresa (1973). *Un estudio sobre la atención y sus relaciones con la inteligencia*. Universidad Pontificia de Salamanca

Martinez, Raquel-Amaya(1996). *Familia y educación. Fundamentos teóricos y metodológicos*. Universidad de Oviedo. Servicio de publicaciones. Oviedo.

Martínez Raquel-Amaya y Álvarez Lucía (2005). Fracaso y abandono escolar en Educación Secundaria Obligatoria: implicación de la familia y los centros escolares. Revista *Aula Abierta* nº85 pgs 127 a 146.

Medina, Antonio i altres (1987). *Como globalizar la enseñanza en los primeros años de escolaridad*. Ed Cincel

Palou, Sílvia (2002), *L'educació emocional, una eina per a la convivència en Educació Infantil (0-6). Una responsabilitat compartida amb les famílies*. Llicència d'estudis retribuïda del Departament d'educació.

Pearce, John (1994) *Buenos hábitos y malos hábitos. De la vida en familia a la vida en sociedad*. Ed. Paidós. Barcelona.

Pernil Paloma (1987). *La educación preescolar en la familia. Curso de formación del profesorado sobre educación preescolar en la familia.* Cuadernos UNED. Madrid.

Philips, Asha (2001). *Saber dir no.* Ed. Empúries. Barcelona.

Ponsoda, Vicente. 1981 "*Efectos del ruido en la atención visual*". Tesi doctoral. Universidad Complutense de Madrid.

Puigvert i Mallart, L. (Fragments de), 1999. *Aprenentatge Diàlogic* presentada a les Jornades Educatives al Parc Científic de Barcelona organitzades pel CREA, 22 i 23 de Novembre)

Romero, Dra. (2008) "Mentre dormim... Què passa al cos i a la ment durant el son." Revista *Fer salut*. Num 36, pag. 8-9.

Rus, Antonio (2000). *La magia de educar en casa. Razones de amor.* Ed. Cedex. Barcelona

Sánchez Hipola, M. Pilar (1989) "*la atención selectiva: estudio de la influencia de los estímulos de la tarea y del estilo cognitivo impulsividad-reflexividad*" Tesi doctoral Complutense de Madrid,

Servera Barceló, Mateu; Galván Pascual, M. Rosario.(2001) *Problemas de impulsividad e inatención en el niño. Propuestas para su evaluación.* CIDE

Shari Tishman , David Perkins, Eileen Jay (1994). *Un aula para pensar. Aprender y enseñar en una cultura de pensamiento.* Ed Aique.

Shiefele, Hans (1980) *Motivación del aprendizaje y aprendizaje de motivos.* Ed. Oriens. Madrid

Vallés Arándiga, Antonio(2002). “El aprendizaje de estrategias metaatencionales y de metamemoria .Algunas propuestas y ejemplificaciones para el aula” Revista *Educación en el 2000*. Num. 22 Pag 20-25

Valls, Enric (2003). Re conceptualitzar la docència: qui és el protagonista a l'aula? Revista *Comunicació educativa*. Num (Pag. 40-43)

Vila, Ignasi. (2000). Aproximaciones a la educación infantil. Características e implicaciones educativas. *Revista Iberoamericana de educación*. Nº 22

Pàgines web i documents digitals:

Álvarez, B.; González, C. y García, N. (2007). La motivación y los métodos de evaluación como variables fundamentales para estimular el aprendizaje autónomo. *Red U. Revista de Docencia Universitaria*, Mayo, Número 2. Consultado (15/10/08) en http://www.redu.um.es/Red_U/2

Bisquerra, Rafael (2001). Orientación psicopedagógica y educación emocional en la educación formal y no formal. Revista *Ágora digital*, nº2. Consultat el 23/10/08 a <http://www.uhu.es/agora/version01/digital/numeros/02/02-articulos/monografico/Bisquerra.pdf>

Bolívar Antonio (2006). Familia y escuela. Dos mundos llamados a trabajar en común. *Revista de educación* nº339 pags. 119-146 Consultat el dia 24/10/08 a http://www.revistaeducacion.mec.es/re339_08.pdf

Ceip Lajota: <http://www.xtec.net/ceiplajota/altrespagines/grupsdialogics.htm>. Consultat el dia 15/6/09

Colombo, Graciela i Palermo, Alcía (1991) El encuentro creativo de las madres en su vínculo con la escuela. Revista *Revista Española de Investigaciones Sociológicas* nº 55
Pags 113/130 consultat el 4/10/08 a
http://www.reis.cis.es/REISWeb/PDF/REIS_055_08.pdf

Colomina, Rosa. Activitat conjunta i influencia educativa en el context familiar. Revista *EducAR* 28 pag 181-204. Consultat el dia 20/10/08 a:
<http://ddd.uab.es/pub/educar/0211819Xn28p181.pdf>

Cubero Carmen Maria (2007): Escuela y docencia: esenciales para el éxito académico y personal de personas con transtornos de déficit de atención. Revista: *Actualidades investigativas en educación*. Vol.7 nº3. Pag 7 a 28. Consultat el 20/10/08 a
<http://revista.inie.ucr.ac.cr>

García F.J, Domenech, F. (1997). Motivación, aprendizaje y rendimiento escolar. *Revista Electrónica de motivación y emoción*. Consultada el dia 15/10/08 a
<http://www.reme.uji.es/articulos/pa0001/texto.html>

. Jesus, Gómez Alonso. Las comunidades de aprendizaje Consultat el dia 21 de maig a : <http://www.nodo50.org/movicaliedu/comunaprendizaje.htm>

Tello, Júlio (2001). El centro educativo como marco de la orientación familiar. Revista *Agora Digital*. Nº2. Consultat el dia 23/10/08 a
http://www.uhu.es/agora/version01/digital/numeros/02/02-articulos/miscelanea/julio_tello.pdf

L'ATENCIÓ COM A BASE DE L'APRENTATGE. ANÀLISI DE LES CAUSES DE LA MANCA D'ATENCIÓ A
L'EDUCACIÓ INFANTIL (3-6) ELABORACIÓ D'UN MATERIAL PER A TREBALLAR LA CONCENTRACIÓ I
L'ATENCIÓ INDIVIDUAL I DEL GRUP. **131**

Annexos

Annex 1. Models de les fitxes d'observació

1.1.OBSERVACIÓ DE CARACTERÍSTIQUES FÍSIQUES DE L'AULA (model)

CLASSE:

DATA:

II.luminació:

- Artificial o natural
- Reflexes a la pissarra?
- Contrast fosc/llum?
- Diferents tipus d'il.luminació?
- Els nens i nenes, s'hi veuen bé?

Temperatura:

Espai:

M2 per nen/a:

Ordre:

Nombre d'espais delimitats i la funció de cadascun d'ells. S'hi senten a gust?

Funcions	Com s'hi senten	Material a l'abast segons la funció
Espai 1:		

Espai 2:		
Espai 3:		
Espai 4:		
Espai 5:		
Espai 6:		
Espai 7:		

Espai 8:		
----------	--	--

Observacions Espais:

El mobiliari:

- Excès defecte:
- Distribució del mobiliari i flexibilitat:
- Color
- Alçada: És accessible als nens i nenes o no ho és
- Ordre:

Decoració de l'aula:

Alçada de la informació rellevant:

Mida dels cartells segons l'alçada: es veuen bé, són massa petits...

Organització de la decoració:

Sobrecàrrega?

Canvis en la decoració:

Influència de la decoració en l'atenció dels nens i nenes

funció	Nºreferències del/la mestra a aquesta decoració.	distreu	Recolza l'aprenentatge. Fixen l'atenció si la necessiten pel què estan fent.	És irrellevant per ells. No en fan cas
--------	--	---------	--	--

decoració1:				
decoració2:				
decoració 3:				
decoració 4:				
decoració 5:				
decoració 6:				

decoració7:				
decoració8:				

Observacions decoració:

Material:

És ric i variat?

Hi ha presència de material obert?

Estat del material:

Ordre del material:

En quins moments es relacionen amb el material?

Com es relacionen amb el material?

Canvien sovint de material?

Es distreuen fàcilment amb altres materials?

Elements distractors:

Elements que trenquen la dinàmica i distreuen:

Element 1:

Element 2:

Element 3:

Element 4:

Element 5:

Element 6:

Element 7:

Element 8:

Element 9:

Element 10:

Element 11:

Element 12:

Element 13:

Element 14:

Element 15:

Element 16:

Nombre de vegades que els nens i nenes han de canviar d'activitat en un dia:

Temps que triguen en els canvis d'activitat en mantenir l'atenció de nou:

Activitat A-B:

Activitat B-C:
Activitat C-D:
Activitat D-E:
Activitat E-F:
Activitat F-G:
Activitat H-I:

Activitat J-K:

Temps que dura l'atenció grupal:

- Activitats de gran grup:

Activitat 1	
Activitat 2	
Activitat 3	
Activitat 4	
Activitat 5	
Activitat 6	
Activitat 7	

- Activitats de petit grup:

Activitat 1	
Activitat 2	
Activitat 3	
Activitat 4	
Activitat 5	
Activitat 6	
Activitat 7	
Activitat 8	

- Activitats individuals:

Activitat 1	
Activitat 2	
Activitat 3	
Activitat 4	
Activitat 5	
Activitat 6	
Activitat 7	
Activitat 8	

1.2. Full d'Observació d'una activitat (model)

Data:

Curs:

Tipus d'activitat: de grup, individual, per parelles, petit grup.

Temps previst:

Temps real:

Explicació de l'activitat:

S'expliquen els objectius de l'activitat?

Té significat pel nen o nena?

Té en compte el què els infants ja saben?

Relacionen el què ja saben amb nous coneixements?

Parteixen dels interessos dels nens i nenes?

Passen de la globalització a l'anàlisi?

Són participatives? Qui és el protagonista?

És molt difícil? Ho poden fer sense ajuda, o amb mínima ajuda?

Com es tracta l'error?

S'hi impliquen? Estan motivats?

En acabar, recullen les conclusions? Saben què han après?

Emocions del nens i nenes davant l'activitat. Goig, ansietat, por, avorriment...

Clima generat durant l'activitat

1.3. entrevista oberta amb les famílies (model)

Data:

Assistents:

Els hàbits:

- hores de son:
- alimentació:
- Ha realitzat alguna revisió de vista i oïda?
- Assisteix regularment el seu fill o filla a l'escola?
- Va anar a l'escola bressol abans d'entrar a l'escola?
- hores de T.V. o video-jocs diàries:
- moment d'anar a dormir: conte, on dorm el fill o filla, sol o acompanyat...

Activitats extraescolars que realitza i horari de les mateixes:

Què fa el nen o nena quan surt de l'escola/activitat extraescolar?

Realitzen activitats a casa, al parc... amb el seu fill o filla? Quines?

Què en pensen dels límits? Creuen que són importants per l'educació del fill o filla?
Pensen que li han posat prou límits als seus fills o filles o bé creuen que en necessitarien més?

Creuen que és difícil posar límits?

Els explica coses de l'escola el seu fill o filla?

Quines expectatives tenen pel futur del seu fill o filla?

La família i l'escola:

Participen en les activitats escolars (festes, exposicions, celebracions...)? Què en pensen d'aquestes trobades?

Assisteixen a les entrevistes amb els professors, reunions de principi de curs, etc? Què en pensa d'aquestes trobades?

Participen en l'AMPA i/o Consell Escolar? I en l'escola de pares i mares?

Què en pensen de les recomanacions que els dona el/la mestra sobre l'educació dels seus fills i filles? Intenten seguir-les, els és difícil? Consideren que les necessiten?

Què en pensen de l'escola, i en concret del parvulari? Què esperen que li ensenyin al seu fill o filla?

1.4. Entrevista de grup: Grup de mestres d'Educació Infantil (model)

Data:

Assistents:

Què en penseu de l'espai de l'aula? Creieu que és adequat pel nombre de nens i nenes que tenim? Creieu que el teniu ben organitzat? Ben ordenat? Faríeu algun canvi que creieu que ajudaria a millorar l'atenció dels nens i nenes?

Què en penseu del material? Trobeu a faltar alguna cosa important? Creieu que és ric i prou obert? Hi ha algun material que distreu els nens i nenes quan estan fent una altra activitat? Per què?

Les activitats: Quin tipus d'activitat penseu que els nens i nenes estan més atents: individuals, per parelles, petits grups o grup gran?

Penseu que l'alumnat s'implica en les aquestes activitats? En quines més? En quines menys?

Creieu que parteixen dels seus interessos?

Del què ja saben?

Les realitzen amb goig o perquè "toca"?

Tenen sentit pels nens i nenes les activitats que fan?

Penseu que en general estan motivats? Quines activitats penseu que els motiven més?

En quines àrees penseu que els costa més de centrar l'atenció?

La coordinació entre tot l'equip: Creieu que entra masses professors a l'educació infantil?

Creieu que això dificulta la globalització del coneixement?

Intenteu anar coordinats?

Creieu que afecta en l'atenció dels nens i les nenes que canvien tant sovint de professorat? Com afecta? Ajuda, distreu...

Faríeu alguna actuació per ajudar-los a centrar l'atenció de nou?

Parleu del clima de l'aula. És positiu, sovint hi ha tensions entre els nenes i nenes... El clima de treball, de relació, amb el professorat...

Quan creieu que els nens i nenes estan més atents? Creieu que les àrees estan ben repartides segons l'atenció que requereixen per part dels nens i nenes? Faríeu algun canvi?

Les famílies: Van a les entrevistes? A les reunions? A l'escola de pares i mares? En quin percentatge?

Fan cas de les recomanacions d'abans de començar P-3? Creieu que intenten seguir el què marqueu vosaltres?

Us pregunten sobre què fan a l'escola? Creieu que pregunten als nens i nenes?
Porten coses de casa quan les demaneu?

Quines dificultats de relació teniu amb elles?

Us sentiu recolzats per elles?

Quines activitats feu conjuntament?

Faríeu alguna activitat més amb els pares i mares a l'aula?

Creieu que és important realitzar aquest tipus d'activitat?

Penseu que compliu les expectatives de les famílies referides a l'educació dels seus fills i filles?

Què penseu que n'esperen de l'escola?

1.5. Participació dels nens i les nenes en la recollida de dades (model)

Preguntes:

T'agrada venir a l'escola? T'ho passes bé?

Què és el que més t'agrada fer a l'escola?

De totes les coses que has fet avui a l'escola, quina t'ha agradat més?

Aprens molt a l'escola? Quines coses has après a l'escola?

Dibuixa la teva classe.

Annex 2: Observacions realitzades sobre les característiques físiques a les aules.

2. 1. P3

2.2. P4

2.3. P5

2.1. observació de característiques físiques de l'aula classe: p-3 data: 10/12/08

II.luminació:

- Artificial o natural: Artificial
- Reflexes a la pissarra?: No
- Contrast fosc/llum?: No
- Diferents tipus d'il.luminació?: No
- Els nens i nenes, s'hi veuen bé?: Si. No hi ha ombres ni reflexes.

Temperatura: Correcte.

Espai:

M2 per nen/a: 5,6 m2

Ordre: El material que agafen sovint els nens i nenes no està ordenat. La resta de material si.

Nombre d'espais delimitats i la funció de cadascun d'ells. S'hi senten a gust?

Funcions	Com s'hi senten	Material a l'abast segons la funció
Espai 1: Taules de treball	Inquiets, no seuen bé	No
Espai 2: Catifa	Hi estan a gust però es distreuen amb les joguines de darrera.	No. Dec. Separada.
Espai 3: racó de la casa	Si. Estan a gust.	Si
Espai 4: taula gran per esmorzar i auxiliar.	Si. Hi estan a gust. Esmorzen i canten molt tranquils.	Si
Espai 5: pissarra	Esponàniament hi van a dibuixar. Estan a gust. Hi ha espai per a tots.	Sí

Observacions Espais: Convindria un canvi. Les joguines estan molt a l'abast en l'espai de la catifa i això distreu molt els nens i nenes. D'altra banda, la decoració rellevant està separada en dos espais diferents.

Les taules quadrades haurien de ser les de treball, perquè els nens i nenes hi estan més a gust i més amples. Per esmorzar no caldria tenir les taules tan grans, en canvi per treballar sí. El material de treball hauria d'estar més a prop dels nens i nenes.

El mobiliari:

- Excés : No defecte: No
- Distribució del mobiliari i flexibilitat: Permet fer canvis. Mòduls petits que es poden canviar fàcilment de lloc.
- Color: Groc pàl·lid. Taules verd claret
- Alçada: És accessible als nens i nenes o no ho és: sí, accessible.
- Ordre: Caldria millorar l'ordre del material que constantment agafen els nens i nenes.

Decoració de l'aula:

Alçada de la informació rellevant: Alçada correcte

Mida dels cartells segons l'alçada: es veuen bé, són massa petits... Bé

Organització de la decoració: Desorganitzada. Cal ajuntar informació rellevant.

Sobrecàrrega? No

Canvis en la decoració: Permet canvis. Hi ha llocs sense res per anar omplint.

Influència de la decoració en l'atenció dels nens i nenes

funció	Nºreferències del/la mestra a aquesta decoració.	distreu	Recolza l'aprenentatge. Fixen l'atenció si la necessiten pel què estan fent.	És irrellevant per ells. No en fan cas
decoració1: Hàbits: Bon dia, calendari, temps...	3 vegades	No	Sí	No
decoració2: Continguts: Colors		No	No	Sí
decoració 3: Aniversari (pastissos amb 2 i amb 3 espelmes amb els noms dels nens i nenes)		No	sí	Només si un nen fa anys.
decoració 4: Continguts: la tardor		no	Està molt amagat	sí
decoració 5: Mural (Cançons, joc simbòlic, tallers)		no	Està molt amagat	sí
decoració 6: Continguts: Números		no	Molt separat de l'espai de treball	sí

decoració7: Mural, mans dels nens i nenes		no	No. decorativa	decorativa
decoració8: cargol		no	No. decorativa	decorativa

Observacions decoració: Observo que la decoració segons la funció que fa està molt dividida en diferents parts de l'aula. Cal unificar i posar per una banda tot el que és hàbits, per l'altra continguts, i posar a la vista tot allò que està molt amagat i a prop de les taules de treball.

Material:

És ric i variat? Domina el plàstic

Hi ha presència de material obert? Sí.

Estat del material: bé

Ordre del material: una mica desordenat.

En quins moments es relacionen amb el material? Els nens i nenes es relacionen amb joguines i contes fora d'hores. S'hauria de pactar l'horari.

Com es relacionen amb el material? Necessiten tocar les joguines, picar la taula, cullera, plat...

Canvien sovint de material? Sí. Van d'una cosa a l'altra.

Es distreuen fàcilment amb altres materials? Sí. Darrera la catifa hi ha molt de material que distreu (joguines) Cal canviar la catifa de lloc.

De pas cap el lavabo es distreuen amb joguines de la caseta.

Elements distractors:

Elements que trenquen la dinàmica i distreuen:

Element 1: Estan mirant contes. Un nen comença a donar cops a la taula amb els contes. Els altres s'hi apunten.
Element 2: tonteries dels nens i nenes quan estan cantant la cançó del temps.
Element 3: Intervenció d'una nena mentre s'està passant llista: "No, tu no"
Element 4: Intervenció de diferents nens i nenes en la cançó dels silenci.
Element 5: Intervenció d'una nena que s'aixeca contínuament.
Element 6: Entra un nen d'un curs més alt que és familiar d'una nena de la classe i es queda a saludar.

Nombre de vegades que els nens i nenes han de canviar d'activitat en un dia:

Temps que triguen en els canvis d'activitat en mantenir l'atenció de nou:

Activitat A-B: Bata-contes: De seguida
Activitat B-C: Contes-Bon dia: 5 minuts
Activitat C-D: Bon dia-Cançó del temps: 3 minuts
Activitat D-E: Temps: Racó del buf: 10 segons.
Activitat E-F: Anar a veure el tió: 12 seg
Activitat F-G: Tió- Esmorzar: prop de 10 minuts entre anar a rentar mans i seure a les taules.
Activitat H-I: Esmorzar-canyes (racó del buf) 3 min.

Temps que dura l'atenció grupal:

Activitats de gran grup:

Activitat 1: Bon dia. Cançó	15 seg.
Activitat 2: Llista	3 min.
Activitat 3: Temps	30 seg.
Activitat 4: Tió	1 min.

Activitats individuals:

Activitat 1: Posar-se la bata	15 min.
Activitat 2: Mirar contes	2 min.
Activitat 3: Esmorzar:	Tota l'activitat.
Activitat 4: Canyes (Bufar)	Prop de set minuts. (tota l'activitat.
Activitat 5: Taller del buf (ex. De moure la llengua)	Tota l'activitat (5 min.)

Elements que creen una atenció màxima: Joc de la grua i taller del buf.

2.2. OBSERVACIÓ DE CARACTERÍSTIQUES FÍSIQUES DE L'AULA CLASSE: P-4 DATA:3/12/08

II.luminació:

- **Artificial** o natural: Un fluorescent no funciona i fa moltes pampallugues
- Reflexes a la pissarra? No
- Contrast fosc/llum? No
- Diferents tipus d'il·luminació? No
- Els nens i nenes, s'hi veuen bé? Sí

Temperatura: Correcte

Espai:

M2 per nen/a:3,5 m2

Ordre: Correcte

Nombre d'espais delimitats i la funció de cadascun d'ells. S'hi senten a gust?

Funcions	Com s'hi senten	Material a l'abast segons la
----------	-----------------	------------------------------

		funció
Espai 1: Taules: activitats individuals, pissarra, fitxes	Bé. Tenen prou espai. Veuen la pissarra. Estan en grup.	Sí.
Espai 2: Catifa: Gran grup. Bon dia	S'hi senten a gust. Estan molt tranquils.	Sí.
Espai 3: Racó de la perruqueria	El fan servir quan acaben una feina o a l'hora dels racons internivells. S'hi senten a gust.	sí
Espai 4: Racó de la caseta	El fan servir quan acaben una feina o a l'hora dels racons internivells. S'hi senten a gust.	sí
Espai 5: taula auxiliar: Fan algun treball concret més individual, com plàstica o algun racó de treball.	A gust. És com un espai en què es pot estar més per cada un.	sí
Espai 6: lavabo: està dins de l'aula. Van quan en tenen necessitat.	El fet que estigui dins de l'aula fa que puguin anar-hi amb tranquil·litat. La cadena no va bé i fa soroll.	sí

Observacions Espais:

La classe queda ben distribuïda i amb prou espai en tots els sub-espais.

El mobiliari:

- Excès: No defecte: No
- Distribució del mobiliari i flexibilitat: El mobiliari de joc es pot moure fàcilment.
- Color: Verd
- Alçada: **És accessible als nens i nenes** o no ho és
- Ordre: bé. Ordenat.

Decoració de l'aula:

Alçada de la informació rellevant: Quasi tot està a l'alçada dels nens i nenes. Els cartells que estan a dalt i que els nens i nenes necessiten, per exemple la graella dels tallers i joc simbòlic, la mestra els baixa quan es necessiten, ja que no hi ha prou espai lliure a l'alçada dels nens per posar-ho tot.

Mida dels cartells segons l'alçada: es veuen bé, són massa petits... Els fulls del cançoner potser són massa petits però el dibuix és prou gran perquè puguin reconèixer la cançó.

Organització de la decoració: Està organitzada segons del què es tracti.

Sobrecàrrega? No. La mestra va afegint i/o traient a mesura que va treballant els temes.

Canvis en la decoració: permet canviar. Hi ha llocs que estan destinats a anar canviant segons el què es va treballant i espais que són més fixes (lletres, números, cartells de les rutines...)

Influència de la decoració en l'atenció dels nens i nenes

funció	Nºreferències del/la mestra a aquesta decoració.	distreu	Recolza l'aprenentatge. Fixen l'atenció si la necessiten pel què estan fent.	És irrellevant per ells. No en fan cas
decoració1: Rutines: Passar llista, dies de la setmana, temps, càrrecs...	11	no	sí	Sí que en fan cas.
decoració2: lletres i números	2	no	sí	En fan cas quan la necessiten
decoració 3: cançoners	1	no	sí	S'hi fixen quan estan cantant.
decoració 4: decoració tardor i hivern que han fet ells.	0	no	No la necessiten. És decorativa.	No en fan molt de cas.
decoració 5: mesos de l'any	1	no	sí	Quan la necessiten.

Observacions decoració:

Material:

És ric i variat? Domina el plàstic i la fusta.

Hi ha presència de material obert? No massa. Solament blocs de construccions.

Estat del material: bon estat.

Ordre del material: Està ben ordenat.

En quins moments es relacionen amb el material?

- Quan reparteixen el material de treball (L'encarregat) i el recullen.
- Quan juguen.

Com es relacionen amb el material? Es relacionen correctament. El tracten bé i no el destrossen. A l'hora de recollir costa una mica però ho posen tot al seu lloc.

Canvien sovint de material? No.

Es distreuen fàcilment amb altres materials? No. A la catifa tenen la biblioteca molt a prop però no es distreuen.

Elements distractors:

Elements que trenquen la dinàmica i distreuen:

Element 1:

Arriba un nen tard al matí. Es distreuen molt perquè ja havien posat el seu nom a casa i ara han de canviar-lo a l'escola.

Element 2:

Entra el conserge a demanar el full de menjador. No es distreuen massa. Ja estan acostumats a veure'l entrar cada dia.

Element 3:

Se senten sorolls de taules i cadires del pis de dalt. Alguns ho comenten entre ells però no trenca la dinàmica del grup.

Element 4:

Un nen està inquiet i fa copets a terra. Els altres no es distreuen, i segueixen atents a l'activitat.

Nombre de vegades que els nens i nenes han de canviar de professor en un dia:

Temps que triguen en els canvis d'activitat en mantenir l'atenció de nou:

Activitat A-B: cançó bon dia-llista: 16 seg.

Activitat B-C:Llista- cançó temps: 2 seg.

Activitat C-D:temps-calendari: 12 seg.

Activitat D-E: calendari-conversa: 6 seg.

Activitat E-F:Conversa-van a seure a les taules: 32 seg.

Activitat F-G: Religió. Entra el professor. Canvi d'activitat: 2 min.36 seg.

Activitat H-I: salutació-comentari mural: 11 seg.

Activitat J-K: comentari mural-treball individual: 2 min.21 seg.

Temps que dura l'atenció grupal:

- Activitats de gran grup:

Activitat 1 rutines	20 minuts (act. Sencera)
Activitat 2 conversa	6 minuts(act. Sencera)
Activitat 3 religió: Comentari mural	2 minuts(act. Sencera)

Activitats de petit grup: No han realitzat cap activitat d'aquestes característiques.

Activitats individuals:

Activitat 1 Retallar i enganxar el pessebre	15 minuts (tota l'act.)
---	----------------------------

2.3.OBSERVACIÓ DE CARACTERÍSTIQUES FÍSIQUES DE L'AULA CLASSE: P- 5

DATA: 4/12/08

II.luminació:

- Artificial o natural
- Reflexes a la pissarra?: No
- Contrast fosc/llum? No
- Diferents tipus d'il.luminació? No
- Els nens i nenes, s'hi veuen bé? Si

Temperatura:

Bé. No es queixen ni de fred ni de calor.

Espai:

M2 per nen/a: 2,9 m2

Ordre: Cada cosa té el seu lloc. Les bicicletes del pati han d'estar en un racó de la classe. Dissortadament no s'ha trobat cap més lloc fora de l'aula per posar-les i quan fan servir aquell racó les aparten.

Nombre d'espais delimitats i la funció de cadascun d'ells. S'hi senten a gust?

Funcions	Com s'hi senten	Material a l'abast segons la funció
Espai 1: Catifa (rutines, activitats de gran grup...)	A gust. Es veuen les cares. És un racó acollidor.	Sí.
Espai 2: taula per posar objectes del centre d'interès que s'estigui treballant.	Està a l'entrada. Hi van quan volen observar alguna cosa que hi ha a la taula	sí
Espai 3: taules de treball	Estan inquiets. Alguns nens no veuen bé la pissarra i han de moure la cadira. Tenen p rou espai per treballar.	sí
Espai 4: biblioteca	Bé. S'hi senten a gust. Hi ha una catifa per seure a terra.	sí

Espai 5: racó de les disfresses	Pendent observació racons	sí
Espai 6: racó dels metges	Pendent observació racons	sí

Observacions Espais: a les taules no hi acaben d'estar còmodes. Estan inquietos i hi ha una taula que queda massa lluny de la pissarra.

El mobiliari:

- Excès: No defecte: No
- Distribució del mobiliari i flexibilitat: El mobiliari és prou flexible per permetre canvis.
- Color: blanc trencat. Les taules verd mig.
- Alçada: És accessible als nens i nenes o no ho és: Sí. Accessible.
- Ordre: correcte

Decoració de l'aula:

Alçada de la informació rellevant: Quasi tot està a l'abast dels nens i nenes. Les coses que estan a dalt es veuen bé. Són prou grans.

Mida dels cartells segons l'alçada: es veuen bé, són massa petits: Les dites no es veuen, estan massa amunt i són molt petites, però quan la mestra les necessita les despenja perquè les puguin veure bé.

Organització de la decoració: Ben organitzada i delimitada.

Sobrecàrrega? No. Es van afegint i traient coses a mesura que es van treballant.

Canvis en la decoració: Permet canvis quan convé.

Influència de la decoració en l'atenció dels nens i nenes

funció	Nº referències del/la mestra a aquesta decoració.	distreu	Recolza l'aprenentatge. Fixen l'atenció si la necessiten pel què estan fent.	És irrellevant per ells. No en fan cas
decoració1: Calendari i rutines en general	1 (aquell dia no vaig observar rutines)	No	Sí	Quan el necessiten.
decoració2: Números que estan a l'armari	2	no	sí	Si que en fan cas.
decoració 3: Números que estan sobre la pissarra	1	no	sí	Estan massa amunt. Fan més cas als altres números

decoració 4: pissarra	1	no	sí	Sí, els agrada surtir-hi i pintar-hi.
decoració 5: cançons, normes, lletres, graelles racons		no	sí	Quan les necessiten.
decoració 6: treballs dels nenes i nens		no	No. Decoratiu.	No en fan gaire cas, però no distreu.
decoració7: lletres pissarra		no	sí	Quan les necessiten.
decoració8: graella aniversaris		no	sí	Quan ho necessiten

Observacions decoració: Manquen referències de lletres a la biblioteca.

Material:

És ric i variat? Prevalleix el plàstic

Hi ha presència de material obert? Construccions, disfresses.

Estat del material: En general està en bon estat perquè a principi de curs se'n fa una tria.

Ordre del material: correcte

En quins moments es relacionen amb el material? Quan reparteixen el material de treball. Quan acaben la feina i van a la biblioteca.

Com es relacionen amb el material? En tenen cura, en general. Costa ordenar. La mestra ha d'insistir.

Canvien sovint de material? No

Es distreuen fàcilment amb altres materials? No. Està molt ben ordenat i dins dels armaris i no distreu.

Elements distractors:

Elements que trenquen la dinàmica i distreuen:

Element 1: Entrada del conserge per agafar el full de menjador. Aquí si que distreu. Els nens i nenes paren l'activitat i el saluden. La mestra recondueix amb una cantarella.

Element 2: Entren dues mestres quan els nens estan fent treball individual i la mestra estava amb un nen. Trenca una mica aquesta relació mestra-nen.

Element 3: entra un nen d'una altra classe a portar una jaqueta perduda en mig d'una explicació. Distrosiona molt. La mestra ha de tornar a reconduir l'activitat.

Element 4: Hi ha un guix a terra. Un nen s'hi fixa i interromp l'explicació.

Element 5: Un paper que hi ha a terra fa que un nen s'hi entretingui jugant. Altres companys s'hi afegeixen. Interromp l'explicació de la mestra.

Temps que triguen en els canvis d'activitat en mantenir l'atenció de nou:

Activitat A-B: conversa a la catifa-explicació activitat a les taules: 20 seg.

Activitat B-C: Presentació de la làmina de l'esquelet: 10 seg.

Activitat C-D: Fitxa: Triguen 5 minuts entre repartir la fitxa i començar a treballar.

Activitat D-E: treball de numeració. Es comença a notar el cansament. Triguen prop de 2 minuts en centrar-se. Cal donar més protagonisme als nens i nenes.

Activitat E-F: Fitxa de numeració. Després de l'explicació i entre que comencen a treballar 3 min. 23 seg.

Activitat F-G: retallar i enganxar 7 coses. Cada nen s'hi posa quan va acabant l'altra fitxa.

Activitat H-I: Esmorzar: S'hi van posant quan van acabant.

Temps que dura l'atenció grupal:

- Activitats de gran grup:

Activitat 1 conversa sobre el nadal	7 minuts (l'activitat dura 15)
Activitat 2 explicació del treball	5 minuts (tota l'activitat)
Activitat 3 Comentari de la làmina de l'esquelet	8 min. (l'activitat dura 10)
Activitat 4 Explicació de la fitxa	3 min. (Tota l'activitat)

Activitats de petit grup: No han realitzat cap activitat d'aquesta mena.

Activitats individuals:

Activitat 1 Fitxa del cos.	Acaben la fitxa tots amb bona atenció
Activitat 2 fitxa dels números	Hi ha diversos nens (6) que no mantenen l'atenció i es dispersen molt. Els hi costa acabar la fitxa.
Activitat 3 retallar i enganxar	Bona atenció de tots els nens i nenes.

Annex 3: Observacions realitzades sobre les activitats, ordenades per dates i per cursos.

3.1. P3

3.1.1. 10/12/08

3.1.2. 26/01/09

3.1.3. 05/03/09

3.2. P5

3.2.1. 04/12/08

3.2.2. 08/01/09

3.2.3. 19/01/09

3.2.4. 29/01/09

3.2.5. 04/02/09

3.2.6. 12/02/09

3.2.7.

3.1. P-3

3.1.1. Observació d'una activitat: taller del buf.

Data: 10/12/08

Curs: P-3

Tipus d'activitat: de grup, individual, per parelles, petit grup.

Temps previst: 20 min.

Temps real: 10 min.

Explicació de l'activitat:

Es reparteix als nens i nenes una canya i un got d'aigua. Primer es fan exercicis amb les canyes, sense el got: Provocar l'aire, despentinar els companys amb l'aire, notar l'aire a la ma... Després fer bombolles a l'aigua.

S'expliquen els objectius de l'activitat? No

Té significat pel nen o nena? Sí. És màgica.

Té en compte el què els infants ja saben? Si. Fan alguna referència a bufar el pastís.

Experimenten amb l'aigua, l'aire, el fet de bufar...

Relacionen el què ja saben amb nous coneixements? Sí. Bufar pastís, conte dels tres porquets...

Parteixen dels interessos dels nens i nenes? sí

Passen de la globalització a l'anàlisi? sí

Són participatives? Qui és el protagonista? Sí. Els nens i nenes

És molt difícil? Ho poden fer sense ajuda, o amb mínima ajuda? Sí. Per la majoria és fàcil. A algun se l'ha d'ajudar.

Com es tracta l'error? No s'ha observat cap situació en què es doni un error.

S'hi impliquen? Molt Tots participen molt. Estan motivats? Molt atents i motivats.

En acabar, recullen les conclusions? Saben què han après? No

Emocions del nens i nenes davant l'activitat. **Goig**, ansietat, por, avorriment...

Clima generat durant l'activitat

Bon clima. Es relacionen entre ells. Estan tranquils i contents. No es molesten i estan per l'activitat.

3.1.2. Observació d'una activitat (notes de camp) activitat de petit grup: 2 grups: el grup 1 faran el nom i el 2 treballaran el número 1.

Data: 26 gener de 2009

Classe: P-3

Hora: d' 11.30 a 12.00

El grup arriba del pati i ens venen a veure tres nens de 6è. Participen en un projecte de l'escola d'aquest curs d'apadrinament d'un nen de P-3 per part d'un de 6è, i dos cops per setmana van a P-3 a fer activitats conjuntes. Aquesta activitat ha començat per la proposta del professor de 6è, que veia que el grup de 6è els hi calia agafar responsabilitats i abocar cap a un altra grup la seva experiència de ser els grans de l'escola. El professorat dels dos grups ha decidit quin tipus d'activitat realitzaran conjuntament, i aquestes seran un suport individualitzat a l' infant que han apadrinat, oferint un ajut sobre aquells continguts que s'estiguin treballant a la classe de P-3.

En aquest moment, el què s'està treballant és el número 1, i els nens de 6è que han baixat, que són tres, agafen a tres infants de P-3 i els ajuden a fer el número 1 a la pissarra, en un primer moment, i després en el paper. Mentrestant l'altra grup aprofita per fer el puzzle del nom amb la mestra, muntant les lletres en l'ordre correcte segons el nom de cada infant.

Observo que la actitud dels 3 infants que estan amb els 3 de 6è és molt positiva. L'atenció és màxima i la motivació també. La sessió ha estat molt aprofitada, perquè s'ha aconseguit consolidar la grafia del número 1, que ja s'estava practicant cada dia a l'aula però no acabava de sortir bé. Els nens i nenes de 6è han tingut amb els de P-3 una relació càlida i afectuosa i els nens i nenes de P-3 han respost molt bé.

S'observa que l'altra grup ha estat més neguitós i pendent del què feien els companys. Estaven massa a prop del grup dels de sisè. Es proposa per una altra sessió separar més els grups, utilitzant les taules d'esmorzar, que queden més allunyades i mig separades per un moble.

Es valora molt positiu l'experiència d'intercanvi entre els dos grups per ajudar l'atenció dels nens i nenes, i crear un clima d'aprenentatge més ric.

3.1.3. Observació d'una activitat: Rutines a P-3 i treball del grafisme del cercle.

Data: 5 de març de 09

Curs: P-3

Nº de nens i nenes: 4 nenes i 2 nens

Hora: de 9.30 a 10.15

Tipus d'activitat: **de grup, individual**, per parelles, petit grup.

Temps previst: 50 min.

Temps real: 45 min.

Explicació de l'activitat: La mestra intenta fer la rotllana. El grup ha estat fent anglès i estan asseguts a taula quan arriba la mestra. Es donen diversos conflictes a l'hora de fer la rotllana. Una nena no vol donar la ma a una altra, una altra nena no té la bata cordada i la mestra li diu que se la cordi. Es trenca la rotllana i una nena ajuda a l'altra a cordar-se la bata. Quan acaben la mestra canta per fer la rotllana un altra cop. Una nena interromp perquè a la nena d'abans li faltava cordar-se un botó de la bata. Finalment la mestra s'enfada, torna a començar la rotllana amb la cançó: "les nenes maques..." i ho aconsegueixen. Fer la rotllana ha costat 6 minuts. De 9.32 a 9.38. A les 9.38 comencen el bon dia. Una nena canta massa fort. El maquinista (l'encarregat de passar llista aquell dia) surt. 2 nens estan jugant i 3 estan atents. La mestra indica per on hem de començar a passar llista. Les nenes que estaven jugant deixen de fer-ho. El maquinista comença a passar llista. 9.42 a 9.44.

Una nena es distreu mirant el dibuix del pastís d'aniversari. Els altres estan molt atents. Compten els nens i nenes que s'han quedat a casa, i porten el nom de la nena que ahir estava a casa a l'escola. Seguidament miren el temps. L'activitat dura 2 minuts, fins les 9.46.

A les 9.46 i fins a les 9.47. Miren el calendari, quina dia és avui, què toca, ve la Maria a fer música, ve el Josep a fer Anglès, portem la bata neta a l'escola...

9.47. Li ensenyen la cançó a una nena que no va venir ahir. És la cançó de la barqueta, que van aprendre ahir. L'atenció és bona.

9.49. La mestra proposa de fer un dos a l'aire amb els dits, aprofitant que un nen ha vist el número 2 a l'armari i ha preguntat quin número era aquell. Després de fer el 2 a l'aire, van a dibuixar-ho a la pissarra. Es provoquen alguns conflictes per manca d'espai. La mestra els ajuda un per un i els ensenya un dibuix del cigne del conte de l'aneguet lleig. Quan ja tots han fet el 2 a la pissarra la mestra els fa seure a taula per començar el treball dels cercles. Ja són les 9.55.

Comença la mestra a explicar l'activitat quan ja estan tots asseguts a taula. Per això els fa sortir d'un en un a la pissarra a dibuixar cercles. Reparteix els fulls i van fent el treball a poc a poc, ja que és difícil per ells dibuixar cercles concèntrics al voltant d'una foto seva per fer com si fos un marc, canviant de color a cada cercle. Fan l'activitat tots junts, encara que cadascú ho fa al seu full. Primer els fa triar un color, i així aprofita per treballar els colors. Quan han acabat de dibuixar un cercle d'aquell color, agafen un altre, fins que acaben el treball.

El grup està atent. Van escoltant el color que vol cadascun i treballen concentrats. Un nen es posa de peu per dibuixar els cercles. Diu que li va millor. La mestra el respecte, i poc a poc tots es van posant de peu. L'activitat dura fins les 10.12, i l'atenció ha estat bona en tot moment. Mentre van triant el color, van cantant la cançó dels colors.

S'expliquen els objectius de l'activitat?

La rotllana sí, l'activitat dels cercles i del 2 no.

Té significat pel nen o nena?

Sí. Anem a fer un marc per a la nostra foto.

Té en compte el què els infants ja saben?

Sí. El 2 és com un cigne, ja havien fet anteriorment l'1 al aire. El dibuix del cercle està dins de la programació de domini del traç.

Relacionen el què ja saben amb nous coneixements? Sí.

Parteixen dels interessos dels nens i nenes?

Sí. L'activitat del 2 ha sorgit per la pregunta d'un membre del grup. Per fer el cercle es troben la seva foto.

Passen de la globalització a l'anàlisi? No, en general totes les activitats són analítiques.

Són participatives? Qui és el protagonista? Sí, ells fan les activitats, encara que la última, la dels cercles, la mestra guia molt, ja que presenta un nivell de dificultat una mica gran.

És molt difícil? Ho poden fer sense ajuda, o amb mínima ajuda? Amb ajuda.

Com es tracta l'error? Se'ls ajuda d'un en un. Si un nen s'equivoca de color, se li diu: n'estàs segur? Els altres nens intervenen corregint.

S'hi impliquen? Estan motivats? Sí. Tenen ganes de fer-ho i es mostren entusiasmats.

En acabar, recullen les conclusions? Saben què han après? No.

Emocions del nens i nenes davant l'activitat. Goig, ansietat, por, avorriment...

Realitzen l'activitat amb goig i amb seguretat.

Clima generat durant l'activitat

Bé. La mestra intenta crear la idea de grup sempre que pot.

3.2. P-5

3.2.1. Observació d'una activitat: conversa sobre el nadal, treball sobre l'esquelet, el número 7

Data: 4/12/08

Curs: P-5

Hora: de 9.15 a 11

Tipus d'activitat: **de grup**, **individual**, per parelles, petit grup.

Temps previst:

- Activitat 1: 30 min.
- Activitat 2: 20 min.
- Activitat 3: 15 min. + 10 min.
- Activitat 4: de 20 a 30 min.

Temps real:

- Activitat 1: 27 min.
- Activitat 2: 15 min.
- Activitat 3: 11 min.
- Activitat 4: de 20a 30 min. Depèn del nen.

Explicació de l'activitat:

- Activitat 1: Conversa sobre el Nadal i lectura i repetició d'un poema que ja havien après. És una activitat que crea expectativa. Explica el treball que realitzaran per Nadal.

- Activitat 2: Repàs d'un treball que ja han fet sobre l'esquelet. Comentari d'una làmina.
- Activitat 3: Explicació de la fitxa: La mestra explica la fitxa i els fa participar amb moviments de les diferents parts del cos. Després els fa pensar: Què hem de fer a la fitxa?
- Retallar 7 coses i enganxar.

S'expliquen els objectius de l'activitat?

- Activitat 1: Sí.
- Activitat 2: Sí. La fem per recordar allò que havíem après i per ensenyar-ho als nens que no van venir
- Activitat 3: No.
- Activitat 4: No

Té significat pel nen o nena?

- Activitat 1: Sí. Tenim ganes de parlar del Nadal.
- Activitat 2: Sí. És el seu cos per dins.
- Activitat 3: Sí. Es referix a ells i al que els agrada fer. (esport, jugar...)
- Activitat 4: Sí. Són joguines de reis.

Té en compte el què els infants ja saben?

- Activitat 1: sí. Primer diuen què recorden d'altres anys del Nadal.
- Activitat 2: Sí. És una activitat de repàs.
- Activitat 3: Sí. Parts del cos ja aprenes i parts que movem quan fem alguns moviments determinats.

- Activitat 4: Sí: el números, les joguines.

Relacionen el què ja saben amb nous coneixements?

Sí, en totes les activitats.

Parteixen dels interessos dels nens i nenes? Sí en totes.

Passen de la globalització a l'anàlisi?

- Activitat 1: Sí
- Activitat 2: Sí, el cos per fora-per dins, els óssos, noms d'alguns óssos.
- Activitat 3: No. Comença fent una anàlisi.
- Activitat 4: No. Comença comptant.

Són participatives? Qui és el protagonista?

- Activitat 1: És una conversa i hi ha feed-back entre mestra i alumnes. La mestra fa participar els nens amb un ritme amb les mans acompanyant els poemes.
- Activitat 2: Els nens i nenes no participen gaire. Només els que estan més a prop de la pissarra, que veuen millor la làmina. Els de darrera es comencen a distreure ràpidament (als 2 minuts) encara que no molesten.
- Activitat 3: Els nens i nenes en són els protagonistes ja que és un treball individual.
- Activitat 4: Els nens i nenes.

És molt difícil? No. Ho poden fer sense ajuda, o amb mínima ajuda? Sense ajuda. Les quatre activitats.

Com es tracta l'error? No s'han donat ocasions en què s'hagi de partir de l'error.

S'hi impliquen? Estan motivats?

- Activitat 1: Sí. Motivació i atenció altes.
- Activitat 2: La meitat de la classe sí i l'altra no.
- Activitat 3: Sí. L'explicació de l'activitat ha generat més participació i implicació dels nens i nenes. La fitxa la fan perquè "toca" sense ganes.
- Activitat 4: Sí. Implicació total. Atenció forta.

En acabar, recullen les conclusions? Saben què han après?

L'activitat 2 és un recull de conclusions. A les altres no es fan reculls de conclusions.

Emocions del nens i nenes davant l'activitat. Goig, ansietat, por, avorriment...

1. Goig, tranquil, litat.
2. En general goig però es comença a veure avorriment en alguns nens i nenes. Inquietud.
3. més tranquil, litat.
4. goig.

Clima generat durant l'activitat

Activitat 1: Tranqui

Activitat 2: Tranquils

Activitat 3: Es comença a notar el cansament

Activitat 4: Relaxat. Les imatges generen converses entre els nens i nenes.

Observacions generals:

cal trobar un fil conductor entre les diferents activitats. No tenen relació entre elles i això crea dispersió. Es passa del nadal a l'esquelet massa bruscament.

Trobo que hi ha poca participació dels nens i nenes. La mestra ha de mirar de fer-los participar més perquè en tenen ganes. Les activitats que més atents han estat han estat aquelles en les que participava més l'alumnat. Per exemple, quan un nen, per indicació de la mestra s'ha aixecat a mirar una paraula a la porta, o quan un nen ha hagut d'assenyalar un número a la paret. També es nota que quan parlen ells s'escolten més. A la mestra se l'escolten cinc minuts, i després es dispersen.

3.2.2. Observació d'una activitat: Conversa sobre les vacances de Nadal i el què ens han portat els Reis Mags.

Data: 8/Gener/2009

Curs:P-5

Hora: De 11.30 a 12.00

Número de nens i nenes observats: 7nenes i 6 nens

Tipus d'activitat: **de grup**, individual, per parelles, petit grup.

Temps previst: 30 minuts

Temps real: 27 minuts

Explicació de l'activitat:

El grup arriba del pati en fila. S'asseuen a les taules i per indicació de la mestra i per ordre segons les taules, es van asseien a la catifa. En un primer moment, la mestra fa centrar l'atenció del grup, col·locant-se a la catifa correctament asseguts, i fent un joc de mans per induir al silenci. L'activitat és la continuació de la que han fet al matí, que no he observat, i es tracta d'una conversa sobre les vacances de nadal.

S'expliquen els objectius de l'activitat? S'explica el què es va fer i es diu que es continua amb l'activitat del matí.

Té significat pel nen o nena?

Si. Es tracta d'explicar al grup una vivència personal que els toca molt d'a prop: les vacances de nadal i els reis. És un grup que li agrada molt explicar coses.

Té en compte el què els infants ja saben? Si. Són vivències pròpies i tenen l'oportunitat d'utilitzar vocabulari après sobre el tema de les joguines.

Relacionen el què ja saben amb nous coneixements? Si. Van evolucionant en l'expressió oral del català a partir del què ja saben dir: "Per reis m'han regalat..." "aquestes vacances..."

Parteixen dels interessos dels nens i nenes? Si. El tema és del seu interès, així com l'activitat en sí: Explicar vivències.

Passen de la globalització a l'anàlisi? Cada nen explica segons ell veu les vacances.

Alguns expliquen la idea global de les seves vacances i d'altres s'hi fixen més en algun detall que els ha cridat l'atenció.

Són participatives? Qui és el protagonista? Per les característiques de l'activitat el grup, tot i que de vegades es dispersen els que no els toca parlar i parlen quan no toca. La mestra ha de reconduir sovint. El problema és que tots tenen moltes ganes de parlar i no tots poden fer-ho. No poden participar tots i tots tenen moltes ganes de fer-ho.

És molt difícil? Ho poden fer sense ajuda, o amb mínima ajuda? No. Cadascú s'expressa al seu nivell. La mestra els va fent repetir coses que no diuen correctament.

Com es tracta l'error? S'aprofita. No es diu que està malament, però se li fa repetir a l'infant allò que no ha dit bé.

S'hi impliquen? Estan motivats? Si

En acabar, recullen les conclusions? Saben què han après?

La mestra va fent conclusions o resums parcials durant tota l'activitat.

Emocions del nens i nenes davant l'activitat. Goig, ansietat, por, avorriment...

Els agrada, estan joiosos, tot i que els últims 10 minuts comencen a notar l'avorriment.

Clima generat durant l'activitat:

Distès però una mica dispers. Molts nens i nenes no escolten, tot i que no molesten. Hi ha moments en què l'espera per participar se'ls fa massa llarga. Això fa que estiguin inquiets. Mouen tot el cos. Necessiten balancejar-se, aixecar cames, cul, tocar joguines, tocar-se les botes. Cal una dinàmica més participativa, més ràpida, més rítmica.

Observacions generals:

S'han observats elements disruptius que venen del propi grup, com nenes i nens que parlen entre ells, o una nena que es posa a jugar amb les seves botes i d'altres s'hi apunten. També d'elements de fora: una xinxeta i una brossa que hi ha a la catifa..

L'atenció grupal ha durat poc. Solament 7 minuts. Després s'ha anat dispersant.

3.2.3. Observació d'una activitat: Rutines diàries a P-5 (calendari, llista, temps)

Data:19/01/09

Curs:P-5

Nº de nens i nenes: 7 nenes i 7 nens. (aquell dia falten 1 nen i una nena)

Tipus d'activitat: de grup, individual, per parelles, petit grup.

Hora d'observació: de 9,10 a 9,40

Temps previst: 20 min.

Temps real: 30 min.

Explicació de l'activitat:

El primer, en ser dilluns, és fer el canvi de càrrecs. Es recorda i es llegeix qui havia estat per última vegada l'encarregat d'una feina i es decideix qui ho serà ara, seguint el torn.

Els infants posen un gomet a la gràfica. La mestra va passant amb el dit els noms dels nens i nenes, i quan veuen el nom del nen que ha de posar el gomet diuen "stop"

L'atenció durant aquests primers cinc minuts és bona.

La següent activitat és passar llista. L'encarregat va dient els noms dels nens i els altres van contestant: Sóc aquí, bon dia. L'atenció segueix bona.

Seguidament diuen quin dia de la setmana som i quines activitats toca fer: Anglès, música...

Després el temps: L'encarregat va a veure quin temps fa avui i mentrestant la mestra aprofita per recordar que s'ha de portar la bata i els deures. Ara ja comencen a estar menys atents. Es distreuen més i parlen entre ells.

El nen que ha anat a veure el temps torna i posa el cartell de sol, però ningú no se n'ha adonat perquè la mestra ja està amb el calendari preguntant quin número és el 19.

L'encarregat del calendari fa contestar un nen que té la ma aixecada.

Un altre nen explica que ha estat el seu aniversari, i apunta al calendari el dia que ho va ser. Encara un altre nen diu que avui és l'aniversari de la seva cosina. Quan parlen els nens i nenes l'atenció millora.

S'observen els següents **elements distractors** durant l'activitat: Una cançó que canten a la classe del costat i se sent, i una nena que arriba tard.

S'expliquen els objectius de l'activitat?: No. Com que ho fan cada dia, el grup ja sap perquè ho fa.

Té significat pel nen o nena?: Si

Té en compte el què els infants ja saben?: Des de P-3 es va treballant progressivament i es van aprenent noves coses: més números, mesos de l'any, dies de la setmana, hores, temps que fa, temperatura...

Relacionen el què ja saben amb nous coneixements?: Si, contínuament.

Parteixen dels interessos dels nens i nenes?

Sí, buscar quans dies queden per una excursió, per l'aniversari d'un infant, saber si ens hem d'abrigar per anar al pati o si no podrem sortir perquè plou, prevenir les activitats que farem durant el dia... Tot els ajuda a orientar-se en l'espai i el temps.

Passen de la globalització a l'anàlisi?

Si, passem de saber què és una setmana, o un mes, a saber quants dies té cada espai de temps, a analitzar què farem durant el dia, o els dies que falten per...

Són participatives? Qui és el protagonista?

Sí, hi ha diversos encarregats que van variant, i els que volen poden participar parlant, però no dóna lloc a participar més nens i nenes que potser també voldrien, ja que l'activitat s'ha allargat més del previst.

És molt difícil? Ho poden fer sense ajuda, o amb mínima ajuda?

Ja ho poden fer sols, encara que de vegades necessiten orientacions de la mestra amb continguts que encara no dominen: Quin mes era el mes passat? Quin mes estem ara?

Com es tracta l'error?

Els mateixos nens i nenes s'adonen dels errors i ho diuen, es corregeix immediatament. S'aprofita per afavorir l'atenció: "Molt bé, en Pep se n'ha adonat que aquest dia no és avui perquè estàvem a casa. Està molt atent."

S'hi impliquen? Estan motivats?

És un moment que es crea un bon clima de grup. Els agrada perquè se senten que formen part d'un grup i els agrada participar aportant experiències seves.

En acabar, recullen les conclusions? Saben què han après?

No.

Emocions del nens i nenes davant l'activitat. Goig, ansietat, por, avorriment...

En general realitzen l'activitat amb goig, encara que alguns es cansen aviat i mostren avorriment. (badallen, parlen amb el del costat, es mouen molt...)

Clima generat durant l'activitat

S'ha generat un bon clima. L'activitat ha estat dinàmica però potser caldria que poguessin parlar més nens i nenes.

3.2.4 • Observació d'una activitat: Rutines. Treball del so "s"

Data: 29/gener/09

Curs: P-5

Hora: de 9,15 a 9.50

Tipus d'activitat: **de grup**, individual, per parelles, petit grup.

Temps previst: 45 minuts

Temps real: 35 minuts

Explicació de l'activitat:

Rutines diàries a P-5. Llista, calendari, temps.

Es passa llista normalment, com cada dia, sense problemes destacables. És un nen o nena encarregat que ho fa, i cada setmana es canvia de càrrec. El mateix nen que passa llista també mirarà el calendari per saber quin dia som i observarà el temps que fa. Quan anem pel calendari, una nena interromp per explicar que avui és l'aniversari de la seva àvia. La mestra aprofita per treballar numeració fent comparacions amb les edats de l'àvia, de la mestra i dels nens. Un altre nen explica que aviat serà el seu aniversari i compten els dies que falten pel seu aniversari i ho apunten al calendari. Quan acaben amb les rutines, van a la cadira a treballar i la mestra crida a la nena que abans havia intervingut i li fa escriure el nom de la seva àvia a la pissarra. La resta del grup intervindrà ajudant a la nena a escriure el nom.

Tot seguit es fa la presentació de la lletra "s". Pensen entre tots i totes paraules que soni la "s".

S'expliquen els objectius de l'activitat? Sí. També es motiva: *"Aquest any ho hem d'aprendre molt bé... Aquí tenim l'ajuda (assenyalant la lletra "s") Ho podem mirar sempre que ho necessitem"*

Té significat pel nen o nena? Sí. Tenen molt clar que aquest curs "Toca" aprendre a llegir.

Té en compte el què els infants ja saben? Sí. Es parteix del nom conegut d'un familiar d'un nen de la classe, i de les lletres que ja saben escriure.

Relacionen el què ja saben amb nous coneixements?

Sí, anem avançant amb el coneixement de lletres i aquelles estratègies que han après per identificar auditivament i visual, les fan servir en els aprenentatges de les noves lletres.

Parteixen dels interessos dels nens i nenes? Sí. Aprenen a partir de les pròpies vivències.

Passen de la globalització a l'anàlisi? No. Comencen analitzant les lletres que té un nom, i després, en la introducció de la "s" es parteix de la lletra, i no pas de la paraula.

Són participatives? sí Qui és el protagonista? Tot i que son els nens i nenes, participen pocs nens i nenes.

És molt difícil? Ho poden fer sense ajuda, o amb mínima ajuda? L'ajuda que necessiten prové dels mateixos nens i nenes.

Com es tracta l'error? De vegades s'evita: Per exemple, quan s'ha presentat la "s", directament s'ha explicat la diferència entre la "s", el 2 i el 5, sense esperar que els nens s'equivoquin per explicar-ho, i d'altres s'aprofita: Primer la nena escriu la paraula i després corregim entre tots, els nens i nenes diuen paraules que creuen que tenen la "s" i entre tots decidim si sona o no sona. S'hi impliquen? a mitges. una mica perquè toca.

Estan motivats? no massa. ho fan perquè toca.

En acabar, recullen les conclusions? Saben què han après? no.

Emocions del nens i nenes davant l'activitat. Goig, ansietat, por, avorriment... alegria. avorriment.

Clima generat durant l'activitat. A la rotllana millor. A la taula estan inquiets. S'aixequen, no s'estan quietes, es distreuen. Els nens de la última taula estan massa lluny. Es distreuen. Hi ha molt de soroll de cadires. Clima dispers.

A la catifa també hi ha algun element discordant. Nens que juguen, riures...

La mestra de vegades no deixa participar els nens i nenes que volen explicar alguna cosa.

Observacions:

Proposta: Fer un semicercle davant de la pissarra i enretirar les taules per fer-les servir només per treballar. Les activitats de pissarra fer-les al semicercle.

Escurçar les activitats. dotar-les de ritme intern.

Crear espais de participació dels nens i nenes. S'han de poder expressar, ho necessiten.

Parlar més els nens i nenes i menys la mestra. Això evita la monotonia en la veu.

3.2.5. Observació d'una activitat: Escriptura de paraules a la pissarra.

Data: 4 de febrer de 09

Curs: P-5

Tipus d'activitat: **de grup, individual**, per parelles, petit grup.

Temps previst:

Temps real:

Explicació de l'activitat: Surten de 4 en 4 a la pissarra a escriure una paraula que hi ha dibuixada i enganxada. Quan acaben seuen i es fa una avaluació col·lectiva per acabar de corregir allò que no ha sortit prou bé. Tota la classe participa ajudant si un nen no se'n surt sol. La mestra va donant pistes: Què necessitem per escriure... Seguidament, quan han acabat de corregir, llegim entre tots totes les paraules que han escrit. El treball individual consisteix en escriure i llegir les paraules que s'han escrit a la pissarra.

La nena que reparteix els fulls no dona El full fins que tots estan ben asseguts i preparats per treballar. Els que tenen El full de seguida es posen a treballar. Els que tenen dubtes aixequen la ma. La mestra va passant amb la goma. treballen més o menys tranquils. S'ajuden entre ells, miren a la pissarra...

Després agafen els plastidecors i pinten els dibuixos.

S'expliquen els objectius de l'activitat? No

Té significat pel nen o nena? No. És una activitat de lectura i escriptura que no està en un context significatiu.

Té en compte el què els infants ja saben? Si

Relacionen el què ja saben amb nous coneixements? si

Parteixen dels interessos dels nens i nenes?

d'alguns nens i nenes que tenen interès per aprendre a llegir i escriure.

Passen de la globalització a l'anàlisi? si. Van del dibuix i la paraula global a l'anàlisi dels sons.

Són participatives? Qui és el protagonista? Si. Els protagonista és el grup així com els nens i nenes que van sortint a la pissarra.

És molt difícil? Ho poden fer sense ajuda, o amb mínima ajuda? si. L'ajuda prové del grup.

Com es tracta l'error?

Es parteix de l'error, del què el nen ha escrit primer per després corregir.

S'hi impliquen? Estan motivats? si, bastant. tant en el treball de grup com en l'individual.

En acabar, recullen les conclusions? Saben què han après? Sí. Llegir les paraules un cop escrites és una manera de concloure l'activitat i adonar-se'n del què hem après.

Emocions del nens i nenes davant l'activitat. Goig, ansietat, por, avorriment...

Goig.

Clima generat durant l'activitat

Es genera un bon clima de grup. No se'n riuen dels errors dels altres i tots volen col·laborar i participar. Costa que aixequin la ma i esperin el torn de paraula.

3.2.6. Observació d'una activitat: Rutines diàries a P-5.

Data: 12 de febrer de 09

Curs: P-5

Tipus d'activitat: **de grup**, individual, per parelles, petit grup.

Temps previst: 30 minuts

Temps real: 20 minuts

Explicació de l'activitat: A les 9 i 10 encara entren nens tard. Els infants, mentre es van posant la bata, es van asseient a la cadira. Quan ja estan tots asseguts, es van asseient per taules a la cadira, per indicació de la mestra. Entretant, els que han arribat tard es van posant la bata. Es comencen les rutines (la llista) amb encara dos nens posant-se la bata. Els nens i nenes ja tenen les rutines molt interioritzades.

Compten els nens i nenes que hi ha avui a la classe. En aquest moment, uns nens que estaven parlant deixen de parlar i s'integren en el comptatge. Una nena interromp: "En Pep està al revés..." No se li fa cas i es continua comptant. Aquesta activitat ha durat 5 minuts.

Data: Es mira quin dia és i què toca. La mestra fa un joc de mans per reconduir l'atenció del grup. Temps que ha durat l'activitat: 2 minuts

Temps: Anar a mirar El temps i posar El cartell corresponent: Temps: 51 seg.

Calendari: La mestra pregunta quin dia és avui: “Si ahir era dia 11 avui és...” ho diuen pregunta si algú coneix aquest número. Fa participar a algú que té El dit aixecat. La mestra pregunta si algun nen sap on anem demà. Els nens i nenes van contestant: “D’excursió, a un edifici molt gran, al carnestoltes, a l’aquari, al teatre...” Finalment un nen diu: Al Liceu. La mestra fa escriure la paraula LICEU al calendari, al nen encarregat. Temps: 7 minuts.

L’atenció es comença a dispersar. La mestra fa un altre joc de silenci: “ma ma ma, dit, dit, dit, shhhh” Tothom calla. La mestra pregunta: Quin mes estem? Recordem un poema del mes de febrer. Ho diem fort, i després fluix. Temps: 2 minuts. S’aixequen a poc a poc i van a seure a la cadira.

La mestra recorda El poema de les hores i els nens i nenes la repeteixen. Iniciem l’activitat: Presentació de la B. Diem paraules que tinguin la “b”

S’expliquen els objectius de l’activitat? No. Com que es fa cada dia, no cal.

Té significat pel nen o nena? si. Orientació temporal.

Té en compte el què els infants ja saben? si.

Relacionen el què ja saben amb nous coneixements? si.

Parteixen dels interessos dels nens i nenes? Si. Sentir El seu nom, El nom dels seus companys, saber si fa fred, calor, què toca fer avui...

Passen de la globalització a l’anàlisi? és una activitat totalment analítica.

Són participatives? Qui és el protagonista? en general poc participativa. Només participen els nens que els toca.

És molt difícil? Ho poden fer sense ajuda, o amb mínima ajuda? amb mínima ajuda. Quasi tot ho poden fer sols.

Com es tracta l’error? no es diu que està malament, es van dient coses fins que un nen encerta.

S'hi impliquen? Estan motivats? si. En acabar, recullen les conclusions? Saben què han après? No. Emocions dels nens i nenes davant l'activitat. Goig, ansietat, por, avorriments... És un moment de retrobament del grup. Estan contents.

Clima generat durant l'activitat: Clima distès. Els nens i nenes estan a gust

3.2.7. Observació d'una activitat: Racons de treball a P-5

Data: 27 de febrer de 09

Curs: P-5

Tipus d'activitat: de grup, individual, per parelles, **petit grup**.

Temps previst: 45 minuts

Temps real: 45 minuts

Explicació de l'activitat: Hi ha 3 racons: 2 que funcionen amb una mestra i un que funciona autònomament. Cada setmana van canviant de racó de manera que en tres setmanes, tots han passat per tots els racons. Els racons són de treball: Un de llengua, un de matemàtiques i un de trencaclosques. Tots els racons tenen entre 4 i 5 infants.

- Racó de llengua: 5 infants (2 nens i 3 nenes). Estan amb la mestra tutora i realitzen un joc de dòmino paraula-dibuix. Quan acaben, el racó es divideix en dos grups: Mentre 3 alumnes confegeixen paraules amb lletres amb l'ajut de la mestra, els altres 2 fan una activitat de relacionar paraula-dibuix de manera autònoma.
- Racó de matemàtiques: 2 nenes i un nen (faltaven dos nens) amb la mestra de suport. Els infants realitzen jocs de cartes. El primer d'aparellar dibuixos incomplets a mode de puzzle: La mestra reparteix 6 cartes per a cada ú, i posa una carta al mig. Els infants han de mirar si tenen la parella o no.

Quan acaben realitzen una segona activitat en la què la mestra reparteix una baralla espanyola: 12 cartes per cadascú, i les han d'ordenar.

- Racó de puzzles: Racó que funciona autònomament, sense mestra. Hi ha 1 nena i 3 nens. Han de fer puzzles. S'observa que primer cadascú fa El seu puzzle i a mesura que va passant El temps, s'acaben ajuntant i fent un puzzle entre dos.

S'expliquen els objectius de l'activitat? No.

Té significat pel nen o nena? Sí. Són activitats molt lúdiques. Té en compte el què els infants ja saben? sí. Parteixen dels seus coneixements previs en lectura, escriptura, matemàtiques, domini de l'espai: Lletres conegudes, paraules senzilles...

Relacionen el què ja saben amb nous coneixements? sí. Van avançant en la lectura, escriptura. Posen en pràctica mecanismes ja apresos.

Parteixen dels interessos dels nens i nenes? sí. són lúdiques.

Passen de la globalització a l'anàlisi? Totes les activitats són bastant analítiques. La única que podria ser una mica més global és la de relacionar paraula-dibuix i el dòmino

Són participatives? Qui és el protagonista? els nens i nenes, encara que s'observa poca autonomia dins els petits grups. Els dos grups que estan amb les mestres, estan bastant dirigits.

És molt difícil? Ho poden fer sense ajuda, o amb mínima ajuda?

dòmino: una mica difícil. Ho fan amb força ajuda. En les matemàtiques, necessiten ajuda sobretot per respectar el torn de joc, que encara els costa.

Com es tracta l'error? S'evita. La mestra del racó de llengua evita que s'equivoquin. Directament els ajuda en els nens que fan l'activitat de confegir lletres.

S'hi impliquen? Estan motivats? si.

En acabar, recullen les conclusions? Saben què han après? No

Emocions del nens i nenes davant l'activitat. Goig, ansietat, por, avorriment...

Estan tranquils i relaxats. Contents.

Clima generat durant l'activitat Bon clima. Com que coneixen la dinàmica dels racons, no els costa està centrats en El què estan fent, sense mirar què fan els altres. No hi ha conflictes en cap dels racons, ni tant sols en l'autònom, i entre ells s'acaben ajuntant per fer els puzzles. Se senten molt acollits per la mestra.

Observacions generals:

El racó de puzzles funciona molt bé sol. L'atenció és molt bona en tots els racons. Per ser racons, són poc autònoms. Més racons són petits grups. S'hauria d'afavorir l'autoaprenentatge, amb activitats que ells mateixos poguessin corregir. Se suposa, que els nens i nenes que realitzen El taller de confegir lletres amb la mestra, són nens que els costa més la lectura. No seria millor, doncs, que fessin l'altre activitat, la que és més global, de relacionar paraula-dibuix?

3.2.8. Observació d'una activitat: Rutines a P-5

Data: 5 de març de 09

Curs: p-5

Nº de nens i nenes: 8 nens i 6 nenes

Tipus d'activitat: de grup, individual, per parelles, petit grup.

Temps previst: 20 minuts

Temps real: 20 minuts

Explicació de l'activitat:

Rutines del dia a dia: Passar llista, calendari, temps, i dibuix de la classe. Es nota un murmurí general. No estan gens atents. Estan contents i relaxats. Un nen vol parlar al grup i no se'l deixa. Un altre nen tampoc ho pot fer. Parlen tota l'estona entre ells. Avorriments? Ja s'ho saben de cada dia?

La mestra trenca la dinàmica ensenyant la làmina del mes de març. Han d'anar dient què hi veuen i van contestant les preguntes que fa la mestra. Aquí estan atents. Una nena interromp perquè entra tard a la classe. L'atenció es dispersa una mica. La mestra continua amb el poema i explica què vol dir. Repeteixen el poema. Acaben l'activitat i seuen a taula, a les 9,21. Mentre comença la nova activitat, seuen a taula, criden una mica, estan esverats. Es veu alguna taula que fan jocs d'eliminació. L'altra taula recita un poema que han après.

La mestra escriu la data a la pissarra amb l'ajuda dels nens i nenes, que li recorden quin dia és avui, i li van dient les lletres. Estan inquiets i es mouen molt. Una nena juga amb un collaret i la mestra li pren. Continuen amb la data. La mestra proposa, a proposta meua, que dibuixin la classe. Ho fa escrivint a la pissarra la paraula CLASSE i l'han de llegir. Reparteix els fulls i comencen l'activitat. Jo me'n vaig a P-3.

S'expliquen els objectius de l'activitat? No.

Té significat pel nen o nena? Les rutines sí. El poema i el dibuix no.

Té en compte el què els infants ja saben? Sí

Relacionen el què ja saben amb nous coneixements? Sí.

Parteixen dels interessos dels nens i nenes? no donen lloc a l'expressió espontània dels nens i nenes.

Passen de la globalització a l'anàlisi? Són activitats analítiques.

Són participatives? Qui és el protagonista? La més participativa és la del dibuix. Les rutines participen els que volen. Avui no han participat gaire perquè estaven molt distrets.

És molt difícil? Ho poden fer sense ajuda, o amb mínima ajuda? És fàcil. Ho fan sense ajuda. La que té més dificultat és la del calendari.

Com es tracta l'error? Quan llegeixen "la classe" alguns nens s'equivoquen i entre ells es van corregint.

S'hi impliquen? Estan motivats? Ho fan perquè "toca" i com que ja s'ho saben, s'avorreixen una mica.

En acabar, recullen les conclusions? Saben què han après? No

Emocions del nens i nenes davant l'activitat. Goig, ansietat, por, avorriments...Les rutines mostren avorriments. A la cadira ja estan més implicats, quan se'ls proposa l'activitat de dibuixar la classe.

Clima generat durant l'activitat: Relaxat, distès, però dispers. La mestra tampoc ha intentat reconduir l'atenció constantment, ha deixat que els nens i nenes s'autocontrolin sols, i s'ha de dir, que en moments, s'ha aconseguit.

Annex 4. Participació dels nens i nenes en la recollida de dades

El nom dels nens i nenes entrevistats són inventats, i no corresponen amb el nom real dels nens i nenes entrevistats.

Nen: Vicente

Preguntes:

T'agrada venir a l'escola? T'ho passes bé? Sí

Què és el que més t'agrada fer a l'escola? jugar

De totes les coses que has fet avui a l'escola, quina t'ha agradat més? Religió

Aprens molt a l'escola? Sí Quines coses has après a l'escola? "La Melània ens ha ensenyat aquestes músiques." (assenyala els cartells de les cançons a la paret.)

Nena: Míriam

Preguntes:

T'agrada venir a l'escola? T'ho passes bé? Sí

Què és el que més t'agrada fer a l'escola? jugar

De totes les coses que has fet avui a l'escola, quina t'ha agradat més? Fer feinetes

Aprens molt a l'escola? Sí Quines coses has après a l'escola? sumes

Nena: Aina

Preguntes:

T'agrada venir a l'escola? Sí T'ho passes bé? Sí

Què és el que més t'agrada fer a l'escola? Joc simbòlic. Disfresses.

De totes les coses que has fet avui a l'escola, quina t'ha agradat més? Joc simbòlic. Fer puzzles.

Aprens molt a l'escola? Sí Quines coses has après a l'escola? Pi, piano, a dormir. (Avui han estat treballant aquestes paraules)

Nen: Dario

Preguntes:

T'agrada venir a l'escola? Sí T'ho passes bé? Sí

Què és el que més t'agrada fer a l'escola? Enterrar la sardina

De totes les coses que has fet avui a l'escola, quina t'ha agradat més? Anar a veure les plantes.

Aprens molt a l'escola? Sí Quines coses has après a l'escola? Cor, pop (avui han estat treballant aquestes paraules).

Nena: Begoña

Preguntes:

T'agrada venir a l'escola? Sí T'ho passes bé? Sí

Què és el que més t'agrada fer a l'escola? Trencaclosques, bon dia, cantar, a mi m'agrada todo. Ballar.

De totes les coses que has fet avui a l'escola, quina t'ha agradat més? Religió

Aprens molt a l'escola? Sí Quines coses has après a l'escola? A fer trencaclosques.

Nen: Mohammed

Preguntes:

T'agrada venir a l'escola? Sí T'ho passes bé? Sí

Què és el que més t'agrada fer a l'escola? jugar

De totes les coses que has fet avui a l'escola, quina t'ha agradat més? Mirar les plantes.

Aprens molt a l'escola? Sí Quines coses has après a l'escola? Llegir

Nena: Sandra

Preguntes:

T'agrada venir a l'escola? T'ho passes bé? Sí

Què és el que més t'agrada fer a l'escola? jugar

De totes les coses que has fet avui a l'escola, quina t'ha agradat més? Racons

Aprens molt a l'escola? Sí Quines coses has après a l'escola? Coses de dibuixos

Nena: Eva

Preguntes:

T'agrada venir a l'escola? T'ho passes bé? Sí

Què és el que més t'agrada fer a l'escola? jugar

De totes les coses que has fet avui a l'escola, quina t'ha agradat més? Mirar les plantes

Aprens molt a l'escola? Sí Quines coses has après a l'escola? sumar

Nen: Alberto

Preguntes:

T'agrada venir a l'escola? Sí T'ho passes bé? Sí

Què és el que més t'agrada fer a l'escola? Carnestoltes

De totes les coses que has fet avui a l'escola, quina t'ha agradat més? Racons

Aprens molt a l'escola? Sí Quines coses has après a l'escola? cantar

Annex 5. Què fan els nens durant el dia i la nit?

(dades extretes d'un treball realitzat per ells durant el 1er trimestre.

Treball que han fet els nens i nenes de P-5: La mestra els va demanar que dibuixin què fan durant el dia i durant la nit. Era un treball per diferenciar entre dia i nit. He recollit les respostes dels nens i nenes per contrastar-les amb la informació provinent de les famílies en les entrevistes.

Els nens i nenes durant la nit:

- Miren la tele: 7
 - Sols: 2
 - Amb algú: 4
 - Amb la mare: 1
- Juguen a la play: 2
- Dormir: 1
- Juguen a cotxes: 1

Els nens i nenes durant el dia:

- Estar a l'escola
- Estar amb la família
- Anar a comprar: 4
- Menjar i fer caca
- Fer exercicis
- Jugar a la play: 2
- Jugar amb la pilota
- Jugar amb la mama.

Annex 6. Notes de camp

Activitats o moments en què s'ha creat una atenció màxima de tot el grup:

- Quan l'Aina ha anat a mirar i assenyalar el número 7 per petició de la mestra. Tot el grup ha dirigit la seva atenció cap a l'Aina, i a cridat l'atenció dels nens i nenes que estaven distrets en aquell moment.
- Quan la Núria ha anat a mirar les lletres de fora. Per petició de la mestra. Tot el grup ha dirigit la seva atenció cap a la Núria.
- Quan la mestra fa repetir alguna cosa en català o algun poema. Tots els nens i nenes participen i capta l'atenció dels nens i nenes distrets.
- Activitat dels pots a P-3. Endevinar en quin pot hi ha cada objecte. Tots han estat súper atents.
- Activitat de fer la macedònia a P-3: Han estat molt atents. S'han sabut esperar quan tocava i l'activitat de tastar la fruita amb els ulls tancats ha tingut una gran atenció. Les dues activitats han durat $\frac{3}{4}$ d'hora i han estat tota l'estona molt atents.
- Activitat de pintura a P-3.
- Projecte confiança 6è-P-3. Els nens que els ha tocat treballar amb un nen de 6è han estat molt atents de manera individual.

Annex 7. Enquestes a les famílies

Enquesta nº1

Encuesta a los padres i madres de parvulario

Queridas familias,

Las maestras de parvulario hemos elaborado esta encuesta para conocer vuestra opinión sobre algunos aspectos del parvulario de la escuela, con el fin de mejorar el trabajo conjunto con las familias. Es una encuesta anónima y contamos con vuestra sinceridad.

¿Las notas, informaciones varias sobre actividades, excursiones o material que teneis que traer a la escuela:

¿Os llegan a casa? si

¿Son claras? si

¿Son demasiado cortas o demasiado largas? normales

¿Preferiríais que estuvieran escritas también en castellano? Prefiero que estén escritas en castellano. Me informaria con más claridad.

Los informes de evaluación de vuestro hijo:

¿Los leéis? sí.

¿Creéis que son importantes? sí.

¿Creéis que dan información precisa sobre vuestro hijo? sí.

¿Preferiríais que estuvieran escritos también en castellano? sí.

¿Son demasiado cortos o demasiado largos?

Normales.

Otras observaciones: Ninguna.

- ¿Qué pensáis de Las normas del parvulario?
Llevar la bata: que son correctas.

La puntualidad en entradas y salidas: que son importantes.

Traer el almuerzo en la fiambreira:

que es necesario

El préstamo de biblioteca:

¿Qué opináis de las entrevistas personales con las profesoras?

El contenido, ¿se ajusta a vuestras expectativas? sí.

¿Os sentís escuchados y escuchadas? sí. Me siento escuchada.

El horario de las entrevistas, ¿es adecuado? Sí.

Otras observaciones. Ninguna.

¿Qué opináis de las reuniones de principio de curso con las maestras?

¿Asistís normalmente? Si. Que son necesarias.

¿Os proporciona la información que esperáis que os demos? si

¿Son útiles? si

¿Echas de menos algún tema que crees que deberíamos tratar y que no tratamos? El día a día entre alumnos.

Otras observaciones:

¿Qué opináis de las excursiones? (sobre los lugares donde vamos, lugares que os gustaría que fuéramos, si creéis que los niños y niñas aprenden en ellas...) Que son importantes. Que los niños se autodesarrollan y lo viven con emoción las excursiones y las colonias.

¿Y de las colonias? ¿Creéis que son educativas? ¿Por qué? Sí porque lo viven y lo ven directamente. Lo analizan y lo comentan. Eso es una forma de aprender.

¿Los veis muy pequeños para participar en ellas? No

Si fueran de dos noches, ¿apuntaríais a vuestro hijo o hija? sí.

¿Qué pensáis de los deberes escolares? No es mi caso

¿Creéis que son suficientes a nivel de parvulario? No es mi caso

¿Los pueden hacer solos o son demasiado difíciles? No es mi caso.

¿Qué esperáis que los niños aprendan en el parvulario? ¿Creéis que cumplimos con vuestras expectativas? Sí y cumplen con las expectativas.

¿Os explican vuestros hijos cosas de la escuela? ¿Creéis que están contentos en la escuela? Si, me explica cosas de la escuela. Contentos con la enseñanza pero con la relación entre compañeros .

Observaciones: Si hay algo que quieras expresar y no estaba en la encuesta, puedes hacerlo en este espacio.

Muchas gracias por tu colaboración.

Encuesta nº2

Encuesta a los padres i madres de parvulario

Queridas familias,

Las maestras de parvulario hemos elaborado esta encuesta para conocer vuestra opinión sobre algunos aspectos del parvulario de la escuela, con el fin de mejorar el trabajo conjunto con las familias. Es una encuesta anónima y contamos con vuestra sinceridad.

¿Las notas, informaciones varias sobre actividades, excursiones o material que teneis que traer a la escuela:

¿Os llegan a casa? si

¿Son claras? si

¿Son demasiado cortas o demasiado largas? Estan perfectas.

¿Preferiríais que estuvieran escritas también en castellano? Me da igual. Lo entiendo de las dos maneras.

Los informes de evaluación de vuestro hijo:

¿Los leéis? sí.

¿Creéis que son importantes? sí. mucho

¿Creéis que dan información precisa sobre vuestro hijo? sí.

¿Preferiríais que estuvieran escritos también en castellano? Me da igual, lo entiendo de las dos maneras.

¿Son demasiado cortos o demasiado largos?

Yo los encuentro bien.

Otras observaciones:

Ninguna.

- ¿Qué pensáis de Las normas del parvulario?

Llevar la bata: Muy buena

La puntualidad en entradas y salidas: Muy bien.

Traer el almuerzo en la fiambra:

perfecto

El préstamo de biblioteca:

Muy bien, una buena iniciativa por la lectura.

¿Qué opináis de las entrevistas personales con las profesoras?

El contenido, ¿se ajusta a vuestras expectativas? sí.

¿Os sentís escuchados y escuchadas? Sí

El horario de las entrevistas, ¿es adecuado? Sí.y adaptado a mi.

Otras observaciones. La maestra es atenta, y cuando necesito hablar con ella hace todo lo posible para concertar una entrevista.

¿Qué opináis de las reuniones de principio de curso con las maestras? Muy bien

¿Asistís normalmente? Si. Siempre que puedo.

¿Os proporciona la información que esperáis que os demos? sí.

¿Son útiles? si

¿Echas de menos algún tema que crees que deberíamos tratar y que no tratamos?
Los piojos.

Otras observaciones:

Se tratan pero a la hora de que cuando tenga algun niño o niña, por favor que se quede en su casa hasta que estén limpios.

¿Qué opináis de las excursiones? (sobre los lugares donde vamos, lugares que os gustaría que fuéramos, si creéis que los niños y niñas aprenden en ellas...) Me parecen

bién. Son sitios adecuados y mi hija siempre viene muy contenta.

¿Y de las colonias? Me parece una cosa perfecta.

¿Creéis que son educativas? ¿Por qué? Sí porque aprenden a hacer cosas en grupo, como juegos y demás que conmigo no tiene niños para compartir. Está sola.

¿Los veis muy pequeños para participar en ellas? No y con su edad es bueno que ya sabe vestirse y desvestirse sola.

Si fueran de dos noches, ¿apuntaríais a vuestro hijo o hija? sí. Por supuesto, ella iría encantada y tendrían tiempo para hacer más cosas.

¿Qué pensáis de los deberes escolares? Me parece perfecto. Así traen una responsabilidad.

¿Creéis que son suficientes a nivel de parvulario? Si, estan adecuados.

¿Los pueden hacer solos o son demasiado difíciles? Los pueden hacer solos pero normalmente piden ayuda.

¿Qué esperáis que los niños aprendan en el parvulario? ¿Creéis que cumplimos con vuestras expectativas? Su aprendizaje está perfecto y adecuado para su edad.

- ¿Os explican vuestros hijos cosas de la escuela? ¿Creéis que están contentos en la escuela? Si, cada dia me explica casi todo lo que hace, lo que dice, lo que come, con quién juega, etc.

Observaciones: Si hay algo que quieras expresar y no estaba en la encuesta, puedes hacerlo en este espacio.

Me gustaria que se hiciesen clases extraescolares.

Muchas gracias por tu colaboración.

Enquesta nº3

Encuesta a los padres i madres de parvulario

Queridas familias,

Las maestras de parvulario hemos elaborado esta encuesta para conocer vuestra opinión sobre algunos aspectos del parvulario de la escuela, con el fin de mejorar el trabajo conjunto con las familias. Es una encuesta anónima y contamos con vuestra sinceridad.

- ¿Las notas, informaciones varias sobre actividades, excursiones o material que teneis que traer a la escuela:

¿Os llegan a casa? si

¿Son claras? si

¿Son demasiado cortas o demasiado largas? Esta bién.

¿Preferiríais que estuvieran escritas también en castellano? sí.

Los informes de evaluación de vuestro hijo:

¿Los leéis? sí.

¿Creéis que son importantes? sí.

¿Creéis que dan información precisa sobre vuestro hijo? sí.

¿Preferiríais que estuvieran escritos también en castellano? sí.

¿Son demasiado cortos o demasiado largos? Está bién.

Otras observaciones:

¿Qué pensáis de Las normas del parvulario? Está bién

Llevar la bata: bién.

La puntualidad en entradas y salidas: bien.

Traer el almuerzo en la fiambarrera:

bién.

El préstamo de biblioteca:

¿Qué opináis de las entrevistas personales con las profesoras? Bién

El contenido, ¿se ajusta a vuestras expectativas? sí.

¿Os sentís escuchados y escuchadas? Sí

El horario de las entrevistas, ¿es adecuado? Sí.

Otras observaciones.

¿Qué opináis de las reuniones de principio de curso con las maestras? Yo bien

¿Asistís normalmente? Si.

¿Os proporciona la información que esperáis que os demos? sí.

¿Son útiles? Mucho.

¿Echas de menos algún tema que crees que deberíamos tratar y que no tratamos? No.

Otras observaciones:

¿Qué opináis de las excursiones? (sobre los lugares donde vamos, lugares que os gustaría que fuéramos, si creéis que los niños y niñas aprenden en ellas...)

Que está bien y aprende mucho

¿Y de las colonias? Que son muy cortas, pocos días.

¿Creéis que son educativas? ¿Por qué? Sí porque aprenden a hacer sus tareas ellos solos. Samuel ha aprendido y me ayuda a según qué tareas.

¿Los veis muy pequeños para participar en ellas? No

Si fueran de dos noches, ¿apuntaríais a vuestro hijo o hija? sí.

¿Qué pensáis de los deberes escolares? Bien.

¿Creéis que son suficientes a nivel de parvulario? Si,

¿Los pueden hacer solos o son demasiado difíciles? pueden hacerlos ellos solos

¿Qué esperáis que los niños aprendan en el parvulario? ¿Creéis que cumplimos con vuestras expectativas? A leer, las letras. Sí.

- ¿Os explican vuestros hijos cosas de la escuela? sí. ¿Creéis que están contentos en la escuela?

Si.

Observaciones: Si hay algo que quieras expresar y no estaba en la encuesta, puedes hacerlo en este espacio.

Muchas gracias por tu colaboración.

Encuesta número 4.

Encuesta a los padres i madres de parvulario

Queridas familias,

Las maestras de parvulario hemos elaborado esta encuesta para conocer vuestra opinión sobre algunos aspectos del parvulario de la escuela, con el fin de mejorar el trabajo conjunto con las familias. Es una encuesta anónima y contamos con vuestra sinceridad.

- ¿Las notas, informaciones varias sobre actividades, excursiones o material que teneis que traer a la escuela:
 - ¿Os llegan a casa? si
 - ¿Son claras? si
 - ¿Son demasiado cortas o demasiado largas? Ni cortas ni largas. Esta bién.
 - ¿Preferiríais que estuvieran escritas también en castellano? No.

Los informes de evaluación de vuestro hijo:

- ¿Los leéis? sí.
- ¿Creéis que son importantes? sí.
- ¿Creéis que dan información precisa sobre vuestro hijo? sí.
- ¿Preferiríais que estuvieran escritos también en castellano? sí.
- ¿Son demasiado cortos o demasiado largos? Están bién.
- Otras observaciones:
 - ¿Qué pensáis de Las normas del parvulario? Que están bién. Así hay un orden y una obligación.

Llevar la bata: bién.

La puntualidad en entradas y salidas: bien.

Traer el almuerzo en la fiambra:

bién.

El préstamo de biblioteca:

Bién.

¿Qué opináis de las entrevistas personales con las profesoras? Bién

El contenido, ¿se ajusta a vuestras expectativas? sí.

¿Os sentís escuchados y escuchadas? Sí

El horario de las entrevistas, ¿es adecuado? Creo que a veces, cuando trabajas, sería mejor por la tarde.

Otras observaciones.

¿Qué opináis de las reuniones de principio de curso con las maestras? Yo bién

¿Asistís normalmente? Si.

¿Os proporciona la información que esperáis que os demos? sí.

¿Son útiles? sí.

¿Echas de menos algún tema que crees que deberíamos tratar y que no tratamos?
No.

Otras observaciones:

¿Qué opináis de las excursiones? (sobre los lugares donde vamos, lugares que os gustaría que fuéramos, si creéis que los niños y niñas aprenden en ellas...)

Me gustan las excursiones. Son variadas y ellos aprenden.

¿Y de las colonias? Creo que mínimo tendrían que ser dos noches.

¿Creéis que son educativas? ¿Por qué? Sí, a parte de que están en medio de la naturaleza, les enseñan a empezar a ser autónomos.

¿Los veis muy pequeños para participar en ellas? No

Si fueran de dos noches, ¿apuntaríais a vuestro hijo o hija? sí.

¿Qué pensáis de los deberes escolares? Tendrían que ser dos veces por semana

¿Creéis que son suficientes a nivel de parvulario? Si,

¿Los pueden hacer solos o son demasiado difíciles? pueden hacer solos

¿Qué esperáis que los niños aprendan en el parvulario? ¿Creéis que cumplimos con vuestras expectativas? Empezar a leer y a escribir, dibujar, etc. Sí cumplen mis expectativas.

¿Os explican vuestros hijos cosas de la escuela? ¿Creéis que están contentos en la escuela?
No explica casi nada pero si que va contenta.

Observaciones: Si hay algo que quieras expresar y no estaba en la encuesta, puedes hacerlo en este espacio.

Muchas gracias por tu colaboración.

Encuesta número 5

Encuesta a los padres i madres de parvulario

Queridas familias,

Las maestras de parvulario hemos elaborado esta encuesta para conocer vuestra opinión sobre algunos aspectos del parvulario de la escuela, con el fin de mejorar el trabajo conjunto con las familias. Es una encuesta anónima y contamos con vuestra sinceridad.

¿Las notas, informaciones varias sobre actividades, excursiones o material que teneis que traer a la escuela:

¿Os llegan a casa? Si

¿Son claras? si

¿Son demasiado cortas o demasiado largas? Normales

¿Preferiríais que estuvieran escritas también en castellano? sí.

Los informes de evaluación de vuestro hijo:

¿Los leéis? sí.

¿Creéis que son importantes? sí.

¿Creéis que dan información precisa sobre vuestro hijo? sí.

¿Preferiríais que estuvieran escritos también en castellano? sí.

¿Son demasiado cortos o demasiado largos? Normales.

Otras observaciones:

¿Qué pensáis de Las normas del parvulario? Está bien.

Llevar la bata: Está bien.

La puntualidad en entradas y salidas: Está muy bien.

Traer el almuerzo en la fiambra: está bien.

El préstamo de biblioteca: Está muy bien.

¿Qué opináis de las entrevistas personales con las profesoras? Está bien

El contenido, ¿se ajusta a vuestras expectativas? sí.

¿Os sentís escuchados y escuchadas? Sí

El horario de las entrevistas, ¿es adecuado? sí.

Otras observaciones.

¿Qué opináis de las reuniones de principio de curso con las maestras? Están muy bien

¿Asistís normalmente? Si.

¿Os proporciona la información que esperáis que os demos? sí.

¿Son útiles? sí.

¿Echas de menos algún tema que crees que deberíamos tratar y que no tratamos?

No.

Otras observaciones:

¿Qué opináis de las excursiones? (sobre los lugares donde vamos, lugares que os gustaría que fuéramos, si creéis que los niños y niñas aprenden en ellas...)

Están bien porque aprenden mucho de ellas.

¿Y de las colonias? Aprenden a ser más independientes.

¿Creéis que son educativas? ¿Por qué? Sí, porque aprenden a hacer las cosas por sí solos.

¿Los veis muy pequeños para participar en ellas? No

Si fueran de dos noches, ¿apuntaríais a vuestro hijo o hija? No

¿Qué pensáis de los deberes escolares? Que les va bien ir haciendo deberes en casa solos.

¿Creéis que son suficientes a nivel de parvulario? Si,

¿Los pueden hacer solos o son demasiado difíciles? Algunos si, otros no.

¿Qué esperáis que los niños aprendan en el parvulario? ¿Creéis que cumplimos con vuestras expectativas? Si porque aprenden a leer y a escribir.

- ¿Os explican vuestros hijos cosas de la escuela? ¿Creéis que están contentos en la escuela?

Si, les gusta mucho ir a la escuela.

Observaciones: Si hay algo que quieras expresar y no estaba en la encuesta, puedes hacerlo en este espacio.

Muchas gracias por tu colaboración.

Encuesta número 6

Encuesta a los padres i madres de parvulario

Queridas familias,

Las maestras de parvulario hemos elaborado esta encuesta para conocer vuestra opinión sobre algunos aspectos del parvulario de la escuela, con el fin de mejorar el trabajo conjunto con las familias. Es una encuesta anónima y contamos con vuestra sinceridad.

- ¿Las notas, informaciones varias sobre actividades, excursiones o material que teneis que traer a la escuela:

¿Os llegan a casa? si

¿Son claras? Si

¿Son demasiado cortas o demasiado largas? Lo necesario.

¿Preferiríais que estuvieran escritas también en castellano? sí.

Los informes de evaluación de vuestro hijo:

¿Los leéis? sí.

¿Creéis que son importantes? sí.

¿Creéis que dan información precisa sobre vuestro hijo? sí.

¿Preferiríais que estuvieran escritos también en castellano? sí.

¿Son demasiado cortos o demasiado largos? Son bastante extendidos.

Otras observaciones:

¿Qué pensáis de Las normas del parvulario? Está bien.

Llevar la bata: Necesario.

La puntualidad en entradas y salidas: Es muy importante.

Traer el almuerzo en la fiambra: según el tipo de almuerzo no considero necesaria la fiambra.

El préstamo de biblioteca:

Bueno.

¿Qué opináis de las entrevistas personales con las profesoras?

El contenido, ¿se ajusta a vuestras expectativas? sí.

¿Os sentís escuchados y escuchadas? Sí

El horario de las entrevistas, ¿es adecuado? Según el horario o turno de trabajo a veces no nos es posible asistir.

Otras observaciones.

¿Qué opináis de las reuniones de principio de curso con las maestras? Están muy bien

¿Asistís normalmente? Siempre que podemos.

¿Os proporciona la información que esperáis que os demos? sí.

¿Son útiles? sí.

¿Echas de menos algún tema que crees que deberíamos tratar y que no tratamos?
No.

Otras observaciones:

¿Qué opináis de las excursiones? (sobre los lugares donde vamos, lugares que os gustaría que fuéramos, si creéis que los niños y niñas aprenden en ellas...)

Están bien lo que pasa es que algunas veces creo que se pueden hacer un poco más largas. Algunas veces es más el tiempo de autobús que el que se aprovecha.

¿Y de las colonias?

¿Creéis que son educativas? ¿Por qué? Fomenta el compañerismo y la independencia de los niños.

¿Los veis muy pequeños para participar en ellas? No

Si fueran de dos noches, ¿apuntaríais a vuestro hijo o hija? Sí.

¿Qué pensáis de los deberes escolares? Están bien pero yo como madre a veces no puedo ayudar por mi trabajo.

¿Creéis que son suficientes a nivel de parvulario? Si,

¿Los pueden hacer solos o son demasiado difíciles? Según la ficha.

¿Qué esperáis que los niños aprendan en el parvulario? ¿Creéis que cumplimos con vuestras expectativas? Si

¿Os explican vuestros hijos cosas de la escuela? ¿Creéis que están contentos en la escuela? Si, mucho.

Observaciones: Si hay algo que quieras expresar y no estaba en la encuesta, puedes hacerlo en este espacio.

Estoy muy contenta con el desarrollo del curso.

Muchas gracias por tu colaboración.

Encuesta número 7

Encuesta a los padres i madres de parvulario

Queridas familias,

Las maestras de parvulario hemos elaborado esta encuesta para conocer vuestra opinión sobre algunos aspectos del parvulario de la escuela, con el fin de mejorar el trabajo conjunto con las familias. Es una encuesta anónima y contamos con vuestra sinceridad.

¿Las notas, informaciones varias sobre actividades, excursiones o material que teneis que traer a la escuela:

¿Os llegan a casa? si

¿Son claras? si

¿Son demasiado cortas o demasiado largas? Ni una ni otra, claras y concisas.

¿Preferiríais que estuvieran escritas también en castellano? Me es indiferente.

Los informes de evaluación de vuestro hijo:

¿Los leéis? Porsupuesto

¿Creéis que son importantes? Mucho

¿Creéis que dan información precisa sobre vuestro hijo? Sí.

¿Preferiríais que estuvieran escritos también en castellano? Indiferente.

¿Son demasiado cortos o demasiado largos? correctos

Otras observaciones:

¿Qué pensáis de Las normas del parvulario?

Llevar la bata: Bien.

La puntualidad en entradas y salidas: Son necesarias.

Traer el almuerzo en la fiambra: Una buena idea para concienciar a los niños y también a los padres.

El préstamo de biblioteca:

Genial, si todos respetamos las normas.

¿Qué opináis de las entrevistas personales con las profesoras?

El contenido, ¿se ajusta a vuestras expectativas? sí. Mucho.

¿Os sentís escuchados y escuchadas? Muchísimo.

El horario de las entrevistas, ¿es adecuado? Para los padres que trabajamos no mucho pero se hace un esfuerzo.

Otras observaciones.

¿Qué opináis de las reuniones de principio de curso con las maestras? Están muy bien

¿Asistís normalmente? Sí.

¿Os proporciona la información que esperáis que os demos? sí.

¿Son útiles? sí.

¿Echas de menos algún tema que crees que deberíamos tratar y que no tratamos?
No. El colegio es muy familiar.

Otras observaciones:

¿Qué opináis de las excursiones? (sobre los lugares donde vamos, lugares que os gustaría que fuéramos, si creéis que los niños y niñas aprenden en ellas...)

Me parecen estupendas todas ellas. Son variadas y en abundancia.

¿Y de las colonias?

¿Creéis que son educativas? ¿Por qué? Todas las salidas son educativas porque adquieren nuevos valores.

¿Los veis muy pequeños para participar en ellas? No

Si fueran de dos noches, ¿apuntaríais a vuestro hijo o hija? Por supuesto que Sí.

¿Qué pensáis de los deberes escolares?

¿Creéis que son suficientes a nivel de parvulario? Si, aunque no me importaria que fueran más.

¿Los pueden hacer solos o son demasiado difíciles? En companyia, lo prefiero.

¿Qué esperáis que los niños aprendan en el parvulario? ¿Creéis que cumplimos con vuestras expectativas? Por la noche, en la cama, nos explicamos lo que hemos hecho durante el dia mutuamente. Mi hijo está encantado con la escuela y yo también.

¿Os explican vuestros hijos cosas de la escuela? ¿Creéis que están contentos en la escuela? Si, mucho.

Observaciones: Si hay algo que quieras expresar y no estaba en la encuesta, puedes hacerlo en este espacio.

Muchas gracias por tu colaboración.

Encuesta número 8

Encuesta a los padres i madres de parvulario

Queridas familias,

Las maestras de parvulario hemos elaborado esta encuesta para conocer vuestra opinión sobre algunos aspectos del parvulario de la escuela, con el fin de mejorar el trabajo conjunto con las familias. Es una encuesta anónima y contamos con vuestra sinceridad.

¿Las notas, informaciones varias sobre actividades, excursiones o material que teneis que traer a la escuela:

¿Os llegan a casa? si

¿Son claras? si

¿Son demasiado cortas o demasiado largas?No.

¿Preferiríais que estuvieran escritas también en castellano? Sí.

Los informes de evaluación de vuestro hijo:

¿Los leéis? Sí

¿Creéis que son importantes? Sí

¿Creéis que dan información precisa sobre vuestro hijo? Sí.

¿Preferiríais que estuvieran escritos también en castellano? Sí

¿Son demasiado cortos o demasiado largos? Más Largos.

Otras observaciones:

¿Qué pensáis de Las normas del parvulario?

Llevar la bata: Bien.

La puntualidad en entradas y salidas: Sí

Traer el almuerzo en la fiambra: Sí.

El préstamo de biblioteca:

Está muy bien.

¿Qué opináis de las entrevistas personales con las profesoras?

El contenido, ¿se ajusta a vuestras expectativas? sí.

¿Os sentís escuchados y escuchadas?

El horario de las entrevistas, ¿es adecuado?

Otras observaciones.

¿Qué opináis de las reuniones de principio de curso con las maestras? Están muy bien

¿Asistís normalmente? .

¿Os proporciona la información que esperáis que os demos?

¿Son útiles?

¿Echas de menos algún tema que crees que deberíamos tratar y que no tratamos?

Otras observaciones:

¿Qué opináis de las excursiones? (sobre los lugares donde vamos, lugares que os gustaría que fuéramos, si creéis que los niños y niñas aprenden en ellas...)

¿Y de las colonias? Deberían ser más largas y baratas.

¿Creéis que son educativas? ¿Por qué?

¿Los veis muy pequeños para participar en ellas? No

Si fueran de dos noches, ¿apuntaríais a vuestro hijo o hija? Sí.

¿Qué pensáis de los deberes escolares? Que están muy bien.

¿Creéis que son suficientes a nivel de parvulario? Si.

¿Los pueden hacer solos o son demasiado difíciles? Lo pueden hacer solos.

¿Qué esperáis que los niños aprendan en el parvulario? ¿Creéis que cumplimos con vuestras expectativas?

¿Os explican vuestros hijos cosas de la escuela? ¿Creéis que están contentos en la escuela? Si, sí

Observaciones: Si hay algo que quieras expresar y no estaba en la encuesta, puedes hacerlo en este espacio.

Muchas gracias por tu colaboración.

Encuesta número 9

Encuesta a los padres i madres de parvulario

Queridas familias,

Las maestras de parvulario hemos elaborado esta encuesta para conocer vuestra opinión sobre algunos aspectos del parvulario de la escuela, con el fin de mejorar el trabajo conjunto con las familias. Es una encuesta anónima y contamos con vuestra sinceridad.

¿Las notas, informaciones varias sobre actividades, excursiones o material que teneis que traer a la escuela:

¿Os llegan a casa? Si

¿Son claras? si

¿Son demasiado cortas o demasiado largas?Normal

¿Preferiríais que estuvieran escritas también en castellano? No

Los informes de evaluación de vuestro hijo:

¿Los leéis? Sí

¿Creéis que son importantes? Sí

¿Creéis que dan información precisa sobre vuestro hijo? Sí.

¿Preferiríais que estuvieran escritos también en castellano? No

¿Son demasiado cortos o demasiado largos? Están bien

Otras observaciones:

¿Qué pensáis de Las normas del parvulario? Todo es importante

Llevar la bata:

La puntualidad en entradas y salidas:

Traer el almuerzo en la fiambra:

El préstamo de biblioteca:

muy bien. Ellos tienen que aprender a cuidar las cosas.

¿Qué opináis de las entrevistas personales con las profesoras?

El contenido, ¿se ajusta a vuestras expectativas?

¿Os sentís escuchados y escuchadas?

El horario de las entrevistas, ¿es adecuado?

Otras observaciones.

¿Qué opináis de las reuniones de principio de curso con las maestras? Están muy bien

¿Asistís normalmente? .Sí.

¿Os proporciona la información que esperáis que os demos? Sí

¿Son útiles? Sí.

¿Echas de menos algún tema que crees que deberíamos tratar y que no tratamos? No

Otras observaciones:

¿Qué opináis de las excursiones? (sobre los lugares donde vamos, lugares que os gustaría que fuéramos, si creéis que los niños y niñas aprenden en ellas...)

Me parece muy bien. Ahora todo es nuevo para ellos y aprenden mucho.

¿Y de las colonias? Deberían ser más largas y baratas.

¿Creéis que son educativas? ¿Por qué? Sí.

¿Los veis muy pequeños para participar en ellas? No

Si fueran de dos noches, ¿apuntaríais a vuestro hijo o hija? Sí.

¿Qué pensáis de los deberes escolares?

¿Creéis que son suficientes a nivel de parvulario?

¿Los pueden hacer solos o son demasiado difíciles? Lo pueden hacer solos.

¿Qué esperáis que los niños aprendan en el parvulario? ¿Creéis que cumplimos con vuestras expectativas? Sí.

¿Os explican vuestros hijos cosas de la escuela? ¿Creéis que están contentos en la escuela? Si, sí

Observaciones: Si hay algo que quieras expresar y no estaba en la encuesta, puedes hacerlo en este espacio.

Muchas gracias por tu colaboración.

Encuesta número 10

Encuesta a los padres i madres de parvulario

Queridas familias,

Las maestras de parvulario hemos elaborado esta encuesta para conocer vuestra opinión sobre algunos aspectos del parvulario de la escuela, con el fin de mejorar el trabajo conjunto con las familias. Es una encuesta anónima y contamos con vuestra sinceridad.

¿Las notas, informaciones varias sobre actividades, excursiones o material que teneis que traer a la escuela:

¿Os llegan a casa? si

¿Son claras? Si

¿Son demasiado cortas o demasiado largas? Cortas

¿Preferiríais que estuvieran escritas también en castellano? Sí.

Los informes de evaluación de vuestro hijo:

¿Los leéis? Sí

¿Creéis que son importantes? Sí

¿Creéis que dan información precisa sobre vuestro hijo? Sí.

¿Preferiríais que estuvieran escritos también en castellano? Sí-Sí.

¿Son demasiado cortos o demasiado largos? Cortas

Otras observaciones: Más seguidas.

¿Qué pensáis de Las normas del parvulario?

Llevar la bata: Muy bién.

La puntualidad en entradas y salidas: Importante.

Traer el almuerzo en la fiambra: Muy importante.

El préstamo de biblioteca:

muy importante.

¿Qué opináis de las entrevistas personales con las profesoras?

El contenido, ¿se ajusta a vuestras expectativas? Sí.

¿Os sentís escuchados y escuchadas? Sí.

El horario de las entrevistas, ¿es adecuado? A veces.

Otras observaciones. Más seguidas.

¿Qué opináis de las reuniones de principio de curso con las maestras? Están muy bien

¿Asistís normalmente? .Si.

¿Os proporciona la información que esperáis que os demos? Si

¿Son útiles? Mucho.

¿Echas de menos algún tema que crees que deberíamos tratar y que no tratamos?

Creo que No

Otras observaciones:

¿Qué opináis de las excursiones? (sobre los lugares donde vamos, lugares que os gustaría que fuéramos, si creéis que los niños y niñas aprenden en ellas...)

Me parece perfecto. Són muy provechosas.

Me parece muy bien. Ahora todo es nuevo para ellos y aprenden mucho.

¿Y de las colonias? Deberían ser más largas y baratas.

¿Creéis que son educativas? ¿Por qué? Sí. Pero són muy pequeños aún.

¿Los veis muy pequeños para participar en ellas? Sí.

Si fueran de dos noches, ¿apuntaríais a vuestro hijo o hija? De P-3 No

¿Qué pensáis de los deberes escolares?

Que deberían tener más deberes.

¿Creéis que son suficientes a nivel de parvulario? No.

¿Los pueden hacer solos o son demasiado difíciles? Lo pueden hacer solos.

¿Qué esperáis que los niños aprendan en el parvulario? ¿Creéis que cumplimos con vuestras expectativas? Normas, disciplina, respeto. Sí cumplen.

¿Os explican vuestros hijos cosas de la escuela? ¿Creéis que están contentos en la escuela? Si, están muy contentos.

Observaciones: Si hay algo que quieras expresar y no estaba en la encuesta, puedes hacerlo en este espacio.

Muchas gracias por tu colaboración.

Encuesta número 11

Encuesta a los padres i madres de parvulario

Queridas familias,

Las maestras de parvulario hemos elaborado esta encuesta para conocer vuestra opinión sobre algunos aspectos del parvulario de la escuela, con el fin de mejorar el trabajo conjunto con las familias. Es una encuesta anónima y contamos con vuestra sinceridad.

¿Las notas, informaciones varias sobre actividades, excursiones o material que teneis que traer a la escuela:

¿Os llegan a casa? Si

¿Son claras? Regular

¿Son demasiado cortas o demasiado largas? Cortas

¿Preferiríais que estuvieran escritas también en castellano? Castellano

- Los informes de evaluación de vuestro hijo:

¿Los leéis? Sí

¿Creéis que son importantes? Sí

¿Creéis que dan información precisa sobre vuestro hijo? Sí.

¿Preferiríais que estuvieran escritos también en castellano? Sí.

¿Son demasiado cortos o demasiado largos? Cortas

Otras observaciones: Prefiere entrevista personal.

¿Qué pensáis de Las normas del parvulario?

Llevar la bata: Sí..

La puntualidad en entradas y salidas: Sí.

Traer el almuerzo en la fiambra: Sí.

El préstamo de biblioteca: Sí.

¿Qué opináis de las entrevistas personales con las profesoras?

El contenido, ¿se ajusta a vuestras expectativas? Sí.

¿Os sentís escuchados y escuchadas? Sí.

El horario de las entrevistas, ¿es adecuado? A veces.

Otras observaciones. Más seguidas.

¿Qué opináis de las reuniones de principio de curso con las maestras? Están muy bien

¿Asistís normalmente? .Si.

¿Os proporciona la información que esperáis que os demos? Si

¿Son útiles? Sí.

¿Echas de menos algún tema que crees que deberíamos tratar y que no tratamos?

Otras observaciones:

¿Qué opináis de las excursiones? (sobre los lugares donde vamos, lugares que os gustaría que fuéramos, si creéis que los niños y niñas aprenden en ellas...)

Bién.

¿Y de las colonias? No más de un día.

¿Creéis que son educativas? ¿Por qué? Sí.

¿Los veis muy pequeños para participar en ellas? Sí.

Si fueran de dos noches, ¿apuntaríais a vuestro hijo o hija? No.

¿Qué pensáis de los deberes escolares?

No deberes a su casa.

¿Creéis que son suficientes a nivel de parvulario? Sí.

¿Los pueden hacer solos o son demasiado difíciles? Difíciles.

¿Qué esperáis que los niños aprendan en el parvulario? ¿Creéis que cumplimos con vuestras expectativas? Sí.

¿Os explican vuestros hijos cosas de la escuela? ¿Creéis que están contentos en la escuela? Si, Sí.

Observaciones: Si hay algo que quieras expresar y no estaba en la encuesta, puedes hacerlo en este espacio.

Muchas gracias por tu colaboración.

Encuesta número 12

Encuesta a los padres i madres de parvulario

Queridas familias,

Las maestras de parvulario hemos elaborado esta encuesta para conocer vuestra opinión sobre algunos aspectos del parvulario de la escuela, con el fin de mejorar el trabajo conjunto con las familias. Es una encuesta anónima y contamos con vuestra sinceridad.

¿Las notas, informaciones varias sobre actividades, excursiones o material que teneis que traer a la escuela:

¿Os llegan a casa? si

¿Son claras? Sí.

¿Son demasiado cortas o demasiado largas? Tienen la suficiente información para entenderlas.

¿Preferiríais que estuvieran escritas también en castellano? Me es indiferente.

Los informes de evaluación de vuestro hijo:

¿Los leéis? Sí

¿Creéis que son importantes? Muy importantes.

¿Creéis que dan información precisa sobre vuestro hijo? Sí.

¿Preferiríais que estuvieran escritos también en castellano? Me es indiferente.

¿Son demasiado cortos o demasiado largos? Lo veo muy bien aunque si fuera más largo no me importaría.

Otras observaciones:

¿Qué pensáis de Las normas del parvulario?

Llevar la bata: Me parece bien. Al ser pequeños evita que se manche más de lo necesario.

La puntualidad en entradas y salidas: Creo que es conveniente y lo veo bien porque si el niño entra tarde se pierde el comienzo de la clase y provoca distracción.

Traer el almuerzo en la fiambra: Es una medida higiénica y aparte les enseña a reciclar.

El préstamo de biblioteca: Me parece bien porque así lee en catalán ya que en casa la mayoría de libros son en castellano y también es una forma de conocer nuevos libros.

¿Qué opináis de las entrevistas personales con las profesoras?

El contenido, ¿se ajusta a vuestras expectativas? Sí.

¿Os sentís escuchados y escuchadas? Sí.

El horario de las entrevistas, ¿es adecuado? Sí.

Otras observaciones.

¿Qué opináis de las reuniones de principio de curso con las maestras? Están muy bien

¿Asistís normalmente? .Si.

¿Os proporciona la información que esperáis que os demos? Si

¿Son útiles? Sí.

¿Echas de menos algún tema que crees que deberíamos tratar y que no tratamos?
No.

Otras observaciones:

¿Qué opináis de las excursiones? (sobre los lugares donde vamos, lugares que os gustaría que fuéramos, si creéis que los niños y niñas aprenden en ellas...)

Són buenas para el aprendizaje del niño. Le ayudan a ser un poco más independiente.

¿Y de las colonias? No más de un día. ¿Creéis que son educativas? ¿Por qué? Sí. Les ayudan a ser más independientes, son experiencias que les ayudan en su aprendizaje y también a crecer como personas y es una manera de desconectar de la rutina escolar.

¿Los veis muy pequeños para participar en ellas? No.

Si fueran de dos noches, ¿apuntaríais a vuestro hijo o hija? Me costaría un poco pero lo acabaría apuntando.

¿Qué pensáis de los deberes escolares?

Es una manera de que repasen lo que han hecho durante el día.

¿Creéis que son suficientes a nivel de parvulario? Sí.

¿Los pueden hacer solos o son demasiado difíciles? En algunos encuentra más dificultad y necesita ayuda.

¿Qué esperáis que los niños aprendan en el parvulario? ¿Creéis que cumplimos con vuestras expectativas? Disciplina, valores, hábitos iniciarse en números y letras. Sí.

¿Os explican vuestros hijos cosas de la escuela? ¿Creéis que están contentos en la escuela? A veces sí explica pero lo noto muy contento.

Observaciones: Si hay algo que quieras expresar y no estaba en la encuesta, puedes hacerlo en este espacio.

Muchas gracias por tu colaboración.

Annex 8. Buidat de les enquestes per comentar a les famílies

Aquest buidat l'he realitzat amb l'objectiu d'una banda, d'iniciar una reflexió amb el grup de mestres de parvulari, i de l'altra, de retornar a les famílies els resultats de les enquestes en les reunions d'inici de curs de setembre.

Buidat de l'enquesta a les famílies:

Participació: 12 famílies (aprox. 1/3 de les famílies de parvulari)

Les notes: Totes han mostrat la seva conformitat amb la llargada i la claredat de les notes. Totes les famílies han corroborat que les notes els arriben normalment a casa. La majoria de les famílies (7) prefereixen que les notes estiguin escrites en castellà, mentre que 5 d'entre elles els és indiferent l'idioma o bé no prefereixen que estiguin en castellà.

Els informes: Totes les famílies coincideixen en la importància de l'informe valorant-la com a molt important, i totes manifesten que si que llegeixen els informes dels seus fills i filles. La durada de l'informe, la majoria manifesta que és la correcte, mentre que tres famílies consideren que són curts i una que és bastant llarg. Quant a observacions generals, una família li sembla correcte la durada de l'informe però no li importaria que fós més llarg, una demana que siguin més llargs, i una família ha demanat que siguin més seguits. Una altra prefereix fer una entrevista personal.

Les normes: Totes les famílies valoren molt positivament les normes establertes al parvulari. Entre les raons que han donat, han dit:

- Que està bé que hi hagi normes, així hi ha una obligació i un ordre,
- Bata: Que està bé perquè així s'evita que es taquin més del necessari.
- Fiambrera: Que és una manera de concienciar els nens i nenes i els pares i mares, i que és una mesura higiènica i els ensenya a reciclar. Una família ha manifestat que no creu convenient portar fiambrera segons el tipus de menjar que portin.
- Puntualitat: Que és convenient perquè sinó el nen es perd el principi de la classe i provoca distracció al grup.
- Biblioteca: Que està molt bé si tots respecten les normes, i que els nens i nenes aprenen a cuidar les coses, que és una bona iniciativa per la lectura i que així els nens i nenes poden llegir en català, ja que a casa quasi tots els llibres que tenen són en castellà.

Les entrevistes amb les professores: Les famílies estan conformes tant amb el contingut de les entrevistes, com en les expectatives que havien posat en elles i també en els temes tractats. Així mateix totes se senten escoltades. En l'horari hi ha diferents opinions. Mentre que 5 de les 12 famílies estan conformes amb l'horari, una no està conforme però manifesta que fa un esforç per assistir i tres diuen que de vegades va bé i d'altres vegades no, depenent del torn de treball que els toqui. Les altres tres famílies no han contestat aquesta pregunta. Hi ha hagut una aportació personal molt positiva sobre la mestra, valorant que és molt atenta i que sempre que necessita parlar amb ella fa el possible per concertar-li una entrevista.

Quant a les reunions de principi de curs, totes les famílies que han contestat aquesta pregunta (10) diuen que assisteixen a les reunions de principi de curs i totes estan contentes amb el contingut de les reunions. Una família proposa que es parli del tema dels polls.

Les excursions i les colònies són de les coses en què han aportat més informació. Totes les famílies coincideixen a valorar molt positivament les excursions manifestant que el nen aprèn molt en elles, que són molt variades i que n'hi ha moltes (sense donar-li un sentit pejoratiu) i que en aquesta edat estan molt oberts a aprendre experiències noves i els va molt bé. Només una família ha manifestat que troba que és molt llarg el temps que els nens i nenes passen dins de l'autocar, que de vegades s'hi estan mes temps a dins que el que dura l'excursió en sí. De les colònies han valorat sobretot el fet que els ajuda a ser més independents i autònoms. Altres coses que han valorat: Que són en plena naturalesa, que fomenta el companyerisme i els valors. En general veuen els nens capaços d'anar de colònies segons l'edat que tenen. Només dos famílies els veuen petits. 7 de les 12 famílies apuntarien els seus fills i filles si fossin de dos nits i dues no ho farien, malgrat que una d'elles ha manifestat que haurien de ser més llargues i barates.

Els deures escolars també estan molt ben valorats per part de les famílies com a forma que es vagin acostumant a una rutina i per repassar allò que han après a l'escola. La meitat de les famílies considera que són suficients i que els poden fer sols, sense ajuda, i l'altra meitat considera que alguns són difícils i que necessiten ajuda, encara que algun d'ells, manifesta que prefereixen que ho facin amb companyia. Una família creu que haurien d'haver deures dos cops per setmana, mentre que una altra creu que no n'hi hauria d'haver.

La valoració general que fan els nens i nenes de l'escola, segons les famílies, també és molt positiva. Quasi tots van molt contents a l'escola malgrat que no tots expliquen coses als pares (1 nen no explica coses i un altre només de vegades). Una família manifesta estar molt contenta amb l'ensenyament però descontenta amb la relació entre els companys i companyes de classe.

Totes les famílies manifesten que complim amb les expectatives que han posat en el parvulari. Entre allò que esperen que els nens aprenguin destaquen:

- A llegir i escriure.
- Disciplina, normes, hàbits, respecte.

Una família ha manifestat, a les observacions generals que està molt contenta amb el desenvolupament del curs.

Conclusions

La valoració que fan del parvulari les famílies que han contestat el qüestionari és molt positiva. Les coses més valorades segons la qualitat de les respostes donades, son:

- Les excursions i les colònies.
- La qualitat de l'ensenyament rebut. (Inclusos els deures escolars)
- L'educació en normes i valors. (Aquí també entraria el respecte i seguiment de les normes del parvulari)
- La relació amb les mestres, ja sigui mitjançant l'entrevista o les reunions de principi de curs.

Les famílies llegeixen i valoren els informes escolars, tot i que la majoria manifesta que els preferiria en castellà.

Les famílies, sempre les que han contestat el qüestionari, fan un esforç per assistir a les reunions de principi de curs i a les entrevistes, malgrat no sempre l'horari els va bé.

No tots els tòpics que tenim els professors respecte les famílies són certs. Tenen expectatives altes cap a l'escola i tot allò que ensenyem als seus fills i filles. Intenten seguir les normes, entenen el perquè i les valoren com a positives.

Annex 9. Entrevista al grup de mestres de parvulari

Entrevista de grup: Grup de mestres d'Educació Infantil

Data: 15/Abril/09

Assistents: Tutores de P-3, P4 i P-5 i jo.

Què en penseu de l'espai de l'aula? Creieu que és adequat pel nombre de nens i nenes que tenim? Creieu que el teniu ben organitzat? Ben ordenat? Tal i com el teniu, penseu que ajuda els nens a mantenir l'atenció. Què canviaríeu?

Caldria buscar un lloc per guardar les bicicletes fora de l'aula, ja que en algun moment distreu i no es veu la classe ordenada. Pel demés, tal com ho tenim ho tenim bé.

Què en penseu del material? Trobeu a faltar alguna cosa important? Creieu que és ric i prou obert? Hi ha algun material que distreu els nens i nenes quan estan fent una altra activitat? Per què?

Estem bé de material. Potser faltaria més material de tipus didàctic, que es puguin aprofitar en els racons i que sigui autocorrectiu. També s'hauria de revisar el material del joc simbòlic i renovar-lo, i si cal, canviar algun dels racons.

Les activitats: Quin tipus d'activitat penseu que els nens i nenes estan més atents: individuals, per parelles, petits grups o grup gran?

Quan es poden fer racons o algun tipus d'agrupació de petit grup estan més atents perquè es pot estar més per ells. En el treball individual en general estan atents. El que més costa són les activitats de grup gran perquè no saben esperar el torn de paraula i a més a més costa fer-los participar a tots.

Penseu que l'alumnat s'implica en les activitats? En quines més? En quines menys?

S'impliquen en aquelles més manipulatives i en les que ells interactuen més. S'impliquen molt en depèn de quin racó de joc simbòlic i també en els tallers.

Creieu que parteixen dels seus interessos?

No. La metodologia que portem no té en compte per res els seus interessos. Hauriem d'engegar projectes o coses que ells poguessin expressar què els interessa i poder adaptar-nos.

Del què ja saben?

Si. Sempre tenim en compte el que ja saben, el què passa és que tenen poques experiències i vivències prèvies i costa molt estirar-los.

Les realitzen amb goig o perquè "toca"?

Depèn de l'activitat, però en general, perquè nosaltres els hi diem.

Tenen sentit pels nens i nenes les activitats que fan?

No. Creiem que els nens i nenes no els hi troben sentit a allò que estan fent. No té una connexió amb el seu món.

Penseu que en general estan motivats? Quines activitats penseu que els motiven més?

Si. La motivació és bona. Venen contents a l'escola. Les activitats que més els motiven són aquelles que poden manipular i actuar. També les que suposen un repte per ells, encara que no sempre tots s'hi enganxen.

En quines àrees penseu que els costa més de centrar l'atenció?

En la llengua, en tot el què és activitat de conversa i d'expressió oral. També en Anglès no estan molt atents.

La coordinació entre tot l'equip: Creieu que entra masses professors a l'educació infantil?

No anem gaire coordinats. Ens hauriem de coordinar molt més del què fem. L'entrada de professors diferents és positiva. Els nens veuen altres maneres de fer i el professor que no li arriba a un nen li pot arribar a un altre. També que entri un professor suposa un trencament en la dinàmica de l'activitat que s'està fent i això ajuda en l'atenció.

Creieu que això dificulta la globalització del coneixement?

No dificultaria si anéssim coordinats.

Intenteu anar coordinats?

Si, però no ho aconseguim gaire.

Creieu que afecta en l'atenció dels nens i les nenes que canviïn tant sovint de professorat? Com afecta? Ajuda, distreu...

Pensem que ajuda. Trenquen l'activitat, veuen una cara nova, és com començar de nou, com si entréssin de nou per la porta a les 9 del matí.

Parleu del clima de l'aula. És positiu, sovint hi ha tensions entre els nenes i nenes... El clima de treball, de relació, amb el professorat...

A P-3 quasi tots molt bé. Comencen a tenir consciència de grup. Només hi ha un nen que no acaba d'integrar-s'hi i sovint crea algun problema dins el grup.

A P-4 molt bon clima de grup. Són molt col.laboradors i tenen bona relació entre ells.

A P-5 no hi ha bon clima. Els nens i nenes sovint es molesten i trenquen molt les activitats. Sovint has de trencar allò que estàs fent i començar la reflexió sobre el què ha passat. Estan més pendents d'ells que del treball.

Quan creieu que els nens i nenes estan més atents? Creieu que les àrees estan ben repartides segons l'atenció que requereixen per part dels nens i nenes? Faríeu algun canvi?

Al matí de vegades venen adormits o amb gana si no han esmorzat bé. A la tarda primer costava molt però ara ja s'han acostumat i funcionen molt bé.

A P-3 potser posaria l'Anglès una mica més tard per poder fer amb tranquil.litat les rutines.

Les famílies:

Van a les entrevistes? A les reunions? A l'escola de pares i mares? En quin percentatge?

En general s'ha d'insistir perquè vinguin a les entrevistes, excepte algunes que venen sense problema. A les reunions de principi de curs venen entre un 10 i un 15 %. És molt poc. A l'escola de pares i mares el mateix percentatge i les mateixes famílies, generalment.

Fan cas de les recomanacions d'abans de començar P-3? Creieu que intenten seguir el què marqueu vosaltres?

Costa molt. No segueixen gaire però crec que amb les mares que tenim podriem treballar.(P-3) A P-4 i P-5, ha anat seguint més o menys.

Us pregunten sobre què fan a l'escola? Creieu que pregunten als nens i nenes? Porten coses de casa quan les demaneu?

A les mestres no ens pregunten. Als nens van preguntant coses concretes

(p-5) a P-3 i a P-4 ni a les mestres ni als nens, i això que a P-3 entren a l'aula cada dia, podrien preguntar més.

Quan demanem coses a casa, si són coses com per exemple reciclatge, que no han de pensar, si que porten. Si és una pregunta, una informació concreta, un llibre, llavors no porten res.

Els deures i els llibres de la biblioteca si que els porten, normalment, encara que els deures mal fets, tacats...

Quines dificultats de relació teniu amb elles?

No hi ha implicació. El què dius per una banda els surt per l'altra. No els arriba el què els diem. L'escola està tancada.

Algunes tenen sentiment d'inferioritat?

No crec, viuen al seu món. No valoren les mestres. Només pensen que són les cuidadores, que són carinyoses, simpàtiques i que els nens i nenes no ploren. Amb això ja en tenen prou.

Us sentiu recolzats per elles?

No. No t'ataquen però no cooperen. Tampoc no fomentem un altre tipus de relació. No hem trobat la fórmula per obrir-nos.

Quines activitats feu conjuntament?

Panellets, rua de carnaval, portes obertes, escola de mares i pares, a P-3 entren a l'aula cada dia i això ajuda en el dia a dia. Una activitat per potenciar l'intercanvi d'informació família escola és donar el divendres un full amb fotos del què hem fet durant la setmana perquè puguin explicar als seus pares què han fet.

Faríeu alguna activitat més amb els pares i mares a l'aula?

Intercanvi de fotos, tallers amb els pares, explicar contes les àvies i els avis, seguir amb l'escola de mares i pares.

Creieu que és important realitzar aquest tipus d'activitat?

Si, però hauríem d'analitzar l'escola de pares i mares i veure què es pot fer per millorar-la: Horaris, temes, gent que ve a parlar...

Penseu que compliu les expectatives de les famílies referides a l'educació dels seus fills i filles?

No tenen expectatives. Només volen que vinguin contents, que mengin, el bàsic.

Annex 10. Entrevistes a famílies del parvulari

Tots els noms de nens i nenes que surten a les entrevistes són inventats i no corresponen al nom real del nen o nena a la família del qual li he fet l'entrevista.

Entrevista núm.1

ENTREVISTA OBERTA AMB LES FAMÍLIES

Data: 25/02/09

Assistents: Àvia de la Sandra (5 anys) i jo

Els hàbits:

- hores de son: dorm bé. No es desperta. Quan era més petita tenia mals sons.
- alimentació: Menja de tot. Menja asseguda davant de la tele.
- Ha realitzat alguna revisió de vista i oïda? De la vista no. Revisió de la boca i la oïda al pediatra. Mai té otitis. No hi ha sospites que no hi senti bé.
- Assisteix regularment el seu fill o filla a l'escola? Sí.
- Va anar a l'escola bressol abans d'entrar a l'escola? Va anar als 2 anys.
- hores de T.V. o video-jocs diàries: per la tarda i quan esmorza o sopa.
- moment d'anar a dormir: conte, on dorm el fill o filla, sol o acompanyat...: Sempre fan el "nom del Pare", i bona nit. Sense conte.

- Activitats extraescolars que realitza i horari de les mateixes: No fa activitats extraescolars.
- Què fa el nen o nena quan surt de l'escola/activitat extraescolar? Van a casa.
- Realitzen activitats a casa, al parc... amb el seu fill o filla? Quines? Juga molt a casa amb les nines. Primer van al parc 10 minuts. Fan puzzles. Li agrada molt fer puzzles.
- Què en pensen dels límits? Creuen que són importants per l'educació del fill o filla? Pensen que li han posat prou límits als seus fills o filles o bé creuen que en necessitarien més?

Ara és petita i es porta bé. Si se li diu que no respòn. L'àvia es considera a ella mateixa com una sargento. Amb el seu pare i l'amiga del seu pare fa el què vol, però ella creu que són importants.

- Creuen que és difícil posar límits? No. L'àvia es considera autoritària.
- Els explica coses de l'escola el seu fill o filla?
No. No explica ni de l'escola ni d'enlloc. Només alguna cosa puntual que li fa gràcia. Si pregunta de vegades respon.
- Quines expectatives tenen pel futur del seu fill o filla? Els agradaria que estudiés però no hi pensen gaire. Viuen el present.

La família i l'escola:

- Participen en les activitats escolars (festes, exposicions, celebracions...)? Què en pensen d'aquestes trobades? Sí. Li agraden. Aprèn de l'escola de pares.

- Assisteixen a les entrevistes amb els professors, reunions de principi de curs, etc? Què en pensa d'aquestes trobades? "Aprens coses. S'averigüen coses dels nens". Diu que s'ha de col.laborar pel bé de la nena.
- Participen en l'AMPA i/o Consell Escolar? I en l'escola de pares i mares?
En l'escola de pares i mares.
- Què en pensen de les recomanacions que els dona el/la mestra sobre l'educació dels seus fills i filles? Intenten seguir-les, els és difícil? Consideren que les necessiten?
Si. Ella sempre col.labora en tot i ho porta tot el què demana la mestra. Intenta seguir les recomanacions. Ajuda a la Sandra a fer els deures i creu que són importants.
- Què en pensen de l'escola, i en concret del parvulari? Què esperen que li ensenyin al seu fill o filla? N'està molt contenta. "M'hi trobo bé i faig que ella s'hi trobi bé"

Entrevista número 2.

ENTREVISTA OBERTA AMB LES FAMÍLIES

Data: 26/02/09

Assistents: Mare de la Míriam, jo.

Els hàbits:

- hores de son: Dorm seguit. De 9.30 de la nit a 8 del matí
- alimentació: Li costa menjar de tot. Als 9 mesos ja menjava trossets i de tot.
- Ha realitzat alguna revisió de vista i oïda? La del pediatra. De la oïda. Tot normal.
- Assisteix regularment el seu fill o filla a l'escola? Ve regularment.
- Va anar a l'escola bressol abans d'entrar a l'escola? No. Va estar a casa fins els 3 anys.
- hores de T.V. o video-jocs diàries: No mira molt la tele. Juga a nines.
- moment d'anar a dormir: conte, on dorm el fill o filla, sol o acompanyat...: S'adorm al sofà i després la porten al llit. No hi ha conte abans d'anar a dormir. S'adorm sola.

- Activitats extraescolars que realitza i horari de les mateixes: No fa activitats extraescolars.

- Què fa el nen o nena quan surt de l'escola/activitat extraescolar? Acompanya a les germanes a les seves activitats extraescolars. Els caps de setmana van a la torre.

- Realitzen activitats a casa, al parc... amb el seu fill o filla? Quines? Van al parc. A casa juguen les germanes i ella soles. Li agrada fer deures. Els fa amb la mare.

- Què en pensen dels límits? Creuen que són importants per l'educació del fill o filla? Pensen que li han posat prou límits als seus fills o filles o bé creuen que en necessitarien més?

Sí. Són molt importants i sempre els ha posat límits i no els ha deixat fer el que elles volien. Amb el pare és diferent. Al pare li tenen més por, li fan més cas.

- Creuen que és difícil posar límits? No.

- Els explica coses de l'escola el seu fill o filla? Si. Explica coses. Està contenta de l'escola.

- Quines expectatives tenen pel futur del seu fill o filla? Volen que estudiï

La família i l'escola:

- Participen en les activitats escolars (festes, exposicions, celebracions...)? Què en pensen d'aquestes trobades?

Participa sempre la mare. El pare no pot perquè treballa. Tenen ganes de participar i si tingués més temps participaria més.

- Assisteixen a les entrevistes amb els professors, reunions de principi de curs, etc? Què en pensa d'aquestes trobades? Sí. Li interessa saber com va la nena a l'escola i creu que és important que l'escola i la família vagin junts en l'educació dels nens per donar les mateixes pautes i fer les coses igual.
- Participen en l'AMPA i/o Consell Escolar? I en l'escola de pares i mares? Si tingués temps participaria. En l'escola de pares i mares si que participa, a no ser que aquell dia treballi.
- Què en pensen de les recomanacions que els dona el/la mestra sobre l'educació dels seus fills i filles? Intenten seguir-les, els és difícil? Consideren que les necessiten?
És més fàcil si es posen d'acord família i escola. S'ha d'anar pel mateix camí.
- Què en pensen de l'escola, i en concret del parvulari? Què esperen que li ensenyin al seu fill o filla? Sí. Està contenta de l'escola en general. Ella ja havia anat a aquesta escola i està molt contenta de tot el professorat.

Entrevista número 3.

ENTREVISTA OBERTA AMB LES FAMÍLIES

Data: 12/març/09

Assistents: mare de la Mónica i Jo

Els hàbits:

- hores de son: Dorm seguit. Dorm amb els pares. Es desperta a mitja nit per anar al llit dels pares.

- alimentació: menja de tot i asseguda a taula tot i que alguna vegada s'aixeca.
- Ha realitzat alguna revisió de vista i oïda? Sí. Porta ulleres. De la oïda no. Només la pediàtrica.
- Assisteix regularment el seu fill o filla a l'escola? sí
- Va anar a l'escola bressol abans d'entrar a l'escola? Sí. Des dels 6 mesos
- hores de T.V. o video-jocs diàries: Un ratet al vespre i el cap de setmana més.
- moment d'anar a dormir: conte, on dorm el fill o filla, sol o acompanyat... No hi ha conte ni ritual de cap mena. Se'n va a dormir i ja està.
- Activitats extraescolars que realitza i horari de les mateixes: Piscina

Què fa el nen o nena quan surt de l'escola/activitat extraescolar? Van a casa després d'anar a comprar. Si no tenen extraescolars van al parc. A la temporada de març a octubre van al càmping.

La Mònica fa deures, dibuixos... i me'ls ensenya. Cada dia hauria de tenir deures (la germana gran, que fa segon)

- Realitzen activitats a casa, al parc... amb el seu fill o filla? Quines?

Juguen juntes les germanes. Es barallen

- Què en pensen dels límits? Creuen que són importants per l'educació del fill o filla? Pensen que li han posat prou límits als seus fills o filles o bé creuen que en necessitarien més?

Sí. "hauríem d'haver-los posat més límits. No els hi posem molts. Em prenen el pel i al meu marit més. Necessitarien més límits. "

- Creuen que és difícil posar límits?

"Sí és molt difícil. Mai saps si fem les coses bé."

- Els explica coses de l'escola el seu fill o filla?

"Sí. Explica el què fan amb les amigues. Li agrada molt venir a l'escola."

- Quines expectatives tenen pel futur del seu fill o filla?

Suposo que com tothom. Que estudiïn i que es treguin una carrera.

La família i l'escola:

- Participen en les activitats escolars (festes, exposicions, celebracions...)? Què en pensen d'aquestes trobades? Sí. Sempre que puc. Els nens se senten més contents si participem
- Assisteixen a les entrevistes amb els professors, reunions de principi de curs, etc? Què en pensa d'aquestes trobades?
Sí són importants, però sempre que parlo de les meves filles em poso nerviosa.
- Participen en l'AMPA i/o Consell Escola? I en l'escola de pares i mares? sí
Si hi hagués AMPA participaria
- Què en pensen de les recomanacions que els dona el/la mestra sobre l'educació dels seus fills i filles? Intenten seguir-les, els és difícil? Consideren que les necessiten?

Sí però és difícil seguir-les. Em poso nerviosa quan parlo de les meves filles.

- Què en pensen de l'escola, i en concret del parvulari? Què esperen que li ensenyin al seu fill o filla?

Està molt contenta. És una escola molt familiar. Li agrada el tracte amb les professores.

Annex 11. Llistat de categories i sots-categories

1. Nivell

1.1. P.3

1.2. P.4

1.3. P.5.

2. activitats.

2.1. descripció.

2.2. motivació.

2.3. participació

2.3.1. nens i nenes

2.3.2. mestra.

2.3.3. mestra i grup

2.4. Coneixements previs

2.5. Dinàmica.

2.7. tipus d'agrupació.

2.7.1. petit grup.

2.7.2. gran grup.

2.7.3. individual

2.8. objectius.

2.9. significativitat.

2.10. relació amb nous coneixements.

2.11. interès.

2.12. dificultat.

2.12.1. fàcil

2.12.2. difícil.

2.13. grau de globalitat

- 2.13.1. global
 - 2.13.2. analítica.
 - 2.14. conclusions
 - 2.15. emocions
 - 2.16. clima de grup.
 - 2.17. tractament de l'error
 - 2.18. temps
 - 2.18.1. temps real i estimat
 - 2.18.2. atenció grupal
 - 2.18.3. canvi d'activitat
 - 2.19. atenció.
 - 2.20. Coordinació de l'equip
3. estímuls.
- 3.1. temperatura
 - 3.2. llum
 - 3.3. sorolls
 - 3.4. espais
 - 3.4.1. distribució
 - 3.4.2. relació amb l'espai
 - 3.4.3. funció
 - 3.5. material
 - 3.5.1. ordre
 - 3.5.2. relació del grup amb el material
 - 3.5.3. tipus
 - 3.5.4. estat
 - 3.6. Decoració.
 - 3.6.1. ordre
 - 3.6.2. funció
 - 3.6.3. efecte sobre l'atenció
 - 3.6.4. distribució.
 - 3.7. entrades de gent de fora de l'aula
 - 3.8. mobiliari.

- 3.8.1. color
- 3.8.2. quantitat
- 3.8.3. distribució.
- 3.8.4. accessibilitat.

3.9. membres del grup

4. Informació famílies

4.1. hàbits

- 4.1.1. son
- 4.1.2. alimentació.
- 4.1.3. salut.
- 4.1.4. assistència a l'escola.
- 4.1.5. escola bressol
- 4.1.6. televisió- videojocs.
- 4.1.7. ritual dormir.
- 4.1.8. activitats extraescolars.
- 4.1.9. activitats a casa.
- 4.1.10. límits
- 4.1.11. explicació vivències.

4.2. expectatives de futur

4.3. relació família-escola.

- 4.3.1. participació.
- 4.3.2. valoració.
 - 4.3.2.1. Notes
 - 4.3.2.2. Informes
 - 4.3.2.3. Entrevistes
 - 4.3.2.4. Reunions de principi de curs
 - 4.3.2.5. Excursions
 - 4.3.2.6. Colònies
 - 4.3.2.7. Deures
 - 4.3.2.8. Valoració alumnat
 - 4.3.2.9. General
 - 4.3.2.10. Mestres

4.3.3. expectativa.

5. infants i escola.

5.1. gust per l'escola.

5.2. activitat que més els agrada.

5.2.1. aquell dia.

5.2.2. en general.

5.3. què aprenen a l'escola.

6. observador

6.1. Opinions

6.2. Propostes

6.3. decisions